

Näin selkeämpi?

Kustannustoimittajan rooli
kaunokirjallisen käännöksen
tuotantoprosessissa

Oona Juutinen
Pro gradu -tutkielma
Englannin kääntäminen
Humanistinen tiedekunta
Helsingin yliopisto
toukokuu 2020

Tiedekunta/Osasto – Fakultet/Sektion – Faculty Humanistinen tiedekunta / Kielten osasto		
Tekijä – Författare – Author Oona Juutinen		
Työn nimi – Arbetets titel – Title <i>Näin selkeämpi?</i> Kustannustoimittajan rooli kaunokirjallisen käännöksen tuotantoprosessissa		
Oppiaine – Läroämne – Subject Englannin kääntäminen		
Työn laji – Arbetets art – Level Pro gradu	Aika – Datum – Month and year toukokuu 2020	Sivumäärä – Sidoantal – Number of pages 61 sivua, liitteet 23 sivua, lyhennelmä 12 sivua
Tiivistelmä – Referat – Abstract		
<p>Tämä tutkimus käsittelee kustannustoimittajan roolia kaunokirjallisen käännöksen tuotantoprosessissa. Kyseessä on tapaustutkimus, jonka aineisto koostuu neljästä pienoisoromaanikäännöksestä ja kustannustoimittajan käännöksiin tekemistä korjaus ehdotuksista. Matthew Costellon ja Neil Richardsin <i>Cherringhamin mysteerit</i> -sarjassa ilmestyneiden pienoisoromaanien englanti-suomi-käännökset tehtiin autenttisenä toimeksiantona. Kääntäjä on tutkimuksen tekijä, eli tutkimus on osin autoetnografinen.</p> <p>Tutkimusmetodi perustuu Buzelinin (mm. 2007) esittämään tapaan soveltaa toimijaverkostoteoriaa käännöstutkimuksessa ja siirtää tutkimuksen painopiste valmiiden käännösten tarkastelusta tekeillä oleviin käännöksiin. Tutkimuksen keskiössä ovat siis käännösten tuotantoprosessit ja niihin osallistuvat toimijat. Tuotantoprosessin tarkastelussa tutkimus keskittyy käännetyin kaunokirjallisuuden kustannustoimittajan työn ydinalueeseen, eli kaunokirjallisen käännöksen toimittamiseen.</p> <p>Käännöksen toimittamista tarkastellaan kustannustoimittajan käännökseen tekemien korjaus ehdotusten kautta. Kategorisoimalla korjaus ehdotukset Solumin (2017) ja Orlovin (2004) pohjalta niiden vahvuuden sekä niiden kohteena olevien käännöksen piirteiden kautta tutkimus kartoittaa kustannustoimittajan lingvististä vaikutusta prosessin lopputulokseen, siis valmiiseen kaunokirjalliseen käännökseen.</p> <p>Tutkimuksessa osoittautui, että kustannustoimittajalla saattaa olla hyvinkin suuri rooli prosessin eri vaiheissa alkaen kustannusohjelmaan otettavien kirjojen valinnasta aina kääntäjän valintaan ja teoksen suomenkieliseen nimeen asti. Aineiston perusteella myös kustannustoimittajan lingvistinen vaikutus käännökseen voi olla moninaista: kieliopillisten korjausten tekemisen lisäksi toimittaja pyrki vaikuttamaan muun muassa käännöksen lauserakenteisiin ja tyyliin. Tulokset siis tukevat aiemman tutkimuksen päätelmää siitä, että kustannustoimittajaa on perusteltua ajatella kääntävänä toimijana, jolla voi olla huomattavasti vaikutusvaltaa siihen, millaiseksi kaunokirjallinen käännös muodostuu.</p>		
Avainsanat – Nyckelord – Keywords kaunokirjallisuuden kääntäminen, kustannustoimittajan työnkuva, kustannusala		
Säilytyspaikka – Förvaringställe – Where deposited Keskustakampanin kirjasto		
Muita tietoja – Övriga uppgifter – Additional information		

Sisällysluettelo

1	Johdanto	1
2	Käännetty kaunokirjallisuus ja kustannustoimittaja	6
2.1	Käännöskirjallisuuden kustannustoimittajan työ	6
2.2	Käännösromaanin tuotantoprosessi	8
2.3	Kääntäjän ja kustannustoimittajan yhteistyö	14
3	Teoreettinen viitekehys	18
3.1	Toimijakeskeinen käännöstutkimus	18
3.2	<i>Kääntävä toimija ja monilukuinen kääntäjä</i>	20
3.3	Tekeillä olevat käännökset	22
3.4	Kaunokirjallisten käännösten toimitustyön tutkiminen	24
4	Aineisto ja menetelmät	26
4.1	Tutkimusaineisto: Cherringhamin mysteerit 5–8	26
4.2	Tutkimusmenetelmä	27
5	Analyysi	31
5.1	Vahva ehdotus	31
5.1.1	Kirjoitus- ja välimerkkivirheet	32
5.1.2	Pienehköt kielivirheet	33
5.1.3	Selvät käännösvirheet	34
5.1.4	Asia- ja termivirheet	35
5.1.5	Pienehköt tyylilliset korjaukset	36
5.1.6	Epäonnistuneiden lauserakenteiden remontointi	37
5.1.7	Pragmaattiset adaptaatiot	38
5.2	Perustelu	39
5.2.1	Selvät käännösvirheet	39
5.2.2	Asia- ja termivirheet	41
5.2.3	Pienehköt tyylilliset korjaukset	42

5.2.4	Epäonnistuneiden lauserakenteiden remointi.....	43
5.2.5	Pragmaattiset adaptaatiot	44
5.3	Heikko ehdotus.....	46
5.3.1	Pienehköt tyylilliset korjaukset.....	47
5.3.2	Epäonnistuneiden lauserakenteiden remointi.....	49
6	Johtopäätökset	51
7	Lähdeluettelo	55
	Liitteet	i
	Liite A. Kustannustoimittajan tekemät korjausehdotukset <i>Cherringhamin mysteerit 5: Viimeinen juna Lontooseen</i> -pienoisromaanin.....	i
	Liite B. Kustannustoimittajan tekemät korjausehdotukset <i>Cherringhamin mysteerit 6: Mabbın tilan kirous</i> -pienoisromaanin.....	v
	Liite C. Kustannustoimittajan tekemät korjausehdotukset <i>Cherringhamin mysteerit 7: Viimeiset juhlat</i> -pienoisromaanin	ix
	Liite D. Kustannustoimittajan tekemät korjausehdotukset <i>Cherringhamin mysteerit 8: Lumisokea</i> -pienoisromaanin	xv
	Summary	1

Kuvaluettelo

Kuva 1. Esimerkki vahvasta ehdotuksesta.....	32
Kuva 2. Esimerkki perustelusta.	39
Kuva 3. Esimerkki heikosta ehdotuksesta.	47

1 Johdanto

Mitä kaikkea on tapahtunut ennen kuin käännöskirja pääsee kirjakaupan hyllyyn ja lukijan luo? Millaisia eri vaiheita kirjan tekoon on sisältynyt, ja millaiset toimijat niihin ovat vaikuttaneet? Kustannustoimittajat ovat yksi merkittävä tekijä tässä prosessissa, mutta siitä huolimatta heidän työstään tiedetään edelleen vain vähän. Emeritusprofessori Arto Mustajoki onkin kuvaillut kustannustoimittajien tunnettuutta osuvasti sanomalla, että vaikka toimittajalla on kirja-prosessissa tärkeä rooli, ovat ammattikunnan edustajat siitä huolimatta ”kasvotonta taustajoukkoa, joita ei usein edes mainita nimeltä, vaikka elokuvien lopputeksteissä luetellaan nekin, jotka ovat hakeneet porukalle pizzat” (2017: 47).

Myös käännöstutkimuksen piirissä kustannustoimittajien rooli tekstien synnyssä jää usein pimentoon, huolimatta siitä, että kaunokirjallisia käännöksiä ja kaunokirjallisuuden kääntämistä tutkitaan runsaasti. Yksi syy tähän lienee se, että käännöksiä tutkitaan enimmäkseen valmiiden, julkaistujen tekstien kautta (Siponkoski 2014: 3). Julkaistusta tekstistä on kuitenkin vaikeaa erottaa, mikä on kääntäjän ja mikä muiden toimijoiden vaikutusta (Taivalkoski-Shilov 2013: 65): valmiissa käännöksessä kaikki siihen vaikuttaneet toimijat ovat ikään kuin yhdistyneet, ja heistä on muodostunut, Gideon Touryn sanojen mukaan, ”yksi entiteetti, johon viitataan sanalla *kääntäjä*” (1995: 183). Ainoastaan julkaistuja tekstejä tutkittaessa kirjallisuuden käännösten takana oleva monipolvinen tuotantoprosessi ja kustannustoimittajien kaltaiset toimijat jäävät siis sekä suuren yleisön että tutkijoiden silmissä näkymättömiin. Niinpä se, millainen ”äänetön vaikutus” (*tacit influence*) kustannustoimittajilla kaunokirjallisiin käännöksiin todellisuudessa on, on edelleen epäselvää (Solum 2018: 543).

Tässä tutkimuksessa tarkastelen kustannustoimittajan ”äänetöntä vaikutusta” tapaustutkimuksen keinoin. Tavoitteeni on kuvata yhden kaunokirjallisen käännöksen tuotantoprosessia ja kustannustoimittajan roolia siinä. Tuotantoprosessi on tämän tutkielman puitteissa määritelty prosessiksi, joka käynnistyy, kun suomalaisessa kirjakustantamossa tullaan tietoiseksi ulkomaisesta teoksesta ja se päätetään ottaa yhtiön kustannusohjelmaan, ja joka päättyy siihen, kun valmis käännös lähetetään kirjapainoon (prosessin vaiheista tarkemmin osiossa 2.2). Rajallisten puitteiden vuoksi

tutkimuksen painopiste on prosessin yhdessä vaiheessa: kustannustoimittajan työn ydinalueessa, eli (käännetyn) kaunokirjallisen tekstin toimittamisessa. Toimittaminen tapahtuu kirjoittamalla tekstiin korjausehdotuksia, ja korjausehdotuksia analysoimalla pyrin saamaan käsityksen siitä, millainen lingvistinen vaikutus kustannustoimittajalla voi kaunokirjalliseen käännökseen olla. Koska aihetta on tutkittu vain niukasti, tutkimukseni nojaa kirjallisten lähteiden lisäksi myös kokemukselliseen tietoon, jota olen saanut työskennellessäni ensin kaunokirjallisuuden kääntäjänä ja sittemmin käännöskirjallisuuden kustannustoimittajana. Näin ollen kaikkiin tutkielmassa esitettäviin, käytännön työkokemukseen perustuviin havaintoihin ei ole mahdollista merkitä kirjallisia lähteitä.

Tutkielmani pohjaa Buzelinin (mm. 2005, 2006, 2007, 2011) tapaan soveltaa Latourin toimijaverkostoteoriaa (*actor-network theory*, ANT) käännöstutkimuksessa siten, että tutkimuksen keskiössä ovat käännösten tuotantoprosessit ja niihin osallistuvat toimijat. Buzelinin mukaan valmiiden käännösten lisäksi myös tekeillä olevat käännökset (*translations in the making*) ovat arvokas tutkimuskohde: käännösten tuotantovaiheita tutkimalla kartoitetaan ja tehdään näkyväksi sitä tosiasiaa, ettei esimerkiksi romaanikäännös synny sellaisenaan teoksen esilehdellä mainittavan kääntäjän kynästä, vaan prosessiin osallistuu useita eri toimijoita, jotka kaikki tavalla tai toisella vaikuttavat sen lopputulokseen (mm. 2005, 2006, 2007, 2011). Jansen ja Wegener (2013: 5) kuvaavat tätä kääntämisen kollaboratiivista luonnetta termillä monilukuinen kääntäjäyys (*multiple translatorship*, suomenkielinen käännös OJ).

Tutkimukseni on tapaustutkimus, jonka tavoitteena on kuvata kustannustoimittajan osuutta tutkittavana olevan kaunokirjallisen käännöksen tuotantoprosessissa ja siten sen monilukuisessa kääntäjäydessä. Käännökset, joiden kautta aihetta lähestyn, ovat omiani, ja suomensin ne ensimmäisenä kaunokirjallisena käännöstoimeksiantonani. Lisäksi olen sittemmin työllistynyt käännetyn kaunokirjallisuuden kustannustoimittajaksi kyseiset tekstit julkaisseeseen kustannusyhtiöön. Tutkimukseni on siis tietyiltä osin autoetnografinen. Kyseessä ei kuitenkaan ole niin sanottu käännösgradu, sillä vaikka aineistona toimiva käännös onkin omani, tutkimuksen painopiste on omien käännösratkaisujeni sijaan kustannustoimittajan työssä.

Tutkimusaineistoni koostuu neljästä Matthew Costellon ja Neil Richardsin *Cherringhamin mysteerit* -kirjasarjaan kuuluvasta pienoisromaanin käännöksestä ja

kustannustoimittajan käännöksiin tekemistä korjausehdotuksista. Koska kyseiset pienoisromaanit ovat saman kirjasarjan peräkkäisiä osia, niiden yhteismitta vastaa noin yhtä romaania ja ne suomennettiin yhtenä toimeksiantona (toimeksiannon taustasta lisää osiossa 4.1), niitä käsitellään tämän tutkielman puitteissa yhtenä tekstinä. Lisäksi aineistoa täydentää kustannustoimittajana työskennellessäni saamani käsitys siitä, millaisia kaunokirjallisten käännosten tuotantoprosessit yleensä ovat.

Tutkimuskysymyksiäni ovat seuraavat: 1. Millaisia vaiheita kaunokirjallisen käännoksen tuotantoprosessiin sisältyy, ja mikä on kustannustoimittajan rooli tässä prosessissa? Ja: 2. Millaisia korjausehdotuksia kustannustoimittaja saattaa tehdä kaunokirjalliseen käännokseen, ja miten näitä korjauksia voisi kategorisoida?

Ensimmäistä tutkimuskysymystä lähestyn tarkastelemalla käännošromaanien tyypillistä tuotantoprosessia taustakirjallisuuden ja kokemuksellisen tiedon kautta. Toista tutkimuskysymystä lähestyn analysoimalla aineistossa esiintyviä kustannustoimittajan korjausehdotuksia kahtaalta: ensin niiden vahvuuden perusteella ja sitten sen mukaan, millaisia käännoksen piirteitä ne koskevat.

Tutkimusaihe on perusteltu, sillä kustannustoimittajan työtä ja etenkin kustannustoimittajan roolia käännošromaanien synnyssä on tutkittu vain vähän. Käännosten editointi- tai revisointiprosesseja on kyllä tutkittu käännoštieteen alalla, mutta tutkimukset ovat painottuneet enimmäkseen asiateksteihin (ks. esim. Mossop 2007, Hansen 2009). Kustannustoimittamista yleisesti ja erityisesti kirjallisiin käännoksiin tehtyjä korjausehdotuksia, siis kustannustoimittajan toimenkuvan keskiössä olevaa työvaihetta, on tutkittu hyvin rajallisesti: Suomessa Nestori Siponkoski (2014) on tarkastellut korjausehdotuksiin liittyvää vuorovaikutusta kustannustoimittajan ja kääntäjän välillä ja Anne Mäntynen (2012) sanajärjestyksen normittumista suomennettujen tietokirjojen käännoš- ja kustannustoimitusprosessissa. Lisäksi Outi Paloposki ja Kaisa Koskinen (mm. 2015) ovat tutkineet muun muassa uudelleenkäännoksiä ja niiden taakse kätkeytyviä prosesseja, joissa kustannustoimittajilla on usein tärkeä osa. Lisäksi kustannustoimittajien työtä on tutkittu tai vähintäänkin sivuttu muutamissa pro gradu -tutkimuksissa: Ulla Paasonen (2001) on tutkinut suomennettavien kaunokirjallisten teosten valintaprosessia kustantamoissa ja Inkeri Silvennoinen (2014) lastenkirjallisuuden parissa

työskentelevien kustannustoimittajien työnkuvaa sekä heidän rooliaan käännösteosten julkaisuprosesseissa.

Aitoina toimeksiantoina tehdyt kaunokirjalliset käännökset ovat tutkimuskohteena erityisen harvoin. Kaunokirjallisuutta käsittelevässä käännöstutkimuksessa tavataan tarkastella yleensä joko yliopisto-opetuksen yhteydessä tehtyjä käännöksiä, jotka eivät ole aitoja toimeksiantoja, tai jo julkaistuja ja toimitettuja käännöksiä (Mossop 2007; Siponkoski 2014). Aitoihin käännöstoimeksiantoihin pohjautuvan tutkimuksen harvinaisuus johtuu enimmäkseen siitä, että tarvittavan aineiston saaminen tutkimuskäyttöön on vaikeaa. Aiheen tutkimista varten tarvitaan kääntäjän alkuperäinen, toimittamaton käännös sekä kustannustoimittajan toimittama teksti, ja usein tällaisia versioita ei jää talteen kuin kenties kääntäjälle itselleen (Siponkoski 2014; Solum 2018). Lisäksi korjaamattomien käännösten tutkimisessa voi myös olla eettisiä ongelmia (Solum 2018). (Korjaamattoman käännöksen tutkimisen etiikasta tarkemmin osiossa 3.4.) Niinpä tällaista tutkimusta varten tarvitaan joko suostuvainen kääntäjä, joka on säilyttänyt käännöksiinsä tehdyt korjausehdotukset sekä mahdollisesti muita ”kustannusprosessin luonnoksia” (Solum 2018), tai vaihtoehtoisesti tilanne, jossa kääntäjä ja tutkija ovat sama henkilö (esim. Mälzer 2013). Tässä tutkimuksessa kyse on jälkimmäisestä: *Cherringhamin mysteerit* -pienoisromaanit ja kustannustoimittajan rooli niiden muodostumisessa valikoitui tutkimuskohteekseni siksi, että olen itse kääntänyt kyseiset tekstit. Toivonkin tällaista harvinaista materiaalia hyödyntävän tutkimuksen valaisevan käännöskirjallisuuden kustannustoimittajan työnkuvaa ja lisäävän ymmärrystä näiden kirjojen tuotantoprosessiin lukuisin eri tavoin osallistuvien, pizzanhakijoitakin tuntemattomampien ”näkymättömien ammattilaisten” (Solum 2018: 543) roolista ja merkityksestä.

Tutkielman toisessa luvussa käsittelen käännetyin kaunokirjallisuuden kustannustoimittajan työtä, käännösromaanin tyypillistä tuotantoprosessia sekä kustannustoimittajan ja kääntäjän yhteistyötä. Kolmannessa luvussa käsittelen tutkielman teoreettista viitekehystä, johon lukeutuvat toimijakeskeinen käännöstutkimus, kääntävän toimijan ja monilukuisen kääntäjäjyyden kaltaiset käsitteet sekä käännöskirjojen tuotantoprosessin ja käännetyin kaunokirjallisuuden toimitustyön tutkiminen.

Neljännessä luvussa esittelen tutkielman aineiston ja tutkielmassa käyttämäni menetelmät. Aineistona esittelen teokset, joiden julkaisemattomiin käännöksiin tehtyjä korjausehdotuksia tutkin. Tutkimusmenetelmäni perustuu kustannustoimittajan lingvistisen vaikutuksen tutkimiseen tapaustutkimuksen keinoin: olen valinnut yhden käännöstekstin, johon tehtyjä korjausehdotuksia tarkastelen saadakseni kuvan siitä, millainen vaikutus kustannustoimittajalla voi käännökseen olla.

Viidennessä luvussa käsittelen aineistossa esiintyneitä korjausehdotuksia ryhmittäin: ensin sitä, millaisin eri tavoin kustannustoimittaja voi korjausehdotuksensa esittää, ja sitten sitä, millaisiin käännöksen piirteisiin ehdotukset voivat kohdistua. Havainnollistan ryhmittelyä aineistosta löytyneiden esimerkkien avulla. Lopuksi kuudennessa luvussa esittelen johtopäätöksiäni sekä potentiaalisesti kiinnostavia tulevia tutkimusaiheita.

2 Käännetty kaunokirjallisuus ja kustannustoimittaja

Tässä luvussa käsittelen käännetyn kaunokirjallisuuden kustannustoimittajan ammattia Suomessa. Lisäksi esittelen käännetyn kaunokirjallisen teoksen tyypillisen tuotantoprosessin vaiheineen ja kuvaan kääntäjän ja kustannustoimittajan yhteistyön luonnetta eri työvaiheissa.

Kustannustoimittajalla tarkoitetaan tässä tutkimuksessa henkilöitä, joiden työn ydinaluetta on kirjallisen tekstin muokkaaminen siihen korjausehdotuksia tekemällä, kun taas kustantaja-sanalla viitataan yleisemmin kirjakustantamoihin, siis yrityksiin, jotka kustannustoimittajia työllistävät. Käännetty kaunokirjallisuus määritellään tutkimuksen puitteissa Suomen kustannusyhdistyksen tilastojen (2020a) mukaisesti siten, että se tarkoittaa aikuisille suunnattua fiktiivistä proosakirjallisuutta. Kategoriaan ei siis tässä tutkimuksessa sisälly lasten- tai nuortenkirjoja, sarjakuvia tai lyriikkaa.

2.1 Käännöskirjallisuuden kustannustoimittajan työ

Kustannustoimittajan ammatin historiasta ja kehityksestä Suomessa löytyy vain vähän tietoa. Muun muassa se, milloin ammattinimike on ensimmäistä kertaa otettu käyttöön, on epäselvää. Se kuitenkin tiedetään, että maamme ensimmäinen käännösromaani ilmestyi vuonna 1834, kun Suomalaisen Kirjallisuuden Seura (SKS) julkaisi sveitsiläisen Heinrich Zschokken *Das Goldmacherdorf* -teoksen C. N. Keckmanin saksasta suomentamana nimellä *Kultala* (Pääkkönen 2007: 133–135). Kyseinen käännös tuskin kohtasi kustannustoimittajaa, sillä käännöskirjallisuuden julkaisun alkuaikoina käännöksiä ei välttämättä korjailtu lainkaan: Kustannustoiminnasta tuli ammattimaista Suomessa vasta 1870-luvulla (Leino-Kaukiainen 2007: 150), ja esimerkiksi säännönmukaiseen kielentarkastukseen alettiin kiinnittää huomiota vasta 1900-luvun alussa (Koskinen & Paloposki 2015: 122–123). Sitä ennen monet käännökset lähetettiin painoon siinä muodossa kuin kääntäjä ne kustantajalle toimitti, joskin toisinaan kääntäjä tai kustantaja saattoi pyytää kommentteja suomennokseen toisilta suomentajilta (Koskinen & Paloposki 2015: 122). Varsinainen kustannustoimittajan työ alkoi vasta 1900-luvulla (Paloposki 2007: 125), ja esimerkiksi kustannusyhtiö Gummeruksen johtokunnan vuoden 1910 pöytäkirjoissa kerrotaan, että yhtiön toimitusjohtajalle on päätetty palkata apulainen, ”jonka

toimenkuvaan kuului mm. teosten kielellinen tarkastus, kustannusasioita koskeva kirjeenvaihto, ilmoitusten laatiminen, myynnin järjestäminen ja korrehtuurien luku” (Leino-Kaukiainen 1990: 71). Kuvaus vastaa olennaisilta osiltaan yllättävän hyvin myös 2000-luvun kustannustoimittajien työnkuvaa.

1950-luvulla suomalaiset kustantamot alkoivat osastoitua (Arrakoski 2004: 38–39), jolloin kustannustoimittajien työnkuvat eriytyivät ja toimittajat alkoivat keskittyä tiettyihin kirjallisuuden lajeihin. Tämän eriytymisen myötä kustantamoissa onkin nykyään olemassa esimerkiksi kotimaisen kaunokirjallisuuden, käännetyn kaunokirjallisuuden, tietokirjallisuuden sekä lasten- ja nuortenkirjallisuuden kustannustoimittajia, oppikirjojen kustannustoimittajia ja jopa manga-sarjakuviiin keskittyviä toimittajia (oma havainto). Suurin ero käännöskirjallisuuden ja kotimaisen kirjallisuuden kustannustoimittajien työnkuvien välillä on se, että siinä missä kotimaisen kirjallisuuden kustannustoimittaja työstää tekstiä yhdessä kirjailijan kanssa, käännöskirjallisuudessa kustannustoimittaja tekee yhteistyötä kirjailijan sijaan kääntäjän kanssa. Koska käännettävä teos on jo julkaistu ja kirjailijalla on tekstiinsä tekijänoikeus, käännöskirjallisuuden kustannustoimittaja ei siis voi ehdottaa tekstiin esimerkiksi rakenteellisia muutoksia vaan keskittää huomionsa kielen tasolle, ”kielellisiin yksityiskohtiin, sanavalintoihin ja tyyliseikkoihin” (Paukku 2007: 4). Lisäksi käännöskirjojen tuotantoprosessit ovat huomattavasti kotimaisten kirjojen tuotantoprosesseja lyhytkestoisempia: kotimaisen kaunokirjallisuuden kustannustoimittaja saattaa työstää romaania yhdessä kirjailijan kanssa jopa useita vuosia, kun taas käännöksromaanin suomennoksen toimittamiselle voi olla aikaa vain viikko (oma havainto). Kustannustoimittajan työtä nimenomaan käännöskirjallisuuden ja nykytilanteen näkökulmasta ovat kuvanneet kattavimmin Orlov (2004) ja Martin (2015).

Kustannustoimittajien tarkasta lukumäärästä Suomessa ei ole tietoa. Arviointia vaikeuttaa myös se, että monet kustannustoimittajat työskentelevät nykyään freelancereina eivätkä siis ole työsuhteessa yhteenkään kustantamoon (oma havainto). Vuoden 2019 lopussa Suomessa oli 963 välittömästi kustannustoiminnan palveluksessa olevaa henkilöä (Suomen kustannusyhdistys 2020b). Lukuun sisältyy kuitenkin monien ammattiryhmien edustajia: kustannuspäälliköitä, kirjallisia tuottajia,

tuotantosuunnittelijoita, myynti- ja markkinointihenkilökuntaa, tiedottajia ja niin edelleen. Työsuhteiset kustannustoimittajat muodostavat luvusta siis vain pienen osan.

2.2 Käännösromaanin tuotantoprosessi

Ennen kuin ulkomainen kirja voidaan käännättää ja julkaista Suomessa suomeksi, kirja on luonnollisesti ensin täytynyt kirjoittaa ja julkaista lähtökielellä alkuperäisessä ilmestymismaassaan, ja sen jälkeen kirjan täytyy päätyä suomalaisen kustantajan tietoisuuteen. Tämän tutkielman puitteissa käännöskirjan tuotantoprosessi määritellään kuitenkin alkavaksi siitä, kun kustannuspäätös tehdään: suomalaisessa kustantamossa päätetään, että teos otetaan kustannusohjelmaan ja sen käännösoikeudet hankitaan.

Martin (2015: 165–178) jakaa tyypillisen käännöskirjan tuotantoprosessin vaiheet kustannustoimittajan näkökulmasta seuraavasti: *käännöskirjan valinta, kääntäjän valinta, käännösnäyte ja näytekäännös, yhteistyön aloittaminen, toimitusprosessi ja vedosvaihe*. Alla avaan näitä vaihteita sekä lisäksi niiden yhden, Gerard Genetteen (2009) perustuvan vaiheen nimeltä *peritekstien kirjoittaminen*.

1. Käännöskirjan valinta

Kustannettavan kirjan valinta on tuotantoprosessin ensimmäinen ja tärkein vaihe. Kuten Vastapaino-kustantamon pitkäaikainen kustannuspäällikkö Teijo Makkonen on asian ilmaissut: ”Kustannustoiminnassa kaikki kulminoituu kustannuspäätökseen. Kustannuspäätös on ainoa aito päätös, kaikki muu on sen jälkeen rutiinia” (2004: 18). Suomalaisissa kustantamoissa kuullaan potentiaalisesti kiinnostavista kirjoista monia eri reittejä, muun muassa ulkomaisten kustantamojen sekä viime vuosikymmeninä enenevissä määrin myös kirjallisuusagenttien ja -agentuurien sekä niin kutsuttujen scouttien kautta (Orlov 2004; Martin 2015). Kirjallisuusagentit ”edustavat tiettyjä kirjailijoita tai kustantamoja ja hoitavat käytännössä kirjojen markkinoinnin ulkomaille, kustannusoikeuksien välittämisen ja sopimusten solmimisen”, kun taas scoutit ”tiedottavat mielenkiintoisista käsikirjoituksista [ja h]eillä on yleensä toimeksiantajinaan useita eri kustantamoja, yksi kustakin maasta tai kielialueelta” (Orlov 2004: 142). Nämä toimijat lähettävät viestejä suomalaisiin kustantamoihin, joissa heidän esittelemiään ja kehumiaan kirjoja luetaan, ja osa kirjoista valitaan

kustannettavaksi. Suomessa pro gradu -tutkimuksena tehdyssä kyselytutkimuksessa todettiin, että valtaosa käännettäväksi valituista teoksista tuli suomalaisten kustantajien tietoon juuri ulkomaisten kustantajien tai heidän edustajiensa (siis scouttien ja agentuurien) tai kansainvälisten kirjamessujen kautta (Paasonen 2001).

Kustannuspäätöstä tehtäessä ”[k]ustantajan tulee tuntea tarve, kustannukset, markkinat ja niiden yhteensovittaminen” (Makkonen 2004: 19), ja kustannettavien teosten valitseminen onkin päätös, jonka tekee yleensä kustannuspäällikkö (Martin 2015). Halutessaan kustannuspäällikkö saattaa käyttää apuna myös alaisiaan, eli kustannustoimittajia. Nykyään Gummerus Kustannus Oy:n toimitusjohtajana ja kaunokirjallisuuden kustantajana työskentelevä Anna Baijars onkin kuvannut yhtenä mahdollisena syynä kirjan julkaisupäätökselle sitä, että ”se on vastaavan kustannustoimittajan ihastus” (2002: 45). Viime kädessä kuitenkin markkinat, siis taloudelliset seikat, ratkaisevat sen, syntyykö kustannuspäätös vai ei (Makkonen 2004: 19). Myös kustantamon myyntihenkilöstö saattaa vaikuttaa kustannuspäätökseen, sillä he tuntevat kirjakauppojen sisäänostajat ja sisäänostokäytännöt, ja niinpä heillä on oma näkemyksensä siitä, millaisille kirjoilla he uskovat olevan kysyntää (oma havainto). Jos kaikki edellytykset täyttyvät ja kustantamossa kiinnostutaan tietystä kirjasta, seuraavaksi pyritään ostamaan sen käännösoikeudet. Halutuista uutuuskirjoista syntyy usein kilpailua toisten kustantamoiden kanssa, ja käännösoikeuksista saatetaan käydä tarjouskilpailua (Orlov 2004: 143).

2. Kääntäjän valinta

Kun kustantaja on onnistunut ostamaan teoksen käännösoikeudet, työlle valitaan sopiva kääntäjä. Sekä Orlov (2004) että Martin (2015) painottavat valinnan tärkeyttä: ”sopivan kääntäjän valinta teokselle on kaiken perusta” (Martin: 2015: 166). Kääntäjävalintaan vaikuttaa luonnollisesti alkuteoksen kieli, mutta myös teoksen tyylilaji, mahdolliset erityispiirteet, käännösprosessin aikataulut sekä kustantamon aiemmat kokemukset yhteistyöstä kääntäjän kanssa. Se, kuka kääntäjävalinnan tekee, vaihtelee kustantamoittain, mutta usein kustannustoimittajalla on vähintään jonkinlainen mahdollisuus vaikuttaa valintaan. Yleensä lähestytään ensin tuttua luottokääntäjää: näin säästetään aikaa ja vaivaa, tunnetaanhan jo kääntäjän työn laatu ja kääntäjän luotettavuus, ja kääntäjä tuntee kustantamon toimintatavat. Kustantamoilla onkin usein ”oma kääntäjätalli” tuttuja kääntäjiä (Martin: 2015: 166).

Tallista puhuminen on kuitenkin kuvaannollista, sillä kirjallisuuden kääntäjät ovat freelancereita ja ottavat tavallisesti vastaan toimeksiantoja useilta eri kustannusyhtiöiltä.

3. Käännösnäyte ja näytekäännös

Joskus kääntäjää saatetaan joutua etsimään tuttujen kääntäjien ulkopuolelta. Tällöin kustantamossa saatetaan perehtyä sinne lähetettyihin käännösnäytteisiin (Orlov 2004; Martin 2015). Käännösnäytteitä lähettävät enimmäkseen kirjallisuuden kääntäjiksi pyrkivät ihmiset, mutta toisinaan myös kokeneet kääntäjät, jotka eivät vain jostain syystä ole koskaan osuneet kustantamon ”tutkaan” ja joiden kanssa ei ole aiemmin tehty yhteistyötä (oma havainto). Uudelta, lupaavalta vaikuttavalta ehdokkaalta saatetaan vielä pyytää käännösnäyte tekstistä, jolle etsitään kääntäjää. Tämän jälkeen käännösnäyte saatetaan toimittaa (jolloin kustannustoimittaja merkitsee tekstiin korjausehdotuksensa) ja pyytää kääntäjää palauttamaan näytteestä sen jälkeen uusi, korjattu versio. Näin on mahdollista saada jonkinlainen käsitys siitä, millä tavoin potentiaalinen kääntäjä suhtautuu kustannustoimittajan korjausehdotuksiin ja siitä, millaista yhteistyö kyseisen kääntäjän kanssa voisi olla. (Martin 2015).

4. Yhteistyön aloittaminen

Kun kääntäjä on valittu, hänen kanssaan sovitaan käännöstyön palkkiosta ja aikatauluista sekä tehdään käännössopimus. Kirjallisuuden kääntäjät työskentelevät yleensä merkkipalkkiolla, jossa yksikkönä on 1000 merkkiä (mukaan lukien välilyönnit). Tuhannesta merkistä maksettava palkkio voi vaihdella noin viiden euron ja kahdeksantoista euron välillä, ja Suomen Journalistiliiton alaisen Kääntäjien ammattiosasto KAOS ry:n kyselyn mukaan palkkioiden mediaani oli vuonna 2019 13,40 euroa (2020). Palkkiotaso riippuu muun muassa kääntäjän kokemuksesta sekä käännettävän teoksen lähtökielestä ja tekstin vaativuudesta (Orlov 2004: 147–148). Toisinaan myös erityisen kiireisen aikataulun kaltaiset seikat voivat vaikuttaa palkkioon korottavasti (oma havainto). Se, kuka käännössopimusten laatimisesta huolehtii, vaihtelee kustantamoittain (Martin 2015). Vaihtoehtoja ovat ainakin kustannuspäällikkö, kustannustoimittaja ja kirjallinen tuottaja (ammattinimike, joka on uusi tulokas suomalaisella kustannuskentällä).

Jos kääntäjä ei ole vielä tutustunut käännettävään tekstiin, hän saa sen viimeistään tässä vaiheessa. Joissakin tapauksissa kääntäjä ja kustannustoimittaja saattavat myös keskustella toimeksiannon suuntaviivoista jo käänösprosessin aikana, mutta yleensä heidän yhteistyönsä alkaa vasta seuraavaksi kuvailtavassa toimitusprosessivaiheessa (Martin 2015).

5. Toimitusprosessi

Tavallisesti kustannustoimittajan ja kääntäjän yhteistyö alkaa, kun kääntäjä toimittaa valmiina pitämänsä käännöksen kustantajalle. Tämä vaihe on heidän yhteistyönsä ydinaluetta, jonka luonnetta myös tämä tutkimus kartoittaa. Toimitusvaiheessa kirjalle nimetty kustannustoimittaja lukee käännöksen ja tekee siihen korjausehdotuksia ja kommentteja, joiden tarkoitus on parantaa tekstiä (käännöksen toimitusprosessista tarkemmin osiossa 2.3). Kustannustoimittaja on siis käännetyn teoksen ensimmäinen lukija ja ”koekaniini”, jonka ”pitää kompastua kaikkeen, mikä käännöksessä kompastuttaa, jotta tällaiset kohdat voidaan korjata, ennen kuin on varsinaisen lukijan vuoro tarttua kirjaan” (Martin 2015: 177).

Usein toimittaja lukee käännöksen rinnalla myös alkuperäistä, lähtökielistä tekstiä, mutta jos kirja on kirjoitettu sellaisella kielellä, jota kustannustoimittaja ei itse osaa, hänellä saattaa toisinaan olla käytössä välikielinen käännös. On myös mahdollista, ettei esimerkiksi harvinaisella kielellä julkaistusta teoksesta ole olemassa käännöksiä lainkaan, tai että välikieliseen käännökseen ei voi täysin luottaa eri maiden käännöskulttuurien eroista johtuen. Tällöin kustannustoimittajan on luettava vain suomennosta ja tarkasteltava ennen kaikkea tekstin sisäistä logiikkaa korjausehdotuksia tehdessään. (Orlov 2004; Martin 2015.)

Kustannustoimittajan käännökseen tekemiin merkintöihin viitataan tässä tutkimuksessa nimenomaan korjausehdotuksina. Siinä missä asiatekstikäännösten yhteydessä saatetaan puhua korjauksista, kaunokirjallisuuden kohdalla on tapana puhua korjausehdotuksista, sillä kirjallisuuden kääntäjällä on tekstiinsä tekijänoikeus ja siten päätäntävalta tekstiin tehtävien muutosten suhteen. Suomessa laajalti käytössä olevissa, Suomen kääntäjien ja tulkkien liiton ja Suomen kustannusyhdistyksen laatimissa käännöstöiden yleisissä sopimusehdoissa sanotaan seuraavasti:

Kääntäjällä on käännökseensä tekijänoikeuslain (8.7.1961 / 404 muutoksineen) tarkoittama tekijänoikeus. (...) Käännöstä ei ilman kääntäjän lupaa saa muokata, lyhentää tai muuttaa. Jos tilaaja tarkistuttaa käännöksen kolmannella osapuolella, tästä on ilmoitettava kääntäjälle ja varattava hänelle mahdollisuus tarkistetun tekstin hyväksymiseen. (SKTL 2008)

Kustantajaosapuolella, jota kustannustoimittaja edustaa, on siis ainoastaan oikeus ehdottaa käännökseen korjauksia, mutta tekstiä ei voida muuttaa ilman kääntäjän suostumusta. Samanaikaisesti kustantajalla on kuitenkin myös velvollisuus valvoa alkuteoksen kirjoittaneen kirjailijan tekijänoikeuksien toteutumista, eli pitää huolta siitä, että kääntäjä kääntää hyvän käännöstävän mukaisesti: kääntäjä ei saa tehdä käännösvirheitä tai omaehtoisesti muokata alkutekstiä. Kääntäjä voi siis hylätä kustannustoimittajan korjausehdotuksen, mutta jos ehdotuksen hylkääminen olisi haitallista kirjailijan tekijänoikeudelle, kustannustoimittajan velvollisuus on vaatia, että korjaus tehdään. (Martin 2015: 172.)

Kun kustannustoimittaja on käynyt käännöksen läpi merkiten tekstiin kommenttinsa ja korjausehdotuksensa, käännös toimitetaan kääntäjälle, joka reagoi korjausehdotuksiin parhaaksi katsomallaan tavalla. Mahdollisia strategioita ovat kustannustoimittajan ehdotuksen noudattaminen, sen huomiotta jättäminen, tai jonkinlaisen kolmannen vaihtoehdon kehittäminen kustannustoimittajan ehdotuksen pohjalta (Siponkoski 2014: 85). Tarvittaessa kustannustoimittaja ja kääntäjä voivat vielä tavata ja pohtia yhdessä käännökseen liittyviä erityisen pulmallisia seikkoja. Tavallisesti kääntäjä kuitenkin vain käy ehdotukset läpi, reagoi niihin haluamallaan tavalla ja lähettää sitten muokkaamansa valmiin käännöksen takaisin kustannustoimittajalle.

6. Vedosvaihe

Seuraavaksi seuraa vedosvaihe, jonka aikana kustannustoimittaja valmistelee kääntäjän muokkaaman käännöksen taitettavaksi ja lähettää sen kirjan taitosta vastaavalle taholle. Tämän jälkeen taittajalta saadaan kirjan taittovedokset, jossa käännöksen teksti on sivutettu ja muotoiltu näyttämään siltä kuin se lopullisessa teoksessa tulee näyttämään. Tämän jälkeen kääntäjä lukee taittovedokset.

Kääntäjän lisäksi tekstin lukee yleensä myös oikolukija. Kaikki kustantamot eivät käytä oikolukijaa ollenkaan, mutta suurimmissa kustantamoissa oikoluku

vedosvaiheessa on säännönmukainen osa teoksen tuotantoprosessia. Oikolukija voi olla joko käännöksen toimittanut kustannustoimittaja, toinen saman yrityksen kustannustoimittaja tai sitten ulkopuolinen, freelancerina työskentelevä henkilö (oma havainto). Oikolukijan tehtävä on huomata käännöksestä esimerkiksi lyöntivirheet sekä taittoprosessin aikana konventioiden vastaisesti riveille jakautuneet sanat. Myös kääntäjä saattaa tässä vaiheessa tehdä vielä tekstiinsä muutoksia. Tämän jälkeen kustannustoimittaja tai taittaja tekee oikolukijan ja kääntäjän kirjaamat muutokset taittotiedostoon ja kirja on valmis painoon. (Orlov 2004; Martin 2015).

7. Peritekstien laatiminen

Edellä mainittujen vaiheiden lisäksi on vielä tarpeen käsitellä vaihetta, joka puuttuu niin Martinilta (2015) kuin Orloviltakin (2004). Kyseessä on työvaihe, jossa kustannustoimittaja kirjoittaa muun muassa kirjan markkinointi- ja kansitekstit. Tässä tutkimuksessa vaiheesta käytetään Gerard Genetten (2009) periteksti-käsitteen mukaan nimeä *peritekstien laatiminen*.

Genetten (2009: 1) mukaan muut tekstit ”ympäröivät ja jatkavat” kirjan varsinaista tekstiä. Tällaisia muita tekstejä ovat esimerkiksi kirjailijan nimi, teoksen nimi, esipuhe, ja jopa kirjan kuvitus. Genette nimittää näitä elementtejä paratekstiksi. Paratekstit voidaan jakaa edelleen periteksteihin ja epiteksteihin. Ensin mainittujen kohdalla Genette määrittelee myös erikseen ”kustantajan peritekstit”, eli sellaiset peritekstit, jotka ovat kustantajan vastuulla ja siten myös kustantajan päätettävissä. Tällaisia ovat muun muassa kirjan kansi ja kansitekstit, mutta myös esimerkiksi kirjan ulkomuoto, typografiset valinnat ja niin edelleen (Genette 2009: 16).

Peritekstien laatiminen on tärkeä vaihe (käännös)kirjan tuotantoprosessissa, sillä ne vaikuttavat kirjan varsinaisen tekstin vastaanottoon (Nergaard 2013: 180). Genette (2009: 2) siteeraakin Lejeunen (1975) kuvausta paratekstistä ”painetun tekstin reunamana, joka tosiasiallisesti säätelee koko tekstin tulkintaa”. Kustannustoimittajilla on usein suuri rooli tämän ”reunaman” luomisessa ja muokkaamisessa: he saattavat kirjoittaa kirjojen esittelytekstiä ja esimerkiksi osallistua kirjan suomenkielisen nimen ja jopa kirjan ulkoasun suunnitteluun (Orlov 2004: 141). Tämä tarkoittaa, että kustannustoimittaja vaikuttaa yleensä vahvasti käännösromaanin periteksteihin (Mälzer 2013: 155).

2.3 Kääntäjän ja kustannustoimittajan yhteistyö

Aivan aluksi on tarpeellista mainita, että tässä tutkimuksessa käsittelen nimenomaan kustantamoon työsuhteisen kustannustoimittajan ja kääntäjän yhteistyötä. Nykyään yhä useampi kustannustoimittaja työskentelee freelancerina, ja tällöin yhteistyö kääntäjän kanssa saattaa poiketa hyvinkin radikaalisti tässä tutkimuksessa kuvatussa prosessista. Joissakin kustantamoissa työvaiheet hoidetaan niin, että kustantamon henkilökunta, usein työsuhteinen kustannustoimittaja, toimii välikätenä, joka lähettää käännöksen kääntäjältä freelance-kustannustoimittajalle ja kommentoidun käännöksen jälleen freelance-kustannustoimittajalta kääntäjälle. Kääntäjä ja kustannustoimittaja eivät siis välttämättä koskaan ole suoraan yhteydessä toisiinsa, eikä kääntäjä välttämättä edes tiedä, kuka tekstin on toimittanut (oma havainto).

Kuten osiossa 2.2. todettu, kustannustoimittajan ja kääntäjän välinen varsinainen yhteistyö alkaa tavallisesti siinä vaiheessa, kun kääntäjä lähettää valmiina pitämänsä käännöksen kustantamoon ja kustannustoimittaja aloittaa tekstin toimittamisen. Toimitusvaiheessa kustannustoimittaja kirjoittaa käännökseen kommentteja ja korjausehdotuksia, joko käsin paperitulosteelle tai tekstinkäsittelyohjelmassa suoraan sähköiseen tiedostoon.

Kustannustoimittamista ei toistaiseksi opeteta Suomessa muutamia yksittäisiä kursseja lukuun ottamatta. Esimerkiksi Helsingin yliopistolla on järjestetty muutamia viiden opintopisteen laajuisia kustannustoimittamisen kursseja, viimeksi vuosina 2016 ja 2019 (Helsingin yliopisto 2016, 2019). Suomen Kustannusyhdistys puolestaan järjestää jo ammatissa työskenteleville kustannustoimittajille suunnattuja perus- ja mestarikursseja muutaman vuoden välein (Suomen kustannusyhdistys 2020c). Koska yhtenäistä opetusta ei oikeastaan ole, se, millaisiin kielellisiin tai tyylillisiin piirteisiin kustannustoimittajat korjausehdotuksia tehdessään tarttuvat, voi vaihdella runsaastikin. Orlovin (2004: 150) mukaan korjausehdotuksiin vaikuttavat muun muassa ”toimittajan ikä, murretausta, koulutus, käytännöllinen ja teoreettinen kielitaito, toimittajan oma kokemus suomentamisesta ja kustantamon omat käytännöt”. Oma vaikutuksensa on todennäköisesti myös toimitettavan teoksen asemalla kustantamon listalla sekä toimitustyöhön käytettävissä olevalla ajalla. Myös korjausehdotusten määrässä on suurta hajontaa, ja kustannustoimittaja saattaakin

puuttua tekstiin alkaen muutamasta kommentista aina tapaan, joka lähestyy uudelleenkirjoittamista (Solum 2018: 545).

Vaikka kommenttien ja korjausehdotusten aiheet ja laajuus, samoin kuin esitystapa, vaihtelevat suuresti kustannustoimittajien välillä (Solum 2017) ja jopa toimitusprojektista toiseen, usein niistä löytyy sekä tarkkoja kielellisiä korjauksia (esimerkiksi silloin kun kääntäjä on tehnyt kielioppi- tai näppäilyvirheen) että laajempia kommentteja, joissa pohditaan, saattaisiko toisenlainen ratkaisu parantaa käännöstä. Alla aineistosta kaksi esimerkkiä, jotka havainnollistavat, millaisia korjausehdotuksia kustannustoimittaja saattaa tehdä. (Kustannustoimittajan kommentteihin on selkeyden vuoksi lisätty kauttaaltaan isot alkukirjaimet sekä välimerkit, jotka kommentteista todellisuudessa paikoin puuttuivat.)

Kirjain- ja numeroyhdistelmä esimerkkien perässä viittaa liitteenä oleviin korjausehdotustaulukoihin siten, että CH5-lyhenne kertoo esimerkin löytyvän *Cherringhamin mysteerit* -sarjan viidennestä osasta, ja lyhennettä seuraava numero viittaa taulukon riviin (ks. liitteet). Esimerkkien alleviivaukset on lisätty korostamaan elementtejä, joita korjausehdotus koskee.

(1)

Alkuperäinen käännös: Kun Jack sai kookoskojun valmiiksi, Sarah ehdotti, että hän kiertelisi kojuja ja tutkailisi niiden tarjontaa.

Korjausehdotus: Kun Jack sai kookoskojun valmiiksi, Sarah ehdotti, että tämä kiertelisi kojuja ja tutkailisi niiden tarjontaa.

Kommentti: ”Näin selkeämpi?”

(CH5: 7)

Tässä tapauksessa kustannustoimittaja merkitsi tekstiin ehdotuksen yhden persoonapronominin vaihtamisesta toiseen ja täydensi korjausehdotusta kommentilla, jolla kommunikoi tarkoituksensa: pyrkimyksen kohti tekstin selkeyttämistä. Alkuperäisen käännöksen hän-pronominin on monitulkintainen, eikä ole selkeää, kumpaan virkkeessä mainituista henkilöihahmoista se viittaa. Pronominivaihdosta

ehdottamalla kustannustoimittaja siis pyrki parantamaan käännöstä selventämällä sitä niin, ettei lukija joutuisi pohtimaan pronominin viittauskohdetta.

Seuraavassa esimerkissä kustannustoimittaja huomautti, että avarakatseisuus on luonteenpiirre, joka ei voi näkyä henkilöhahmosta päällepäin:

(2)

Alkuperäinen käännös:	Tony Standish, kuten aina, <u>näytti yllättävän avarakatseiselta.</u>
Korjausehdotus:	Tony Standish, kuten aina, <u>näytti sietävän tätäkin ilmiötä hyvin? suhtautui rauhallisen kiinnostuneesti?</u>
Kommentti:	”Ei voi NÄYTTÄÄ avarakatseiselta.”

(CH7: 40)

Selityksen lisäksi kustannustoimittaja siis tarjosi korjausehdotuksessaan kahta erilaista korvaavaa käännösvaihtoehtoa ja lievensi ehdotuksiaan lisäämällä perään kysymysmerkin: *suhtautui rauhallisen kiinnostuneesti?* Muutamia vaihtoehtoja esittämällä ja kysymysmerkkiä käyttämällä kustannustoimittaja ilmaisi, ettei ole aivan varma, ovatko hänen ehdotuksensa parhaita mahdollisia vaihtoehtoja, ja että lopullinen valinta jää kääntäjän päätettäväksi.

Monenlaiset seikat voivat vaikuttaa siihen, millaisia korjausehdotuksia kustannustoimittaja tekstiin tekee ja millä tavalla ne esittää. Esimerkiksi kääntäjän status saattaa vaikuttaa toimitustapaan: usein kustannustoimittajat käsittelevät aloittelevan kääntäjän työtä eri tavalla kuin palkitun veteraanikäntäjän (Solum 2017), ja joidenkin kustannustoimittajien mielestä saattaa jopa olla parasta olla toimittamatta hyvin tunnustetun kääntäjän työtä ollenkaan (Orlov 2004: 149). Kustannustoimittaja saattaa myös kommentoida tuntemattoman kääntäjän työtä tutun kääntäjän työtä muodollisemmin. Joskus kustannustoimittaja toimittaa saman kääntäjän käännöksiä useiden vuosien ajan, jolloin molemmat osapuolet oppivat tuntemaan toistensa kielitajun ja tyylin. Tämä luonnollisesti vaikuttaa korjausehdotusten määrään, laatuun ja esitystapaan. Parhaimmillaan tällainen pitkälinen yhteistyö toimittajan ja kääntäjän

välillä on hyvin hedelmällistä, ja kääntäjän ja kustannustoimittajan välille voi syntyä hyvinkin lämmin yhteistyö- ja jopa ystävyys suhde (oma havainto).

3 Teoreettinen viitekehys

Tässä osiossa esittelen tutkimuksen teoreettisen viitekehysten. Luku muodostuu neljästä osasta. Ensimmäisessä osiossa käsittelen toimijakeskeistä käännöstutkimusta, joka on produktiivinen tutkimussuuntaus silloin, kun käännösprosessia tahdotaan tarkastella kääntäjän omia prosesseja laajemmasta näkökulmasta. Toisessa osiossa käsittelen kääntävä toimija- ja monilukuinen kääntäjäyys -käsitteitä ja kolmannessa tekeillä olevien käännösten tutkimusta. Luvun neljäs osio käsittelee kaunokirjallisten käännösten toimitustyön tutkimusta.

3.1 Toimijakeskeinen käännöstutkimus

Kaunokirjallisia käännöksiä tutkittaessa käännöstutkimuksessa keskitytään usein valmiiseen käännökseen, johon suhtaudutaan yhden toimijan, kääntäjän, tuotoksena (Siponkoski 2014: 3). Valmiin tekstin tutkimiselle on hyvä syy: kuten johdannossa todettu, etenkin kirjallisuuden käännösten kohdalla toimitusprosessin aikaisia versioita ja kustannustoimittajan kommentteja ei useinkaan ole tallella – tai ainakaan sellaisia ei ole tutkijan käytettävissä. Kaunokirjallisten käännösten tutkimuksen rajaaminen valmiiden tekstien tutkimiseen ei kuitenkaan ole ongelmatonta: Siponkosken (2014) mukaan tällaisessa tutkimuksessa kääntäjän auktoriteetti (*translator's authority*) lopullisen tekstin suhteen painottuu liiallisesti, sillä yksilökeskeinen lähestymistapa kaunokirjalliseen käännöstyöhön luo mielikuvan siitä, että kääntäjä yksin on suorittanut lähtökielisen tekstin muuttamisen tulokieliseksi. Jansenin ja Wegenerin (2013: 5) mukaan tällainen individualistinen näkemys kääntäjäydestä on adoptoitu käännöstieteeseen kirjallisuustieteellisestä tutkimuksesta, ja se saattaa liittyä myös siihen, että ajatus kääntäjästä yksilönä tuo kulttuurista arvovaltaa (*prestige*) kääntäjälle ja sen myötä myös käännöstieteelle.

Yhden, kirjan etulehdellä nimetyn kääntäjän työn painottaminen piilottaa kuitenkin muiden käännösprosessissa tavalla tai toisella mukana olevien toimijoiden roolin, jolloin heidän tekemänsä työ jää näkymättömäksi. Tämä vaikuttaa muun muassa eri ammattiryhmien (kuten kustannustoimittajien) näkyvyyteen ja ymmärrykseen heidän työpanoksensa merkityksestä lopputulokselle. Lisäksi yksilökeskeinen kääntäjäkuva ja puutteellinen ymmärrys käännösprosessista saattaa vaikuttaa haitallisesti myös nimettyyn kääntäjään, sillä se voi johtaa virheellisiin päätelmiin siitä, kuka on

vastuussa esimerkiksi tiettyjen käännösstrategioiden valinnasta. Koska kirja on samanaikaisesti sekä kaupallinen että taiteellinen tuote (Mälzer 2013: 154), tällaisia tuotteita valmistavien kustantajien on, kuten Akateemisen kirjakaupan entinen johtaja ja Helsingin kirjamessujen entinen ohjelmajohtaja Stig-Björn Nyberg on asian ilmaissut, ”tasapainoteltava pörssin ja katedraalin välimaastossa” (Nyberg 2010). Niinpä tietynlaisia käännösratkaisuja saatetaan myös tehdä kustantamon aloitteesta ja puhtaasti kaupallisesta näkökulmasta. Mälzer (2013) kuvaa artikkelissaan, kuinka saksalainen kustantamo lisäsi ranskalaiseen romaaniin (kirjailijan suostumuksella) runsaasti eroottista kuvailua, jota alkukielisessä teoksessa ei ollut, jotta teos sopisi paremmin julkaisuhetkellä trendikkääseen ja kaupallisesti kiinnostavaan ranskalaisen eroottisen kirjallisuuden genreen. Bogic (2010) puolestaan on kustantajan ja kääntäjän kirjeenvaihdon perusteella osoittanut, että monet moititut ratkaisut Simone de Beauvoirin *Toinen sukupuoli* -teoksen englanninnoksessa olivat kustantajan sanelemia ja että kääntäjä, jota on vuosien ajan moitittu huonosta käännöksestä, oli tosiasiaassa koettanut vastustaa niitä.

Samanlaisia tapauksia tunnetaan myös toisille kielille käännetyn suomalaisen kirjallisuuden parista. Kun *Tuntematon sotilas* vuonna 1957 ilmestyi englanniksi nimellä *The Unknown Soldier*, kääntäjän nimeä ei löytynyt kirjasta lainkaan. Väinö Linnan elämäkerran kirjoittanut Yrjö Varpio on kertonut, että käännöstyön oli aloittanut Väinö Linnan ystävä, kirjailija Alex Matson. Kustantaja oli kuitenkin puuttunut käännökseen hyvin radikaalilla tavalla, jonka johdosta lopputulos poikkesi runsaasti alkuteoksesta ja kääntäjän toivomasta:

[L]ontoolaisella kustantajalla käännöstekstiä pidettiin vanhahtavana ja muokattiin kustantajan toimesta juonellisesti ”toiminnallisempaan” suuntaan. (...) Muutenkin käännöksen toimittajat ovat luistelleet hankalampien kohtien ylitse, latistaneet niitä ja jättäneet paljon pois. Englanninkielinen versio käsittää vain 267 sivua. Loppujen lopuksi käännös ilmestyi ilman kääntäjän nimeä. Se oli siis todellinen ”tuntematon sotilas”. (Drufva, 2015).

Tällaiset tapaukset havainnollistavatkin selvästi sitä, miksi käännöstutkimuksen piirissä on tärkeää avata tarkemmin kaunokirjallisten käännösten tuotantoprosesseja ja niiden eri vaiheisiin osallistuvia ihmisiä.

Individualistista näkemystä kääntämisestä ja kääntäjästä onkin viime vuosina alettu haastaa monin tavoin. Esimerkiksi Helene Buzelinilla (mm. 2005, 2007) on ollut suuri

rooli siinä, että antropologi ja filosofi Bruno Latourin toimijaverkostoteoriaa (*actor-network theory*, ANT) on alettu soveltaa myös käännöstutkimukseen. Buzelin on kehittänyt etnografisiin menetelmiin nojaavaa tutkimussuuntausta, jonka fokuksessa eivät ole valmiit tuotteet (*products*) vaan niiden sijaan prosessit (*processes*) ja toimijat (*agents*). Nostamalla tutkimuksen keskiöön (kaunokirjallisen) käännöksen tuotantoprosessissa eri tavoin mukana olevat toimijat tämä tutkimussuuntaus ottaa lähtökohdakseen edellä mainittujen Bogicin (2010), Mälzerin (2013) ja Varpion (Drufva 2015) havainnollistaman todellisuuden, jossa kääntäjä ei useinkaan ole ainoa lopulliseen käännökseen vaikuttava toimija. Toimijakeskeinen lähestymistapa siis tunnustaa kustannus- ja käännösalan todellisuuden sekä käännösprosessin ”kompleksisen ja epälineaarisen luonteen” (Buzelin 2005: 212). Tämä tekee siitä hedelmällisen viitekehyksen tutkimukselle, jossa pyritään tarkastelemaan kustannustoimittajan vaikutusta kaunokirjalliseen käännökseen.

3.2 Kääntävä toimija ja monilukuinen kääntäjäyys

Kustannustoimittajan kaltaisia toimijoita, jotka vaikuttavat kaunokirjalliseen käännökseen mutta eivät ole teoksen esilehdellä nimetty kääntäjä, kuvataan Buzelinin (2005: 214) tutkimuksessa termillä *kääntävä toimija* (*translating agent*, suomenkielinen käännös OJ). Jansen ja Wegener (2013) puolestaan kuvaavat kustannusmaailman todellisuutta, jossa teoksen kääntäjäksi nimetyn henkilön toimijuus nivoutuu yhteen muiden toimijoiden kanssa, termillä monilukuinen kääntäjäyys (*multiple translatorship*, suomenkielinen käännös OJ). Se, millaisia toimijoita käännösprojektissa ajatellaan olevan mukana, vaihtelee suuresti. Jansen ja Wegener (2013: 6) listaavat käännökseen potentiaalisesti vaikuttaviksi toimijoiksi muun muassa ”kirjallisuusagentit, scoutit, [kustantamon] myyntihenkilöstön, kustannustoimittajat, oikolukijat ja graafiset suunnittelijat” sekä käännöskirjallisuuden kohdalla myös alkuteoksen tekijän, eli kirjailijan. Myös eri maiden kustannuskäytännöt vaikuttavat suuresti toimijoiden määrään ja rooleihin. Kaunokirjallisten käännösten tuotantoprosessia Saksassa tutkineen Mälzerin (2013) mukaan käännökseen vaikuttavia toimijoita on kolmenlaisia: kustannustoimittajat, myyntihenkilöstö sekä kirjan taittaja. Taittajan määrittely toimijaksi johtuu siitä, että Saksassa taittaja saattaa pyytää kääntäjää lisäämään tai poistamaan jopa kokonaisia rivejä, jotta kirjan taitto saataisiin siistittyä leski- ja orporiveistä (Mälzer 2013: 159).

Suomessa tämä ei ole tavanomaista, ja niinpä suomalaisessa kontekstissa taittajaa ei välttämättä ajateltaisi yhtenä tällaisena käännökseen vaikuttavana toimijana, etenkin jos tällä ei ole taiteellista vapautta päättää kirjan sisuksen ulkonäöstä (oma havainto).

Vaikka kääntävä toimija -termi viittaakin yleensä ”ääneen”, tai kynään (tätä nykyä todennäköisimmin tietokoneeseen)”, toimijaverkoston näkökulmasta kaikki käännökseen vaikuttavat toimijat eivät välttämättä ole elollisia olentoja (Buzelin 2011: 6). Mälzerin (2013: 159) kuvaus siitä, kuinka kirjaa voidaan toisinaan muokata hyvinkin radikaalisti kustantajan kaupallisten pyrkimysten vuoksi, havainnollistaa, kuinka kustannustoimittajan kaltaiset käännökseen vaikuttavat toimijat ”työskentelevät kirjamarkkinoiden rajoittamissa puitteissa”. Näin ollen myös kirjamarkkinoita voitaisiin toimijaverkostoteorian näkökulmasta ajatella käännösten tuotantoprosessiin vaikuttavana toimijana.

Kirjamarkkinoiden vaikutus näkyy myös tämän tutkimuksen aineistona toimiviin käännöksiin tehdyissä korjausehdotuksissa. Painettujen kirjojen myynti on laskenut Suomessa pitkään, ja tällä hetkellä kustantamot hakevat kasvua panostamalla erityisesti ääni- ja sähkökirjoihin, joiden myynti on kasvanut räjähdysmäisesti erilaisten digitaalisten kuuntelu- ja lukupalveluiden yleistyttyä: siinä missä vuonna 2017 äänikirjojen osuus Suomen kirjamyynnistä oli alle prosentin (n. 2,4 miljoonaa euroa), vuonna 2018 se oli kasvanut jo 2,3 prosenttiin (n. 5,9 miljoonaa euroa) (Nieminen 2020). Tutkimusaineistona toimivat pienoisoromaanit julkaistiin ainoastaan digitaalisesti, ja äänikirjaformaatin huomioiminen näkyi kustannustoimittajan käännökseen tekemissä korjausehdotuksissa:

(3)

Alkuperäinen käännös: ”En usko”, Sarah sanoi virnistäen, ”että olen koskaan nähnyt sinua noin perusteellisesti kerrospukeutuneena.”

Korjausehdotus: ”En usko, että olen koskaan nähnyt sinua noin perusteellisesti kerrospukeutuneena”, Sarah sanoi virnistäen.

Kommentti: ”Siirretään loppuun, toimii ääneen lukiessa paremmin.”

(CH8: 76)

Kustannustoimittaja on siis ehdottanut käännöksen muokkaamista tavalla, joka tekee siitä paremmin äänikirjaformaattiin soveltuvan. Ehdotettu rakenne on toki ylipäänsä suomeksi luontevampi, ja onkin täysin mahdollista, että kustannustoimittaja olisi

ehdottanut muutosta myös perinteiseksi paperikirjaksi painettavassa käännöksessä. Tässä tapauksessa kustannustoimittaja on kuitenkin perustellut korjaustaan nimenomaan ääneen lukemisella. Tämä tukee näkemystä siitä, että myös kirjamarkkinat yleisemmin, ja esimerkiksi kirjan digitaalinen julkaisumuoto, voivat olla käännökseen vaikuttavia toimijoita.

Yhteistä kääntävä toimija- ja monilukuinen kääntäjäyys -termeille on se, että ne pyrkivät sanoittamaan ja tekemään näkyväksi sitä faktaa, että kaunokirjallisen käännöksen tuotantoprosessissa on mukana monenlaisia toimijoita; virallisesti kääntäjäksi nimetty henkilö ei siis ole ainoa, joka kääntää (Buzelin 2005: 214). Samalla toimijoiden monilukuisuutta käsitteistämällä avataan tietä tutkimukselle. Tälle on myös tarvetta, sillä siinä missä kääntäjien toimijuutta on viime vuosina tutkittu runsaasti, muiden (kaunokirjallisen) käännöksen tuotantoprosessiin osallistuvien toimijoiden roolia ei ole vielä tutkittu kylliksi (Jansen & Wegener 2013).

3.3 Tekeillä olevat käännökset

Kuten aiemmin mainittu, valmiiden, julkaistujen käännösten tutkiminen johtaa usein siihen, että tekstiä tarkastellaan yhden kääntäjän tuotoksena. Koska eri toimijat ovat valmiissa käännöstuotteessa ikään kuin yhdistyneet yhdeksi kääntäjäksi (Toury 1995: 183), heidän vaikutuksensa erottaminen ja erittelemine tekstistä on lisäksi hyvin vaikeaa tai peräti mahdotonta. Yksi tapa problematisoida yksilökeskeinen kääntäjäkäsite ja tutkia muiden toimijoiden roolia käännöksen muodostumisessa on perehtyä käännöksen tuotantoprosessin eri vaiheisiin. Buzelin (2007) onkin ehdottanut, että äännöstutkimuksessa olisi tarpeen tutkia valmiiden käännösten lisäksi myös tekeillä olevia käännöksiä (*translations in the making*, suomenkielinen käännös OJ). Tämä voi tapahtua esimerkiksi seuraamalla käännösprosessia alusta loppuun. Tällainen tutkimus mahdollistaa valmiin käännöksen kätkeytyvän työn tarkastelun ja auttaa hahmottamaan sitä, millä tavalla erilaiset toimijat ovat lopputulokseen, julkaistuun (kaunokirjalliseen) käännökseen, vaikuttaneet.

Buzelin (2007) on havainnollistanut tällaisen lähestymistavan mahdollisuuksia etnografisessa tutkimuksessaan, jossa seurasi kolmea kanadalaista kustantamoa kolmen vuoden ajan. Tutkimuksessa Buzelin paitsi havainnoi kustantamoiden arkea ja käännöskirjojen laajempia tuotantoprosesseja, myös haastatteli niihin osallistuneita

ihmisiä sekä tutki kirjallista materiaalia, kuten kirjeenvaihtoa kustantajien ja kääntäjien välillä. Tuotantoprosessia on kuitenkin mahdollista tutkia myös jälkikäteen erilaisten kirjallisten lähteiden perusteella: esimerkiksi Bogic (2010) on tutkinut kääntäjän ja kustannustoimittajan välistä kirjeenvaihtoa ja Siponkoski (2014) sekä Solum (2017, 2018) sen modernimpaa versiota, kääntäjien ja kustannustoimittajien välistä kommunikaatiota sähköisissä käännöstiedostoissa. Mälzer (2013) puolestaan on havainnollistanut kaunokirjallisen käännöksen tuotantoprosessia käyttämällä aineistona omia käännöstoimeksiantojaan. Myös tällaisia metodeja hyödyntämällä on siis mahdollista saada tuotantoprosessista selville sellaisia asioita, joita ei ole mahdollista nähdä prosessin lopputuloksesta, eli valmiista käännöksestä. Mälzerin (2013) tutkimus, joka havainnollistaa kustantajan käännösromaniin pyytämiä muutoksia, kuten tekstiin lisättyä eroottista kuvailua, on tästä hyvä esimerkki. Tuotannossa olevien käännösten tai käännösten tuotantoprosessin tutkiminen (esimerkiksi arkistomateriaalien kautta) lieneekin ainoita tapoja tarkastella sitä, millainen jälki muiden toimijoiden – kuten esimerkiksi kustannustoimittajan – työstä kaunokirjalliseen käännökseen jää.

Käännösten tuotantoprosessin lähtökohdakseen ottavia tutkimuksia yhdistää pyrkimys katsoa kaunokirjallisen käännöksen kulisseihin; tuotantoprosessin seuraaminen ja esimerkiksi kustannustoimittajan tekemien korjausten tarkastelu paljastaa ”käytäntöjä, jotka ovat saaneet vain vähän huomiota käännöstutkijoilta, yksinkertaisesti siksi että ne vaikuttavat ylittävän valmiit ja perinteiset kategoriat” (Buzelin 2007: 166). Tekeillä olevien käännösten tutkiminen ja käännösten tuotantoprosessin tarkastelu jälkeenpäin auttaa näkemään tekijämyytin taakse ja tarkastelemaan sellaisia tekstin tuotantoon osallistuneita toimijoita, jotka yleensä saavat vain vähän huomiota (Buzelin 2007: 141). Tämä on tärkeää useastakin syystä: paitsi siksi, ettei kääntäjiä syytetä epäonnistuneista käännösstrategioista, jotka eivät ole heidän valitsemiaan (ks. Bogic 2010), myös näiden muiden toimijoiden ammattikuntien näkyvyyden kannalta. Kääntäjien näkymättömyydestä on puhuttu paljon, ja erityisesti kirjallisuuden kääntäjät ovat järjestelmällisesti nostaneet aiheita esiin ammattikuntansa työlle huomiota vaatiessaan (mm. Antinjuntti ym. 2013), mutta monet näistä muista käännösprosessiin osallistuvista toimijoista ovat vielä heitäkin näkymättömämpiä, sekä yleisesti että käännöstutkimuksen piirissä. Kuten Kristiina Taivalkoski-Shilov (2013: 79) huomauttaa kustannustoimittamista käsittelevässä artikkelissa, joka

ilmestyi kääntäjien näkymättömyyttä käsittelevässä teoksessa: ”[M]uistakaamme, että myös kustannustoimittajilla on ääni. Onko kukaan vielä kirjoittanut kustannustoimittajien näkymättömyydestä?”

3.4 Kaunokirjallisten käännösten toimitustyön tutkiminen

Kustannustoimittajan työtä ja kustannustoimittajan vaikutusta (kaunokirjalliseen) käännökseen on tutkittu vain vähän. Kaunokirjallisen käännöksen tuotantoprosessia luotaavat tutkimukset ovat ylipäänsä melko harvinaisia (Siponkoski 2014: 5), ja monet tällaiset käännökset ovat painottuneet kääntäjän ja kustannustoimittajan välisiin neuvottelutilanteisiin (ks. esim. Bogic 2010; Siponkoski 2014; Solum 2017). Lisätutkimukselle olisi tarvetta etenkin käännösten toimittamisen kohdalla, sillä kuten Koskinen ja Paloposki (2015: 169) toteavat, käännöksiin tehdyt korjaukset tarjoavat ainutlaatuisen mahdollisuuden kurkistaa ”kustannustoimittajan työhuoneeseen ja tekstien tuotantoprosessiin ja elinkaareen.”

Yksi syy siihen, miksi tällainen kustannustoimittajan työhuoneeseen kurkistaminen on niin harvinaista, lienee aiemminkin mainittu hankaluus tutkimusmateriaalin saamisessa: se, että ”[k]ustannustoimittajan kääntäjälle antamat kommentit päätyvät prosessin jälkeen yleensä lopulta paperinkeräykseen” (Koskinen & Paloposki 2015: 169). Nykyään käännöksiä toimitetaan enenevissä määrin suoraan sähköisessä muodossa, jolloin tiedostot saattavat myös tulla poistetuiksi, tuhoutua laitteiden rikkoutumisen yhteydessä tai vaikkapa kadota käytöstä poistuneiden sähköpostilaatikoiden uumeniin. Materiaalin saatavuusongelmaa lisää se, että kääntäjät ja kustannustoimittajat saattavat myös olla haluttomia tarjoamaan toimitettuja käännöksiä tutkimuskäyttöön, vaikka sellaisia olisikin tallessa. Käännösten toimitusprosesseihin saattaa ensinnäkin liittyä konfliktitilanteita, joita ei välttämättä tahdota avata ulkopuolisille (Buzelin 2007: 142). Toiseksi kirjallisuuden kääntäminen on luovaa työtä, eivätkä sellaista tekevät kääntäjät välttämättä tahdo esitellä julkaisemattomia ja siten keskeneräisiä töitään laajemmalle yleisölle (Siponkoski 2014: 5). Tällaisten tekstien tutkiminen voi myös olla eettisesti ongelmallista, sillä pahimmassa tapauksessa se voisi herättää kysymyksiä kääntäjän taidoista (Siponkoski 2014: 5). Koska kirjallisuuden kääntäjät työskentelevät freelancereina, heidän ’virheidensä’ osoittelu toimittamattomasta käännöksestä voisi vaikuttaa negatiivisesti heidän tuleviin työmahdollisuuksiinsa (Solum 2017). Ongelma

on mahdollista kiertää esimerkiksi anonymisoimalla tutkimusmateriaali. Toinen vaihtoehto on se, että tutkija tutkii tekstejä, jotka on itse kääntänyt (esim. Mälzer 2013).

Aihetta koskevan tutkimuksen harvinaisuus on siis ymmärrettävää, mutta siitä huolimatta hyvin harmillista. Kustannustoimittajien toimitustyön tutkiminen heidän tekemiään korjausehdotuksia analysoimalla olisi tärkeää, jos halutaan saada jonkinlaista käsitystä siitä, mikä kustannustoimittajan rooli on lopullisen käännöksen muodostumisessa. Bogic (2010) on näyttänyt, että esimerkiksi kääntäjän ja kustantajan kirjeenvaihdosta voidaan saada jonkinlainen käsitys käännökseen tehdyistä korjausehdotuksista – tai ainakin kääntäjän ja kustantajan mahdollisten erimielisyyksien suurista linjoista. Kuten Siponkoski (2014: 6) kuitenkin huomauttaa, itse käännöksen ja siihen tehtyjen korjausehdotusten välillä on suurempi suhde, johtuen siitä, että korjausehdotukset ovat yleensä samassa dokumentissa alkuperäisen käännöksen kanssa (oli kyse sitten tietojenkäsittelyohjelman sähköisestä tiedostosta tai tulostetusta paperipinosta); näin ollen korjattua käännöstä tutkimalla on mahdollista saada huomattavasti kirjeenvaihtoon perustuvaa tutkimusta tarkempi kuva siitä, millaisia korjaustoiveita kustantajapuoli on käännökseen esittänyt. Korjausehdotusten tutkiminen on myös ainoa mahdollinen tapa nähdä, millainen lingvistinen vaikutus kustannustoimittajalla voi olla käännöksen muodostumisessa virketasolla.

4 Aineisto ja menetelmät

Tässä luvussa esittelen tutkimusaineistoni sekä käyttämäni tutkimusmenetelmät. Tutkimusaineisto koostuu *Cherringhamin mysteerit* -sarjaan kuuluvien pienoisromaanien toimittamattomista käännöksistä ja kustannustoimittajan niihin tekemistä korjausehdotuksista. Korjausehdotukset tehnyt kustannustoimittaja on antanut suostumuksensa niiden käsittelyyn tässä tutkimuksessa. Menetelmäni perustuu korjausehdotusten tarkasteluun ja ryhmittelyyn ensin ehdotusten vahvuuden mukaan ja sen jälkeen sen perusteella, millaista käännöksen piirrettä ehdotus koskee.

4.1 Tutkimusaineisto: Cherringhamin mysteerit 5–8

Tutkimusaineistoni koostuu neljästä pienoisromaanikäännöksestä ja kustannustoimittajan käännöksiin tekemistä korjausehdotuksista. Pienoisromaanit kuuluvat Matthew Costellon ja Neil Richardsin *Cherringhamin mysteerit* -sarjaan. Niin sanottuun *cosy crime* -genreen kuuluvan sarjan lähtökieli on englantia, ja sarjaa julkaisee Bastei Lübbe -kustantamo. Tutkimusaineisto koostuu osien viisi, kuusi, seitsemän ja kahdeksan suomenkielisistä käännöksistä. Käännökset ovat omiani, ja käänsin ne ensimmäisenä kaunokirjallisenä käännöstyönäni. Käännökset tuotettiin loppuvuodesta 2017 ja alkuvuodesta 2018 ja julkaistiin digitaalisesti ääni- ja e-kirjoina vuoden 2018 kevään ja kesän aikana.

Pienoisromaanikäännösten laajuus oli yhteensä n. 300 A4-sivua (julkaistuna ja taitettuna yhteensä n. 480 sivua), ja aineiston rajaamiseksi jokaisesta neljästä pienoisromaanista valittiin tarkasteltavaksi neljä ensimmäistä lukua. Tutkimusaineiston rajaus nimenomaan käännösten ensimmäisiin lukuihin perustui olettamukseen, että ensimmäisissä luvuissa olisi eniten korjausehdotuksia; käännökset ovat usein kankeimmillaan alussa, kun kääntäjä ei ole vielä täysin päässyt tekstiin sisään (oma havainto). Lisäksi alussa arveltiin olevan eniten kommentteja myös kustannustoimittajan aikataulujen puolesta: toimitustyölle on yleensä varattu melko tarkkaan rajattu määrä aikaa, minkä vuoksi aikatauluilla on usein tapana kiristyä loppua kohden (oma havainto). Näin ollen voidaan ajatella, että jos toimitusprojektin aikataulu onkin vaikuttanut kommenttien määrään, vaikutus näkyy todennäköisesti käännöksen loppua kohden harvenevina kommentteina. Käännöksen alussa olisi siis todennäköisesti eniten korjausehdotuksia.

Sekä käännökset ja toimittajan tekemät korjausehdotukset ovat ns. luonnollisesti olemassa olevaa aineistoa, sillä käännökset on tehty autenttisena toimeksiantona eikä yksikään prosessiin osallistunut toimija tiennyt työtä tehdessään, että prosessin tuloksia tutkittaisiin myöhemmin. Tämä on oleellista, sillä käännöksiä ja niiden korjaamista on tärkeää tutkia myös autenttisessa työympäristössä; suuri osa käännösten editointia koskevasta tutkimuksesta tehdään tällä hetkellä koeolosuhteissa, esimerkiksi yliopisto-opetuksen yhteydessä, jolloin tutkimukseen osallistuvien henkilöiden tieto siitä, ettei heidän työtään koskaan lähetetä maksavalle asiakkaalle, saattaa vaikuttaa tutkittaviin käännöksiin ja tutkimuksen tuloksiin (Mossop 2007: 17). Koska tämän tutkimuksen tapauksessa päätös käyttää käännöksiä ja kustannustoimittajan korjausehdotuksia tutkimusaineistona tehtiin vasta huomattavasti työn valmistumisen jälkeen, tieto tutkimuksesta ei vaikuttanut aineistoon. Olen myös sittemmin työllistynyt käännetyn kaunokirjallisuuden kustannustoimittajaksi kyseiset käännökset julkaisseeseen kustannusyhtiöön, mutta koska asia ei ollut tiedossa tutkimusaineistoa tuotettaessa ja tutkimusaiheesta päätettäessä, tämäkään seikka ei vaikuttanut aineistoon.

4.2 Tutkimusmenetelmä

Tutkimuksen pyrkimyksenä on kartoittaa kustannustoimittajan roolia kaunokirjallisen käännöksen tuotantoprosessissa tapaustutkimuksen keinoin. Tutkimuksen rajallisten puitteiden vuoksi lähempään tarkasteluun valikoitui yksi tuotantoprosessin vaihe: käännöksen toimittaminen. Tämä vaihe valikoitui tarkasteluun siksi, että tekstin toimitusvaiheessa kustannustoimittajan vaikutus käännökseen on suorimmillaan. Lisämotivaatiota prosessin tämän vaiheen tutkimukselle toi myös se, että koska olin itse kääntänyt tekstit, käytössäni oli aineistoa, jollaista harvoin on tutkijan saatavilla.

Kustannustoimittajan käännökseen tekemien korjausehdotusten tarkastelu perustuu toimittamattoman ja toimitetun käännöksen vertailuun. Vertailu tapahtui siten, että kustannustoimittajan tekemät, kunkin pienoisoromaanin neljään ensimmäiseen luukun kohdistuvat korjausehdotukset poimittiin kustannustoimittajan lähettämistä skannatuista tiedostoista (kustannustoimittaja oli tulostanut käännöksen ja tehnyt merkintänsä paperille). Tämän jälkeen alkuperäinen käännös, kustannustoimittajan korjausehdotukset sekä toimittajan mahdolliset kommentit (esim. selitykset) tai muut

merkinnät (esim. kysymysmerkki tai hymiö ehdotuksen perässä) kirjattiin yhteen tiedostoon.

Tämän vaiheen jälkeen korjausehdotukset jaoteltiin Solumia (2017) mukaillen kolmeen pääkategoriaan ehdotusten vahvuuden perusteella. Kategoriat ovat seuraavat: vahva ehdotus (*strong suggestion*), perustelu (*explanation*) ja heikko ehdotus (*weak suggestion*). Näiden kategorioiden lisäksi kustannustoimittaja voi Solumin (2017) mukaan esittää myös kommentteja, jotka määritellään dialogiksi (*dialogue*), kehuiksi (*praise*) tai jutusteluksi (*talk*). Koska Solumin mukaan (2017) toimittaja ei tällaisilla kommentteilla pyri vaikuttamaan käännökseen lingvistisesti, ne jätettiin tässä tutkimuksessa analyysin ulkopuolelle. Siinä missä Solum (2017) tutki tekstinkäsittelyohjelmassa toimitettuja käännöksiä, joissa kommentit oli kirjoitettu tiedoston marginaaliin, tämän tutkimuksen aineisto koostuu paperille tulostetuista käännöksistä, joihin kustannustoimittaja oli tehnyt merkintänsä kynällä. Kategorioita sovelletaan siis tutkimuksessa seuraavasti: siinä missä Solum (2017) määrittelee vahvaksi ehdotukseksi kommentit, jotka sisälsivät ainoastaan kustannustoimittajan ehdottaman käännöksen, aineistossa vahvaksi ehdotukseksi on määritelty korjausehdotukset, joissa kustannustoimittaja oli yliviivannut tai alleviivannut alkuperäisen käännöksen ja kirjoittanut sen yhteyteen ainoastaan oman käännösehdotuksensa. Perustelujen ja heikkojen ehdotusten kategoriat määritellään samoin kuin Solumilla (2017): perustelu-kategoriaan jaoteltiin korjausehdotukset, joissa toimittaja perusteli ehdotuksensa motiiveja, ja heikoiksi ehdotuksiksi määriteltiin sellaiset korjausehdotukset, joissa toimittaja lievensi ehdotustaan esimerkiksi kysymysmerkkiä tai muuta epävarmuutta tai kääntäjän päätäntävaltaa ilmentävää keinoa käyttämällä.

Seuraavaksi korjausehdotukset jaettiin alakategorioihin hyödyntäen Orlovin (2004) artikkelissaan esittämää listausta käännöksen piirteistä, joihin kustannustoimittajan korjausehdotukset voivat kohdistua. Nämä alakategoriat ovat seuraavat: *kirjoitus- ja välimerkkivirheet, pienehköt kielivirheet, selvät käännösvirheet, asia- ja termivirheet, pienehköt tyylilliset korjaukset ja epäonnistuneiden lauserakenteiden remontointi*. Lisäksi jaotteluun lisättiin yksi Orlovin (2004) ulkopuolinen kategoria, johon kuuluvia korjausehdotuksia nousi esiin aineistosta: *pragmaattiset adaptaatiot*. Tämä kategoria määriteltiin ja nimettiin Vehmas-Lehtoon (1999) perustuen.

Koska Orlov (2004) avaa ainoastaan yhtä kategorioista esimerkein, listaukseen perustuva jaottelu on jossain määrin tulkinnanvaraista. Orlovin (2004) kategorioita päätettiin tästä huolimatta käyttää siksi, ettei kustannustoimittajan kaunokirjalliseen käännökseen tekemien korjausehdotusten tutkimusta varten ole kehitetty yksityiskohtaisia luokittelujärjestelmiä. Kaikki aineistossa esiintyneet korjausehdotukset eivät siis kuitenkaan sopineet täydellisesti yhteenkään esitellyistä kategorioista, ja joukossa oli myös korjausehdotuksia, jotka olisi ollut mahdollista jaotella useampaan kategoriaan. Esimerkiksi rajanveto *selvät käännösvirheet* -kategorian ja *epäonnistuneiden lauserakenteiden remointi* -kategorian välillä oli jossain määrin tulkinnanvarainen, ja etenkin käännöksessä esiintyvää interferenssiä koskevat korjausehdotukset olisi todennäköisesti ollut mahdollista ryhmitellä myös toisin. Tässä tutkimuksessa leksikaalinen interferenssi jaoteltiin selvien käännösvirheiden kategoriaan, sillä siihen liittyviä korjausehdotuksia esiintyi aineistossa enimmäkseen sellaisissa kohdissa, joissa yksittäisen lähtökielisen sanan vaikutus oli johtanut virheelliseen tai epäidiomaattiseen käännösratkaisuun. Syntaktiseen interferenssiin liittyviä korjausehdotuksia puolestaan käsitellään epäonnistuneita lauserakenteita koskevassa kategoriassa sen vuoksi, että syntaktinen interferenssi ilmenee nimensä mukaisesti lauserakenteiden tasolla.

Analyysiluvussa esittelen erilaisia korjausehdotuksia esimerkkien avulla. Esimerkit on valittu siten, että ne havainnollistavat aineistossa esiintyneitä kategorioita. Tarkoitus ei ole esitellä jokaista kustannustoimittajan tekemää korjausehdotusta vaan ennen kaikkea tarkastella sitä, millaisia strategioita toimittaja saattaa korjausehdotuksia esittäessään käyttää ja millaisiin käännöksen piirteisiin ehdotuksia kohdistaa.

Tutkimus ei pyri tarkastelemaan korjausehdotusten jakaumaa kvantitatiivisesti. Tämä johtuu siitä, etteivät kvantitatiiviset tulokset olisi yleistettävissä muiden käännösteosten tuotantoprosesseihin laajemmin: kuten osiossa 2.3 todettu, korjausehdotusten määrä ja tyyppi riippuvat ennen kaikkea kääntäjistä ja kustannustoimittajasta (heidän työkokemuksestaan, kielitaustastaan jne.) mutta myös esimerkiksi siitä, kuinka paljon aikaa kustannustoimittajalla toimitustyöhön on. Näin ollen kvantitatiivisella tarkastelulla ei olisi mahdollista saavuttaa muiden kaunokirjallisten käännösten tuotantoprosesseihin sovellettavissa olevia tuloksia eikä tällainen tarkastelu siis ollut tämän tutkimuksen puitteissa mielekästä.

Tutkimus ei myöskään tarkastele sitä, kuinka suuri osuus kustannustoimittajan korjausehdotuksista hyväksyttiin. Tutkimuksen fokuksessa on ensisijaisesti kustannustoimittajan työ, ja korjausehdotusten hyväksymisen tarkastelu olisi siirtänyt analyysin painopisteen kohti kääntäjää. Lisäksi Siponkoski (2004) on todennut kääntäjän statuksen vaikuttavan huomattavasti siihen, kuinka suuri määrä korjausehdotuksista hyväksytään, ja ei-etabloituneiden kääntäjien hyväksyvän kustannustoimittajan korjausehdotukset etabloituneita kääntäjiä useammin. Koska aineistona toimivat käännökset toteutettiin kääntäjän ensimmäisenä kaunokirjallisena käännöstoimeksiantona, suurin osa korjausehdotuksista siis todennäköisesti hyväksyttiin. Tutkimusmenetelmän tarkoitus onkin ensisijaisesti havainnollistaa sitä, millaisia korjausehdotuksia kustannustoimittaja saattaa kaunokirjalliseen käännökseen tehdä ja millainen rooli toimittajalla voi olla käännöksen muodostumisessa lingvistisellä tasolla.

5 Analyysi

Tässä luvussa käsittelen tutkimusaineistossani esiintyneitä kustannustoimittajan tekemiä korjausehdotuksia ensin Solumin (2017) vahvuuskategorioiden kautta. Sen jälkeen tarkastelen erilaisiin käännöksen piirteisiin kohdistuvia korjausehdotuksia näiden kategorioiden sisällä Orloviin (2004) perustuen.

Osiossa 5.1 käsittelen vahvoja ehdotuksia ja sitä, millaisiin käännöksen piirteisiin tällaisia korjausehdotuksia kohdistui. Osiossa 5.2 avaan sellaisia aineistossa esiintyviä korjausehdotuksia, joissa kustannustoimittaja perusteli ehdotustaan, ja osiossa 5.3 käsittelen heikkoja ehdotuksia ja niiden esiintymistä.

Analyysissani havainnollistan kustannustoimittajan tekemiä korjausehdotuksia aineistosta peräisin olevien esimerkkien avulla, joissa esitän alkuperäisen käännöksen ja kustannustoimittajan korjausehdotuksen sekä mahdolliset kommentit. Muutamassa tarkoituksenmukaisessa esimerkissä esitän lisäksi lähtökielisen virkkeen.

5.1 Vahva ehdotus

Vahva ehdotus on ehdotus, jossa kustannustoimittaja tekee ehdotuksensa selittämättä ja loiventamatta sitä kysymysmerkin tai muiden keinojen (esim. useiden mahdollisten käännösvaihtoehtojen esittämisen) avulla. Tässä tutkimuksessa vahvaksi ehdotukseksi määriteltiin Solumia (2017) mukaillen sellaiset korjausehdotukset, jotka koostuivat ainoastaan kustannustoimittajan esittämästä vaihtoehtoisesta käännöksestä sekä merkinnästä, josta kävi ilmi, mitä käännöksen osaa korjausehdotus koski: yksittäiseen kirjaimeen tai esimerkiksi sijapääteeseen kohdistuvat vahvat korjaukset oli tehty tekstiin oikolukumerkein, ja yhteen tai useampaan sanaan kohdistuvat vahvat korjaukset oli merkitty siten, että alkuperäinen käännös oli yli- tai alleviivattu.

Esimerkki aineistoon tehdystä, vahvaksi ehdotukseksi määritellystä korjausehdotuksesta alla (kuva 1). Kuvassa näkyvät vahvan ehdotuksen yleisimmät elementit: kustannustoimittaja on yliviivannut alkuperäisen käännöksen ja kirjoittanut ehdotuksensa sen yläpuolelle.

suurista pehmistötteröistä. Jack virnisti hänelle nolostuneesti.
 ”Daniel ~~tutustutti minut~~ ^{on juuri tutustuttanut minut} tähän jäätelöön”, mies sanoi. ”Siinä on :
 kuin häkä Yhdysvalloissa. Te britit tosiaan tiedätte, miten elämästä ote

Kuva 1. Esimerkki vahvasta ehdotuksesta.

Tämän tutkimuksen aineistossa vahvoja ehdotuksia esiintyi kaikissa Orlovin (2004) kategorioissa. Seuraavissa alaluvuissa havainnollistan eri kategorioissa esiintyneiden vahvojen ehdotusten piirteitä aineistosta peräisin olevin esimerkein.

5.1.1 Kirjoitus- ja välimerkkivirheet

Kirjoitus- ja välimerkkivirheiden ryhmässä esiintyi runsaasti vahvoja ehdotuksia. Aineistossa esiintyneet kirjoitusvirheet olivat järjestään huolimattomuusvirheitä, joissa käännöksestä oli jäänyt puuttumaan yksittäinen kirjain, kuten esimerkissä (4). Tällaisissa kohdissa toimittaja oli merkinnyt korjaustarpeen oikolukumerkillä.

(4)

Alkuperäinen käännös: Jackin mieleen hiipi epäily siitä, että hän oli asunut ansaan.

Korjausehdotus: Jackin mieleen hiipi epäily siitä, että hän oli astunut ansaan.

(CH5: 19)

Lisäksi aineistossa esiintyi huolimattomuusvirheitä, joissa käännöksestä puuttui kokonainen sana, kuten esimerkissä (5). Tällaisissa kohdissa kustannustoimittaja oli yksinkertaisesti lisännyt puuttuvan elementin käännökseen korjausehdotuksen syytä millään tavalla avaamatta.

(5)

Alkuperäinen käännös: Mutta sen sijaan koetti suostutella lehmänsä lähtemään alamäkeen kohti kotia ja lypsettäviksi.

Korjausehdotus: Mutta sen sijaan hän koetti suostutella lehmänsä lähtemään alamäkeen kohti kotia ja lypsettäviksi.

(CH6: 1)

Ylläesitettyjen huolimattomuusvirheiden lisäksi kustannustoimittaja oli esittänyt korjattavaksi myös yksiselitteisiä välimerkkivirheitä, kuten esimerkissä (6):

(6)

Alkuperäinen käännös: Archy kaatui rajusti ja putosi suoraan polvilleen, nykyään niin epäluotettaville polvilleen lumeen [...]

Korjausehdotus: Archy kaatui rajusti ja putosi suoraan polvilleen, nykyään niin epäluotettaville polvilleen, lumeen [...]

(CH8: 9)

Kirjoitus- ja välimerkkikategoriaan kuuluvia virheitä koskevat korjausehdotukset olivat hyvin yksiselitteisiä, ja kustannustoimittaja oli kauttaaltaan merkinnyt korjaukset vahvoin ehdotuksin selvästi olettaen oikeinkirjoitukseen perustuvan korjaustarpeen olevan ilmiselvä myös kääntäjälle.

5.1.2 Pienehköt kielivirheet

Myös pienehköihin kielivirheisiin kohdistuvat korjausehdotukset olivat aineistossa enimmäkseen vahvoja ehdotuksia. Tämän kategorian korjausehdotuksissa kääntäjä oli tehnyt tulokielessä selkeän kielioppivirheen, jonka kustannustoimittaja merkitsi korjattavaksi.

Kategorian korjausehdotukset koskivat laajaa määrää erilaisia kielivirheitä. Esimerkissä (7) erikseen kirjoitettavat sanat oli kirjoitettu virheellisesti yhteen. Esimerkissä (8) *šokki*-sana oli kirjoitettu muotoon *shokki*, joka on yleiskielen suositusten vastainen, ja esimerkissä (9) puolestaan näkyy käännökseen kongruenssivirheen tuloksena päätynyt väärä verbimuoto.

(7)

Alkuperäinen käännös: Tottakai.

Korjausehdotus: Totta kai.

(CH7: 71)

(8)

Alkuperäinen käännös: Pienen näyttämön sivustalla seisoj nainen, käsivarret velttolina, kasvot shokista tyhjinä [...]

Korjausehdotus: Pienen näyttämön sivustalla seisoj nainen, käsivarret velttolina, kasvot šokista tyhjinä [...]

(CH5: 21)

(9)

Alkuperäinen käännös: 1600-luvulla Mabbín tilan omistivat kolme sisarta.

Korjausehdotus: 1600-luvulla Mabbín tilan omisti kolme sisarta.

(CH6: 31)

Kuten kirjoitus- ja välimerkkivirheiden kohdalla, myös tämän kategorian korjausehdotuksissa kustannustoimittaja oli yksinkertaisesti korjannut virheellisen muodon selittämättä tai lieventämättä ehdotustaan millään tavalla. Oikeakielisyyteen perustuvat korjausehdotukset oli siis aineistossa järjestään esitetty vahvoina ehdotuksina.

5.1.3 Selvät käännösvirheet

Käännösvirhe määritellään tässä tutkimuksessa Hansenia (2010: 385) mukaillen siten, että tämä kategoria kattaa lähtökielen sisällön väärinymmärryksen, faktavirheet sekä (leksikaalisen) interferenssin. Aineistossa esiintyi erityisesti leksikaaliseen interferenssiin liittyviä korjausehdotuksia.

Esimerkissä (10) sotkuiseksi ja epäjärjestelmälliseksi kuvattu henkilöahmo penkoo työpöytänsä, jonka on aiemmin kerrottu olevan kukkurallaan paperipinoja.

(10)

Alkuteksti: A brush at the desk as if magically some errant piece of paper could be made to appear.

Alkuperäinen käännös: Rouva Harper penkoi pöytänsä, aivan kuin jokin harhateille joutunut paperilappunen olisi sillä tavalla mahdollista saada ilmaantumaan.

Korjausehdotus: Rouva Harper penkoi kasojaan, aivan kuin jokin harhateille joutunut paperilappunen olisi sillä tavalla mahdollista saada ilmaantumaan.

(CH5: 37)

Kustannustoimittaja oli tehnyt käännökseen vahvan korjausehdotuksen alleviivaamalla *pöytänsä*-sanalla ja kirjoittamalla sen yläpuolelle oman ehdotuksensa. Sana *pöytä* ei sinänsä ole virheellinen vastine sanalle *desk*, mutta tekemällä vahvan ehdotuksen kustannustoimittaja ilmaisee pitävänsä valittua vastinetta kontekstissaan virheellisenä: virkkeessä kuvattava toiminta, penkominen, ei todellisuudessa kohdistu itse huonekaluun vaan sen päällä oleviin esineisiin. Koska ehdotusta ei ole perusteltu

millään tavoin, kustannustoimittaja ilmeisesti olettaa kääntäjän ymmärtävän virheen korjausehdotuksen nähdessään.

5.1.4 Asia- ja termivirheet

Valtaosa aineistossa esiintyvistä asia-ja termivirheistä, ja siten myös niihin liittyvistä korjausehdotuksista, oli hyvin yksiselitteisiä. Oletettavasti tästä syystä kustannustoimittaja oli puuttunut niihin enimmäkseen vahvoin ehdotuksin.

Osa tällaisista ehdotuksista kohdistui yhteen osaan sanaa, kuten esimerkissä (11):

(11)

Alkuteksti: the Georgian folly

Alkuperäinen käännös: Yrjön aikainen huvimaja

Korjausehdotus: Yrjöjen aikainen huvimaja

(CH7: 7)

Esimerkissä kustannustoimittaja oli merkinnyt virheellisen termin korjattavaksi vetämällä viivan virheellisen n-päätteen kohdalle ja kirjoittamalla sen yläpuolelle oikean päätteen.

Esimerkissä (12) puolestaan korjausehdotus kohdistui kokonaiseen sanaan. Tällaisessa tapauksessa kustannustoimittaja oli yliviivannut virheelliseksi katsomansa sanan ja kirjoittanut oman vastine-ehdotuksensa sen yläpuolelle.

(12)

Alkuperäinen käännös: Ne eivät olleet härkiä.

Korjausehdotus: Ne eivät olleet sonneja.

(CH6: 4)

Aineiston perusteella kustannustoimittaja suhtautuu siis moniin asia- ja termivirheisiin osioissa 5.1.2 ja 5.1.3 esitettyjen oikeinkirjoitus- ja oikeakielisyysvirheiden lailla ja pitää niitä yksinkertaisina virheinä, jotka on tarkoituksenmukaista korjata vahvoin ehdotuksin niitä perustelematta tai millään tavalla lieventämättä.

5.1.5 Pienehköt tyylilliset korjaukset

Ainoat Orlovin (2004) mainitsevat esimerkit havainnollistavat tätä kategoriaa. Nämä esimerkit ovat toiston poistaminen ja lisääminen, ja etenkin toiston poistamiseen tähtääviä korjausehdotuksia esiintyi aineistossa runsaasti. Valtaosa tällaisista ehdotuksista oli tehty korostamalla toistuvia elementtejä alleviivaamalla tai yhdistämällä ne nuolin sekä lisäämällä toisen esiintymän yläpuolelle lähisynonyymi tai muu toiston poistumiseen johtava ratkaisu.

Esimerkissä (13) toimittaja oli alleviivannut alkuperäisen käännöksen sanat *huonetta* ja *varastohuonetta* ja korvannut ensimmäisen sanalla *paikkaa*:

(13)

Alkuperäinen käännös: Hän kääntyi ja lähestyi talon tärkeintä huonetta – pientä varastohuonetta.

Korjausehdotus: Hän kääntyi ja lähestyi talon tärkeintä paikkaa – pientä varastohuonetta.

(CH5: 2)

Valtaosa aineistossa esiintyvistä toistoista oli merkitty ylläesitetyllä tavalla. Aineistosta löytyi vain muutamia toistoon liittyviä korjausehdotuksia, joissa muutosta oli perusteltu toiston mainitsevalla kommentilla. Ehdotusten perusteella kustannustoimittaja pitää siis ilmeisen selvänä, että kääntäjä ymmärtää toiston olevan käännöksessä ei-toivottu piirre.

Toiston poistamisen lisäksi aineistossa esiintyi runsaasti tyyliin liittyviä vahvoja korjausehdotuksia, joissa kustannustoimittaja oli alleviivannut yhden tai useamman sanan ja kirjoittanut yläpuolelle oman ehdotuksensa.

(14)

Alkuperäinen käännös: Vuoden alussa niitä oli ollut kolmekymmentä, mutta sen typerän tuberkuloosihössötyksen jälkeen jäljellä oli nyt vain kaksikymmentäkuusi.

Korjausehdotus: Vuoden alussa niitä oli ollut kolmekymmentä, mutta sen kirotun tuberkuloosihössötyksen jälkeen jäljellä oli nyt vain kaksikymmentäkuusi.

(CH6: 3)

Siinä missä edeltävissä osioissa käsitellyt vahvat ehdotukset oli tehty korjausehdotuksen kohteena oleva elementti yliviiwaamalla, tällaisissa korjauksissa toimittaja teki vahvan ehdotuksen enimmäkseen sanan alleviivaamalla,. Vahvojen korjausehdotusten kategorian sisällä oli siis havaittavissa aste-eroja, ja oikeakielisyyteen liittyvät korjausehdotukset esitettiin aineistossa vahvemmin kuin tyylilliset korjausehdotukset.

5.1.6 Epäonnistuneiden lauserakenteiden remointi

Epäonnistuneita lauserakenteita koskevien korjausehdotusten kategoria oli aineistossa selvästi laajin. Myös tällaisissa korjausehdotuksissa kustannustoimittaja oli usein ainoastaan alleviivannut tai yliviiwannut muokattavan kohdan ja kirjoittanut oman ehdotuksensa käännöksen yläpuolelle.

Kategorian korjausehdotuksista tyypillisimpiä olivat interferenssiin liittyvät syntaktiset korjausehdotukset. Syntaktinen interferenssi määritellään tässä Hansenin (2009: 321) mukaan lauserakenteiden tai sanajärjestysten (ei-toivotuksi) siirtymiseksi lähtökielestä tulokieleen. Kirjallisuuden kääntäjien keskuudessa vallitsee käsitys, jonka mukaan lähtökielen vaikutus ”livahtaa” näkyviin helpoiten juuri syntaksin tasolla (Mauranen 2004: 67), ja tämä ilmiö oli havaittavissa myös aineiston käännöksessä ja korjausehdotuksissa.

Esimerkissä (15) interferenssi on johtanut lähtökielen *eyes*-substantiivin siirtymisen käännökseen *silmät*-substantiivina. Tämä aiheuttaa käännöksessä lauserakenteen, jossa silmistä muodostuu epätyypillisen aktiivinen ruumiinosa, mikä luo mielikuvan katsojan kasvoista lähes autonomisesti kohoavista silmistä. Kustannustoimittajan vahva korjausehdotus esittää, että toiminto on suomeksi luontevampi ilmaista katsoa-verbin kautta.

(15)

Alkuteksti: Jack tilted his head. Nodding to the secretary whose eyes were raised over her large glasses.

Alkuperäinen käännös: Jack kallisti päätänsä ja nyökkäsi sihteerille, jonka silmät olivat kohonneet tämän suurien silmälasien yli.

Korjausehdotus: Jack kallisti päättään ja nyökkäsi sihteerille, joka katsoi heitä suurten silmälasiansa yli.

(CH5: 26)

Se, että kustannustoimittaja on tehnyt vahvan korjausehdotuksen eikä siis ole käyttänyt aikaa korjauksen perusteluun, antaa ymmärtää, että toimittaja koki alkuperäisen käännöksen kömpelönä tavalla, jonka kääntäjäkin havaitsisi välittömästi korjausehdotuksen nähdessään.

5.1.7 Pragmaattiset adaptaatiot

Pragmaattisten adaptaatioiden kategoria lisättiin analyysivaiheessa, kun aineistossa havaittiin useita korjausehdotuksia, jotka eivät sopineet yhteenkään Orlovin (2004) esittämistä ryhmistä. Tällaiset korjausehdotukset koskivat enimmäkseen lisäyksiä ja poistoja, joiden tavoitteena oli selvästi tulokielisen tekstin selkeyttäminen, ja kategoria nimettiin Vehmas-Lehdon (1999: 100) mukaan pragmaattisiksi adaptaatioiksi.

Esimerkissä (16) henkilöhahmot keskustelevat ruokapöydän ääressä juuri tarjoiltavasta ruokalajista. Gordon Ramsay on kirjan tapahtumapaikassa Isossa-Britanniassa niin tunnettu julkisuuden henkilö, että kontekstin liittyessä ruokaan paikallinen lukija osaa todennäköisesti välittömästi yhdistää Ramsay-nimen televisiosta tuttuun kokkiin. Kustannustoimittaja kuitenkin ehdotti Gordon Ramsayn etunimeä lisättäväksi tekstiin:

(16)

Alkuperäinen käännös: Näin Ramsayn tekevän tällaisen telkkarissa.

Korjausehdotus: Näin Gordon Ramsayn tekevän tällaisen telkkarissa.

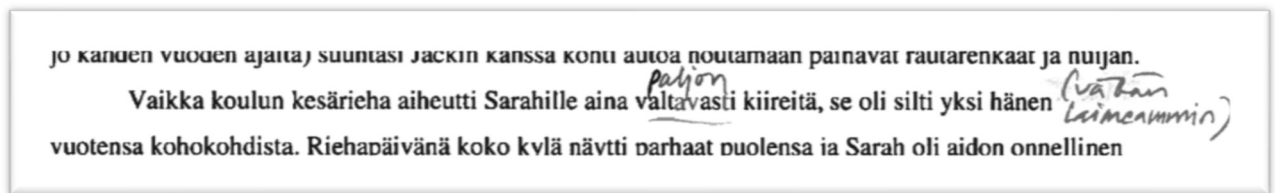
(CH6: 26)

Korjausehdotuksesta voidaan päätellä, ettei Ramsay kustannustoimittajan mielestä ole suomalaiselle lukijalle yhtä tuttu kuin alkukielisen tekstin lukijalle. Hän siis ehdottaa pragmaattista adaptaatiota, jonka avulla käännöksessä voidaan tasoittaa kulttuurispesifejä taustatietoeroja lähtökielisen lukijan ja tulokielisen lukijan välillä (Vehmas-Lehto 1999: 103). Vahva korjausehdotus viittaa siihen, että tällainen pragmaattinen adaptaatio on toimittajan mielestä hyvin tavanomainen ratkaisu, joka ei vaadi avaamista.

5.2 Perustelu

Perusteluksi luokiteltavien korjaus ehdotusten yhteydessä kustannustoimittaja perustelee tai selittää, miksi ehdottaa käännökseen tietynlaista muutosta (Solum 2017). Aineistossa perustelut oli yleensä kirjoitettu sivun marginaaliin, ja toisinaan korjatusta kohdasta oli vedetty nuoli sivun ylä- tai alalaitaan, jossa kustannustoimittajalla oli enemmän tilaa avata tekemäänsä korjaus ehdotusta.

Esimerkki perusteluksi määritellystä korjaus ehdotuksesta alla (kuva 2):

Kuva 2. Esimerkki perustelusta.

Kuvassa näkyy, kuinka kustannustoimittaja on kirjoittanut ehdotuksensa alkuperäisen käännöksen yläpuolelle ja marginaalissa perustellut muutoksen tarvetta. Perustelemalla korjaus ehdotusta kustannustoimittaja pyrkii siis avaamaan syytä muutokselle, jonka motiivi ei välttämättä olisi kääntäjälle selvä ilman selitystä.

Kirjoitus- ja välimerkkivirheiden sekä kielivirheiden kaltaisten, oikeakielisyysnormeihin perustuvien selkeiden kategorioiden kohdalla perusteluksi määriteltäviä korjaus ehdotuksia ei esiintynyt. Oletettavasti kustannustoimittajan piti siis tällaisia korjauksia niin yksiselitteisinä, ettei niitä ollut tarpeen perustella millään tavalla. Seuraavissa alaluvuissa havainnollistan perusteluksi luokiteltuja korjaus ehdotuksia aineistosta peräisin olevin esimerkein.

5.2.1 Selvät käännösvirheet

Käännösvirheisiin kohdistui runsaasti vahvoja ehdotuksia (ks. osio 5.1.3), mutta paikoitellen kustannustoimittaja oli myös kokenut tarpeelliseksi perustella käännösvirheitä koskevia korjaus ehdotuksia. Monet tällaiset aineistossa esiintyneet korjaus ehdotukset liittyivät interferenssiin. Selkeänä käännösvirheenä voidaan pitää esimerkiksi leksikaalista interferenssiä, joka määritellään tässä tutkimuksessa

Hansenin (2009: 321) mukaan ei-toivotuksi ilmiöksi, jossa lähtökielen sanoja tai ilmauksia siirtyy tulokieleen.

Esimerkissä (17) interferenssi näkyy alkutekstin *driver's seat* -termin sanasanasena siirtymisenä käännökseen, missä se kuitenkin saa aikaan mielikuvan siitä, ettei autoa ajava Jack istuisi kuljettajan paikalla.

(17)

Alkuteksti:	He rolled down the window, letting that coating fall into the driver's seat.
Alkuperäinen käännös:	Jack kiersi ikkunan alas ja antoi lumen valahtaa <u>kuskin istuimelle</u> .
Korjausehdotus:	Jack kiersi ikkunan alas ja antoi lumen valahtaa istuimelle viereensä.
Kommentti:	”Ettei jonkun toisen istuin.”

(CH8: 50)

Vaikka kyseessä ei olekaan varsinaisesti virheellinen vastine, väärinymmärrykseen johtavaa käännöstä voidaan siis pitää virheellisenä. Tällaisessa tapauksessa kustannustoimittaja koki ilmeisesti parhaaksi perustella korjausehdotustaan, mahdollisesti koska pelkäsi, että kääntäjä keskittyisi vastineen virheettömyyteen eikä siksi ymmärtäisi korjaustarvetta.

Esimerkissä (18) puolestaan leksikaalinen interferenssi näkyy siinä, kuinka englannin sanan *tongue* suora vastine *kieli* on päätenyt myös käännökseen. Tämän johdosta idiomi ei ole kääntynyt oikein, ja samalla interferenssi on johtanut alkutekstin merkityksen muuttumiseen käännöksessä. Kustannustoimittaja onkin perustellut korjausehdotustaan kiinnittämällä kääntäjän huomion eksplisiittisesti interferenssiin.

(18)

Alkuteksti:	He held his tongue just in time
Alkuperäinen käännös:	Charlie <u>puraisi kieltään</u> juuri ajoissa.
Korjausehdotus:	Charlie <u>sulki suunsa</u> juuri ajoissa.
Kommentti:	”Ei suom. ilmaus.”

(CH6: 12)

Monissa tämän kategorian korjausehdotuksissa yhdistyi vahvan ehdotuksen ja perustelun piirteitä: sekä esimerkeissä (17) että (18) korjausehdotus esitettiin vahvan ehdotuksen keinoin yliviivaamalla alkutekstistä epätyydyttävät elementit, mutta toisin kuin osion 5.1.3 vahvoihin ehdotuksiin kommentoiduissa käännösvirheissä, kustannustoimittaja myös perusteli korjausehdotuksensa marginaalissa.

5.2.2 Asia- ja termivirheet

Asia- ja termivirheisiin liittyviä perustelevia korjausehdotuksia esiintyi aineistossa erityisesti silloin, kun elementti, johon korjaus kohdistui, ei ollut ilmiselvällä tavalla virheellinen tai puutteellinen. Esimerkissä (19) toimittajan perustelusta käy ilmi, että käännöksessä käytetty sana johtaa asiavirheeseen muuttamalla alkutekstin merkitystä tavalla, joka voi olla vaikea havaita:

(19)

Alkuteksti:	Somewhere within the Estate, she realised, a security guard was watching her on a monitor.
Alkuperäinen käännös:	Hän tajusi, että jossakin kartanon <u>mailla</u> turvamies seurasi häntä monitoristaan.
Korjausehdotus:	Hän tajusi, että jossakin kartanon <u>alueella/sisuksissa</u> turvamies seurasi häntä monitoristaan.
Kommentti:	”Etei ulkona.”

(CH7: 1)

Esimerkissä (20) puolestaan kustannustoimittaja on ehdottanut englannin termin *parish council* kääntämistä kunnanvaltuustoksi. Perustelussaan toimittaja viittaa kontekstiin, jossa termi esiintyy: teoksen tapahtumapaikan päättäjät ovat kokoontuneet neuvottelemaan ystävyyskaupunkisopimuksesta ranskalaisen kaupungin edustajien kanssa.

(20)

Alkuperäinen käännös:	June Rigby, <u>kirkkovaltuuston</u> puheenjohtaja
Korjausehdotus:	June Rigby, <u>kunnanvaltuuston</u> puheenjohtaja
Kommentti:	”Ehkä kuitenkin tässä ’kunta’, kun ovat kunnan asioita hoitamassa, eivät kirkkoon liittyviä.”

(CH7: 24)

Kustannustoimittaja perustelee siis korjausehdotustaan asiayhteydellä, jonka vuoksi käännöksessä käytetty vastine *kirkkovaltuusto* ei ole oikea termi kuvaamaan päätöksentekuelintä, joka ei päätetä seurakunnan asioista.

5.2.3 Pienehköt tyylilliset korjaukset

Siinä missä osa tyylillisistä korjausehdotuksista esitettiin suorina ehdotuksina (ks. osio 5.1.5), aineistossa esiintyi myös tyyliin liittyviä, korjaustarpeen syytä perustelevia ehdotuksia. Tällaisissa tapauksissa kustannustoimittaja halusi esimerkiksi kiinnittää kääntäjän huomion sanavalinnasta syntyneeseen, kontekstissa kummastusta herättävään mielikuvaan. Toisinaan tällainen mielikuva saattoi olla hyvin humoristinenkin, kuten esimerkissä (21):

(21)

Alkuperäinen käännös: ”Keli on muuttumassa pahaksi”, Ellie sanoi ja katsahti pubin ikkunasta ulkona riehuvaan lumisateeseen.

Korjausehdotus: Rouva Pynchon seisoi hänen edessään tiukka ilme kasvoillaan, pöllönsilmät rävähtämättä tuijottaen ja kirjoituslusta kainalossaan.

Kommentti: ”Tiiraamista ollut jo aiemmin.”

(CH5: 29)

Kustannustoimittaja perusteli siis korjausehdotustaan mielikuvalla, joka hänelle käännöksestä syntyi. Viittaamalla humoristiseen mielikuvaan toimittaja antoi ymmärtää, että sellainen saattaisi syntyä myös lukijalle, ja oletettavasti pyrki siten lisäämään korjausehdotuksensa painoarvoa.

Myös kustannustoimittajan tendenssi karsia käännöksestä toistoa näkyi perustelevissa korjausehdotuksissa. Siinä missä osiossa 5.1.5 esiteltyt vahvat ehdotukset kohdistuivat helposti havaittavissa olevaan toistoon, jonka kustannustoimittaja saattoi helposti merkitä alleviivauksin, perustelevia korjausehdotuksia esiintyi aineistossa enimmäkseen silloin, kun toistuvat elementit olivat etäällä toisistaan. Toistosta huomauttaminen vaati siis tällaisissa tilanteissa sanallisia perusteluja, kuten esimerkissä (22):

(22)

Alkuperäinen käännös: Rouva Pynchon seisoi hänen edessään tiukka ilme kasvoillaan, pöllönsilmät alas tiiraten ja kirjoitusaltasta kainalossaan.

Korjausehdotus: ”Keli on muuttumassa pahaksi”, Ellie sanoi ja katsahti pubin ikkunasta ulkona riehuvaan lumimyräkkään.

Kommentti: ”Suomessa riittää kaikkia hyviä synonyymeja, käytetään niitä elävöittämään tekstiä.”

(CH8: 16)

Pyrkimys toiston välttämiseen näkyi aineistossa myös tavoin, jotka liittyivät toistoon laajemmin tekstikokonaisuuden sisällä. Tällaisissa tapauksissa kustannustoimittajan korjausehdotukset pyrkivät tasoittamaan käännöksissä usein nähtävää ilmiötä, jossa kielen uniikkeja leksikaalisia elementtejä (*unique items*) esiintyy käännösteksteissä vähemmän kuin alun perin kyseisellä kielellä kirjoitetuissa teksteissä (Tirkkonen-Condit 2004: 178). Esimerkissä (23) kustannustoimittaja ehdotti tällaista korjausta ja perustelussaan kehotti eksplisiittisesti pyrkimään käännöksessä laajempaan leksikaaliseen variaatioon:

(23)

Alkuperäinen käännös: ”Keli on muuttumassa pahaksi”, Ellie sanoi ja katsahti pubin ikkunasta ulkona riehuvaan lumisateeseen.

Korjausehdotus: ”Keli on muuttumassa pahaksi”, Ellie sanoi ja katsahti pubin ikkunasta ulkona riehuvaan lumimyräkkään.

Kommentti: ”Suomessa riittää kaikkia hyviä synonyymeja, käytetään niitä elävöittämään tekstiä.”

(CH8: 16)

5.2.4 Epäonnistuneiden lauserakenteiden remontointi

Kuten osiossa 5.1.6 todettu, aineistossa esiintyneet epäonnistuneita lauserakenteita koskevat korjausehdotukset liittyivät usein syntaktiseen interferenssiin. Vahvojen ehdotusten lisäksi kustannustoimittaja esitti käännöksen syntaksiin liittyen myös perustelevia ehdotuksia.

Esimerkissä (24) lähtökielen rakenne on selvästi nähtävissä käännöksen sanajärjestyksessä, ja kustannustoimittaja myös perusteli korjausehdotustaan viittaamalla lähtökielen syntaksiin ja siten sen heijastumiseen käännöksessä:

(24)

Alkuteksti: Whoever it was, he thought, let's hope he ran back where he came from.

Alkuperäinen käännös: Kuka tahansa se mies oli, hän ajatteli, toivotaan että hän juoksi takaisin sinne mistä oli tullutkin.

Korjausehdotus: Oli mies sitten kuka hyvänsä, hän ajatteli, toivotaan että hän juoksi takaisin sinne mistä oli tullutkin.

Kommentti: ”Engl. rakenne.”

(CH8: 58)

Sama on nähtävissä esimerkissä (25), jossa kustannustoimittaja korosti perustelussaan kyseessä olevan käännöksessä toistuva ilmiö:

(25)

Alkuperäinen käännös: Mitä tahansa nainen oli etsiskellyt, hän luovutti.

Korjausehdotus: Oli nainen sitten etsinyt mitä hyvänsä, hän luovutti.

Kommentti: ”Suomalaisempi rakenne – näitä on tekstissä jonkin verran, osan voisi kiepauttaa näin päin.”

(CH5: 38)

Siinä missä vahvat korjausehdotukset pyrkivät siis ainoastaan tekemään käännöksestä oikeakielisen ja sujuvan, perustelevilla ehdotuksilla voidaan ajatella olevan myös pedagoginen ulottuvuus: perustelemalla korjausehdotuksensa toimittaja saattaa kiinnittää kääntäjän huomion tälle vaikeuksia tuottavaan, usein toistuvaan rakenteeseen, ja ehdottaa strategiaa, jolla kääntäjä voisi ratkaista ongelman vastaisuudessa.

5.2.5 Pragmaattiset adaptaatiot

Pragmaattisia adaptaatioita esiintyi aineistossa vahvojen ehdotusten lisäksi perusteltuina. Siinä missä kustannustoimittaja ilmeisesti piti osiossa 5.1.7 esitetyn esimerkin (16) lisäystä niin selvänä, ettei se kaivannut selitystä, esimerkissä (26) tekstiin tehtyä korjausehdotusta oli myös perusteltu:

(26)

Alkuperäinen käännös: Hänellä oli martiniaineeksensa, muutama pihvi pakastimessa ja runsaasti ruokaa Rileyille.

Korjausehdotus: Hänellä oli martiniaineeksensa, muutama pihvi pakastimessa ja runsaasti ruokaa Riley-koiralle.

Kommentti: ”Muistuttaisin lukijoita.”

(CH8: 33)

Kyseinen virke esiintyy kirjasarjan kahdeksannen osan alussa, ja siinä mainittava Riley on koira, joka on esiintynyt sarjan aiemmissa osissa. Kustannustoimittaja kehotti kuitenkin lisäämään nimen perään *koira*-määreen, jota alkutekstissä ei ole, oletettavasti jotta koiran nimen unohtanut tai sarjan lukemisen kyseisestä osasta aloittava lukija ymmärtäisi välittömästi, keneen nimellä viitataan. Mahdollisesti sen vuoksi, että Riley on sarjassa entuudestaan tuttu hahmo, toimittaja koki tarpeelliseksi perustella ehdotuksensa. Vaikka korjausehdotuksessa ei siis ole kyse kulttuurispesifien taustatietoerojen tasoittamisesta, kuten esimerkissä (16), myös tällainen pragmaattinen adaptaatio vaikuttaa tähtäävän lukijan lukukokemuksen sujuvoittamiseen.

Aineistossa esiintyi myös toista yleistä pragmaattista adaptaatiota, poistoa. Esimerkissä (27) käännös seuraa tarkasti alkutekstiä, mutta kustannustoimittajan korjausehdotus kyseenalaistaa alkutekstin logiikan. Koska kyseessä ei ole tapahtumien kannalta oleellinen seikka, toimittaja ehdottaa omituiselta tuntuvan kuvauksen poistamista.

(27)

Alkuteksti: The door opened and Cherringham's lone uniformed policeman emerged, donning his cap as he came out.

Alkuperäinen käännös: Ovi avautui ja Cherringhamin ainoa virkapukuinen poliisi astui huoneesta asetellen hattuaan päähänsä.

Korjausehdotus: poliisikonstaapeli tms.

Kommentti: ”Tuntuu vähän oudolta, ei kai ole ainoa?”

(CH5: 31)

Perustelemalla korjausehdotuksensa tällaisella tavalla kustannustoimittaja teki näkyväksi aiemmin mainitun roolinsa käännöksen koekaniinina, jonka tehtävä on ”kompastua kaikkeen, mikä käännöksessä kompastuttaa” (Martin 2015: 177).

Tällainen toimittajan 'kompastumisen' mainitseva ja alkutekstin logiikan kyseenalaistava perustelu luultavasti lisää sen todennäköisyyttä, että kääntäjä tekee ehdotetun korjausehdotuksen käännökseen.

Pragmaattisena adaptaationa voidaan pitää myös esimerkin (28) kaltaista huomautusta, jossa kustannustoimittaja ehdotti puhuteltavan henkilöahmon nimen poistamista käännöksen dialogista. Suomalaisessa kontekstissa nimipuhuttelu on varsin harvinaista (Hakulinen 1989: 213), siinä missä englanninkielisessä alkutekstissä se voi dialogissa olla hyvinkin luontevaa. Kustannustoimittaja viittasi tähän eroon kielten käytäntöjen välillä perustelussaan:

(28)

Alkuperäinen käännös: Toki, Daniel.

Korjausehdotus: Kyllä vain.

Kommentti: ”Nimiä voisi välillä karsia, ei ole kovin suomalaista sanoa puhekumppanin nimeä.”

(CH8: 114)

Osion 5.2.4 perusteltujen ehdotusten tapaan kustannustoimittaja hyödynsi siis perusteluja myös pragmaattisten adaptaatioiden kohdalla tahtoessaan kiinnittää kääntäjän huomion johonkin yleisempään, käännöksessä usein esiintyvään piirteeseen. Yleistämällä perustelullaan korjausehdotuksen koskemaan myös muita vastaavia kohtia käännöksessä toimittaja vaikutti pyrkivän tarjoamaan kääntäjälle ajatuksia käännösstrategioista, jota joita tämä voisi pyrkiä hyödyntämään vastaisuudessa samankaltaisia käännöspulmia kohdatessaan.

5.3 Heikko ehdotus

Heikko ehdotus on korjausehdotus, jossa kustannustoimittaja lieventää esittämänsä ehdotusta esimerkiksi lisäämällä sen perään kysymysmerkin tai käyttämällä epävarmuutta ilmaisevaa partikkelia, kuten *ehkä* tai *kenties* (Solum 2017). Heikoiksi ehdotuksiksi määriteltiin myös sellaiset ehdotukset, joissa kustannustoimittaja esitti useamman mahdollisen käännösvaihtoehdon. Lisäksi siinä missä vahva korjausehdotus saatettiin aineistossa esittää yliviivaamalla alkuperäinen käännös, heikkojen ehdotusten kohdalla yliviivaamista ei esiintynyt. Sen sijaan aineiston heikot

ehdotukset esitettiin yliviiwaamisen sijaan alleviivaamalla tai merkitsemällä esimerkiksi katkoviivalla kohta, jota ehdotus koski.

Esimerkki aineistoon tehdystä, heikoksi ehdotukseksi määritellystä korjausehdotuksesta alla (kuva 3):

osittain kiittäminen häntä
 muinaisestseen ?
 omalaisen artefaktin tai:
 muinaisen
 ady Reptonille puolisen radin

Kuva 3. Esimerkki heikosta ehdotuksesta.

Kuvan 3 korjausehdotuksessa toimittaja on modifioinut ehdotustaan kahdella tavalla: lieventämällä käännöksen yläpuolelle kirjoittamaansa ehdotusta kysymysmerkillä ja lisäksi esittämällä myös toisen mahdollisen vastineen.

Heikon ehdotuksen keinoin kustannustoimittaja saattaa ilmaista omaa epävarmuuttaan erityisesti päänsäivaa aiheuttavassa kohdassa tai korostaa kääntäjän päätävävaltaa ehdotuksen toteuttamisen suhteen (Solum 2017). Samalla heikot ehdotukset kuitenkin antavat kääntäjälle äärimmäisen hyödyllisiä viitteitä siitä, millaisista elementeistä ratkaisu voisi mahdollisesti löytyä.

Aineistossa heikkoja ehdotuksia ei esiintynyt lainkaan yksiselitteisiä kielivirheitä koskevilla kategorioilla. Sen sijaan niitä esiintyi erityisesti tyylillisten korjausten kategoriassa. Seuraavissa alaluvuissa havainnollistan eri kategorioissa esiintyneiden heikkojen ehdotusten piirteitä aineistosta peräisin olevin esimerkein.

5.3.1 Pienehköt tyylilliset korjaukset

Tyylillisten korjausten kohdalla esiintyi runsaasti lievennettyjä ehdotuksia, joissa kustannustoimittaja käytti muidenkin vaihtoehtojen mahdollisuutta korostavaa lyhennettä, kuten *esim.* tai *tms.*, kuten esimerkissä (29):

(29)

Alkuperäinen käännös: Hän sytytti valot ja tarkasteli huonetta.
Tahraton kuten aina.

Korjausehdotus: Tiptop-kunnossa tms.

(CH5: 1)

Toinen aineistossa esiintynyt tapa esittää heikko korjausehdotus oli ehdottaa kahta mahdollista käännöstä. Esimerkissä (30) vaihtoehdot oli erotettu toisistaan kauttaviivalla, minkä lisäksi toimittaja oli vielä lisännyt niiden perään kysymysmerkin:

(30)

Alkuperäinen käännös: Muroja kulhoon kaatava Chloe puolestaan hermoili tulevan viikonlopun suurista syntymäpäiväjuhlista.

Korjausehdotus: tärkeistä/merkittävistä?

(CH8: 89)

Esimerkissä (31) kustannustoimittaja puolestaan käytti kääntäjän päättävältä korostavaa kysymystä:

(31)

Alkuperäinen käännös: Silloin pöydän päädyssä potkaistiin tuolit sivuun, musiikki alkoi raikua, ja Sarah näki, että lattialle oli muodostunut letkajenkkajono Simon sen etunenässä.

Korjausehdotus: ”Olisiko vain ’tanssijono’? Tai ’jono tanssijoista’?”

(CH7: 39)

Heikolla ehdotuksella toimittaja siis tuntui viestittävän kääntäjälle, ettei tämän tarvitse välttämättä valita yhtäkään ehdotuksessa esitettävistä vastineista. Vaihtoehtoja esittämällä toimittaja kuitenkin auttaa kääntäjää ohjaamalla kääntäjän huomion korjausehdotuksen olennaiseen osaan, kuten esimerkin (30) korjausehdotuksen huomioon siitä, että syntymäpäiväjuhlia olisi todennäköisesti luontevampaa kuvata niiden mittakaavan (*suurista*) sijaan tapahtuman merkityksen kautta (*tärkeä/merkittävä*).

5.3.2 Epäonnistuneiden lauserakenteiden remointi

Aineistossa esiintyi kahdenlaisia tapoja esittää lauserakenteen muutosta koskeva heikko ehdotus. Siinä missä epäonnistuneisiin lauserakenteisiin kohdistuneet vahvat ehdotukset ja perustellut ehdotukset liittyivät enimmäkseen interferenssiin, useat kategorian heikot ehdotukset koskivat lauserakenteita, joiden sisältö jäi kommentin perusteella kustannustoimittajalle epäselväksi.

Esimerkissä (32) kustannustoimittaja merkitsi korjattavan kohdan käännökseen aaltoviivalla. Käännöksen yläpuolelle kirjoitetun ehdotuksen viereen oli myös lisätty suuri kysymysmerkki. Tällä toimittaja tuntuu viestittävän, ettei ole varma, onko ymmärtänyt käännöksen merkityksen oikein ja osaako siis ehdottaa samamerkityksistä mutta luontevampaa tapaa ilmaista sama asia.

(32)

Alkuperäinen käännös: ”Kuulostaa melkein siltä, että asia koskee sinua henkilökohtaisesti”, Sarah sanoi pehmeästi ja mietti, mitä Emily seuraavaksi sanoisi.

Korjausehdotus: Kuulostaa melkein siltä, että koet tämän henkilökohtaisesti”, Sarah sanoi pehmeästi ja mietti, mitä Emily seuraavaksi sanoisi.

Kommentti: ”?”

(CH6: 37)

Esimerkissä (33) kustannustoimittaja lievensi ehdotustaan esittämällä kaksi mahdollista käännösvaihtoehtoa. Ensimmäinen käännös oli kirjoitettu alkuperäisen käännöksen yläpuolelle, ja toinen lisätty sen viereen. Toinen ehdotus myös alkaa vaihtoehtoisuutta korostavalla *tai*-sanalla:

(33)

Alkuperäinen käännös: Minusta tuntuu kuin olisimme tehneet jotain pahaa.

Korjausehdotus: Minusta tuntuu kuin olisimme olleet pahanteossa.

Kommentti: ”Tai: syytettynä pahanteosta.”

(CH5: 24)

Kustannustoimittaja hyödynsi siis epäonnistuneisiin lauserakenteisiin kohdistuvia heikkoja ehdotuksia erityisesti silloin, kun alkuperäinen käännös ei ollut syntaksiltaan

varsinaisesti virheellinen. Aineiston perusteella vaikuttaa siis siltä, että heikon ehdotuksen esittäminen on kustannustoimittajan kohtelias tapa ilmaista, että käännös voisi tästä huolimatta olla hieman sujuvampi, jos sitä muokattaisiin. Lieventämällä ehdotustaan kysymysmerkillä tai useita vaihtoehtoja esittämällä toimittaja saattoi myös pyrkiä korostamaan kääntäjän päätäntävaltaa sellaisessa kohdassa, jonka parhaasta mahdollisesta muotoilusta toimittajalla ei ollut kovin vahvaa mielipidettä.

6 Johtopäätökset

Tässä tutkielmassa tarkastelin kustannustoimittajan vaikutusta kaunokirjalliseen käännökseen tapaustutkimuksen keinoin. Tavoitteenani oli tutkia kustannustoimittajan roolia käännöskirjan tuotantoprosessissa ja erityisesti sen toimitusprosessiksi nimetyssä, käännökseen tehdyissä korjausehdotuksiin painottuvassa osassa. Tuotantoprosessia kokonaisuudessaan tarkastelin taustakirjallisuuden ja kokemuksellisen tiedon pohjalta. Toimitusprosessia tutkin kustannustoimittajan käännökseen tekemien korjausehdotusten pohjalta analysoimalla sitä, millaisin tavoin kustannustoimittaja voi ehdotuksensa esittää ja millaisiin käännöksen piirteisiin ne voivat kohdistua.

Taustakirjallisuuden perusteella käännetyn kaunokirjallisen teoksen tuotantoprosessissa vaikuttaa olevan monia vaiheita, joissa kustannustoimittajan vaikutus prosessiin voi olla hyvin oleellinen: jopa se, valitaanko teosta lainkaan kustannusohjelmaan, saattaa riippua siitä, tuleeko kustannustoimittaja lukeneeksi teoksen, ihastuuko siihen ja tuoko sen kollegoidensa tietoisuuteen. Lisäksi kustannustoimittajalla on usein vaikutusvaltaa siihen, kenet valitaan kääntämään teos. Tämä valinta vaikuttaa käännökseen perustavanlaatuisella tavalla, muodostuisihan käännöskirjasta toisen kääntäjän käsissä aivan eri teos. Kustannustoimittaja kirjoittaa myös usein kirjojen kansitekstit ja osallistuu muun muassa käännösteoksen nimen päättämiseen, mikä tarkoittaa, että toimittajalla on huomattava vaikutus käännöskirjan periteksteihin. Tämän perusteella kustannustoimittajalla voi siis olla hyvinkin suuri rooli kaunokirjallisen käännösteoksen tuotantoprosessissa.

Tutkimuksen varsinaisessa analyysiosiossa tarkastelin tapaa, jolla kustannustoimittaja voi pyrkiä vaikuttamaan käännökseen lingvistisellä tasolla. Aineiston perusteella kustannustoimittaja pyrki vaikuttamaan tutkittavaan käännökseen monin eri tavoin ja lukuisilla kielen tasoilla: aineistossa esiintyi korjausehdotuksia kaikista Solumin (2017) vahvuuskategorioista. Lisäksi niitä kohdistui kaikkiin Orlovin (2004) listaamiin käännöksen piirteisiin.

Vaikka aineistoa ei tutkittukaan kvantitatiivisesti, muutamia tendenssejä oli selvästi havaittavissa. Esimerkiksi kirjoitus- ja välimerkkivirheisiin kohdistui ainoastaan vahvoja korjausehdotuksia. Se, ettei kustannustoimittaja perustellut tällaisia

korjausehdotuksia, viittaa siihen, että oikeakielisyyys on vahva normi, joka kaikkien prosessiin osallistuvien toimijoiden oletetaan tiedostavan ja josta heidän oletetaan olevan samaa mieltä. Kustannustoimittaja kohdisti vahvoja ehdotuksia myös tyyllillisiin seikkoihin, mutta toisin kuin oikeakielisyyteen liittyvien korjausehdotusten kohdalla, tällaiset vahvat ehdotukset merkittiin aineistossa yliviivaamisen sijaan alleviivaamalla. Aineiston perusteella vaikuttaa siis siltä, että kustannustoimittaja voi pyrkiä vaikuttamaan vahvasti myös yksittäisten sanavalintojen tyyliin, mutta tällaiset ehdotukset saatetaan esittää oikeakielisyyteen liittyvistä ehdotuksista hieman poikkeavalla tavalla. Tyyllillisiin korjauksiin kohdistui myös runsaasti heikkoja ehdotuksia. Kustannustoimittaja vaikutti siis suhtautuvan tyylivalintoihin selkeämmin kääntäjän päätettävissä olevana elementtinä eikä yrittänyt vaikuttaa niihin yhtä voimakkaasti kuin käännöksen oikeakielisyyteen. Perustelun sisältäviä korjausehdotuksia kustannustoimittaja hyödynsi erityisesti silloin, kun korjauksen syy oli käännöksessä toistuvassa piirteessä, kuten tietynlaisten lauserakenteiden tasolla näkyvässä interferenssissä. Vaikuttaakin siis siltä, että perustelujen avulla toimittaja pyrki ohjaamaan kääntäjää tulemaan tietoisiksi sellaisista käännösstrategioista, joista voisi olla hyötyä sekä laajemmin saman käännöksen sisällä että potentiaalisesti myös tulevia käännöstoimeksiantoja työstettäessä. Etenkin aloittelevien kääntäjien kohdalla perustelevat korjausehdotukset voivat siis olla valtavan hyödyllisiä. Jos kääntäjä hyödyntää kustannustoimittajalta oppimiaan käännösstrategioita myöhemmissä käännöksissään, toimittajan vaikutus saattaa kantaa eteenpäin myös sellaisten käännösten tuotantoprosesseihin, joissa hän itse ei ole mukana millään tavalla.

Aineiston korjausehdotuksissa esiintyvä pyrkimys toiston poistamiseen, kulttuurisidonnaisten taustatietoerojen tasoittamiseen pragmaattisten adaptaatioiden keinoin sekä uniikkien leksikaalisten elementtien lisäämiseen paikoissa, joissa niitä todennäköisesti alun perin suomeksi kirjoitetuissa teksteissä esiintyisi, tuntuu viittaavan siihen, että kustannustoimittaja on vähintään jossain määrin tietoinen käännösstrategioista. Lisäksi korjausehdotusten runsaus sekä se, että kustannustoimittaja ei ainoastaan merkinnyt käännöksen kohtia, joihin ei ollut täysin tyytyväinen, vaan esitti systemaattisesti useitakin mahdollisia käännösvaihtoehtoja, tukee aiemman tutkimuksen (mm. Buzelinin 2005; Mälzer 2013; Siponkoski 2014) johtopäätöstä siitä, kustannustoimittaja voi vaikuttaa käännökseen lingvistisesti monin tavoin. Aineiston – ja toimitusprosessin lopputuloksena syntyneen valmiin

kaunokirjallisen käännöksen – kohdalla tuntuu siis perustellulta sanoa, että ”kääntäjät eivät suinkaan ole ainoita, jotka vaikuttavat käännetyin tekstin lopulliseen muotoon” (Mälzerin 2013: 153) ja että kustannustoimittaja voi tosiaan olla yksi prosessiin osallistuvista kääntävistä toimijoista.

On luonnollisesti todettava, että tämä tutkimus on rajallinen, ainoastaan yhtä käännöstä koskeva tapaustutkimus. Tulokset eivät siis ole yleistettävissä: toisen kustantamon julkaiseman teoksen tuotantoprosessi olisi voinut poiketa tutkimuksessa kuvatussa, ja toisen kääntäjän kääntämänä ja toisen kustannustoimittajan toimittamana myös itse toimitusprosessin aikana tehdyt korjausehdotukset olisivat olleet vähintään jossain määrin erilaisia. Tutkimus pyrkikin ennen kaikkea havainnoimaan sitä, millaisia kaunokirjallisten käännösten tuotantoprosessit voivat Suomessa olla ja millaisin tavoin kustannustoimittaja voi käännökseen toimitusvaiheessa vaikuttaa. Tutkimus kuitenkin tukee Buzelinin (mm. 2007) esittämää ajatusta siitä, että tekeillä olevien käännösten tutkiminen voi tosiaan olla produktiivinen tapa tarkastella valmiin käännöksen taakse kätkeytyviä prosesseja sekä toimijoita, jotka muodostavat kaunokirjallisen teoksen monilukuisen kääntäjäjyyden.

Tutkimusmenetelmän heikkoutena voidaan pitää sitä, että korjausehdotusten ryhmittely oli jossain määrin tulkinnanvaraista, ja osa korjausehdotuksista olisi todennäköisesti voitu ryhmitellä myös eri tavalla. Menetelmän avulla oli kuitenkin mahdollista saada yleiskuva siitä, millaisiin käännöksen piirteisiin kustannustoimittaja saattaa pyrkiä vaikuttamaan sekä siitä, millaisia strategioita toimittaja voi vaikutuspyrkimyksissään hyödyntää. Se, ettei kustannustoimittajan korjausehdotusten tutkimiseen ole vielä kehitetty valmiita tutkimusmenetelmiä, havainnollistaa myös sitä, että käännöstutkimuksella on vielä paljon tilaa laajentaa tutkimusta kaunokirjallisen käännöksen toimitustyön suhteen. Sellaisen tutkimuskehityksen kehittäminen, joka mahdollistaisi kustannustoimittajien työn järjestelmällisen seuraamisen ja keskenään vertailukelpoisten tulosten saamisen, olisikin äärimmäisen kiinnostava jatkotutkimusaihe. Myös suomalaisen kustannusmaailman kontekstissa toteutettu laajempi etnografinen tutkimus, jossa tarkasteltaisiin kirjallisen käännöksen syntyä alusta loppuun Buzelinin (2007) tapaan, voisi tarjota mielenkiintoisen

katsauksen siihen, mikä kustannustoimittajan rooli yksittäisen teoksen kohdalla todella kaikessa syvyydessään voi olla.

Rajallisista löydöksistä huolimatta toivon tutkimukseni havainnollistavan valmiin käännöskirjan taakse kätkeytyviä prosesseja sekä erityisesti kustannustoimittajan työn merkitystä sitä tuntemattomalle suurelle yleisölle. Kuten suomentaja Kersti Juva on asian ilmaissut: ”Lukijoiden on syytä tietää, että hyvissä kustannustaloissa on toimittajia, jotka korjailevat suomentajien (ja kirjailijoiden) kömmähdyksiä ja suoranaisia virheitä” (2019: 9). Kirjallisuuden kääntäjän näkökulmasta kustannustoimittajan työ on äärimmäisen merkittävää, ja etenkin aloittelevalle kääntäjälle olisi kauhistus, jos tämän tutkimuksen esimerkeissä esiteltyjen kaltaiset kömmähdykset päätyisivät sellaisenaan lopulliseen teokseen. Kustannustoimittajan työn tutkimisella on myös pedagoginen puoli, jota Buzelin (2007: 166) painottaa: käännösten tuotantoprosessia kuvaamalla on mahdollista avata sitä, millaisten kysymysten kanssa kustannusalalla työskentelevät ihmiset painivat ja siten sitä, millaisista kyvyistä alalle työllistymisestä haaveilevalle olisi hyötyä. Samalla käännösteosten toimitusprosessin tutkiminen saattaa auttaa myös kirjallisuuden kääntäjiksi pyrkiviä hahmottamaan toimitusprosessin luonnetta: sitä, millaisia epätyytyttäviä ratkaisuja kaunokirjalliseen käännökseen saattaa päätyä ja millaisin tavoin kustannustoimittaja voi niihin tarttua.

Toivon, että tämä tutkimus voi osaltaan auttaa siinä, että tietoisuus käännöksestä kömmähdykset karsivien ja lukijan lukukokemuksen miellyttävyydestä huolehtivien kustannustoimittajien olemassaolosta lisääntyisi. Kyseessä ei ole näkyvyyskilpailu, eikä tarkoitus ole suinkaan sanoa, että kustannustoimittajien pitäisi saada näkyvyyttä esimerkiksi kirjallisuuden kääntäjien kustannuksella. Kääntäjien ja kustannustoimittajien välillä on ennen kaikkea kyse käännöskirjan eteen tehtävästä yhteistyöstä; kuten suomentaja ja kustannustoimittaja Alice Martin on asian muotoillut: ”Kustannustoimittaja on sekä kirjan että kääntäjän puolella, ja yhdessä tavoitellaan parasta mahdollista lopputulosta” (Pohjalainen 2017). Näin ollen olisikin hienoa, jos tuohon lopputulokseen monin tavoin vaikuttavien kustannustoimittajien työpanoksesta tultaisiin enenevässä määrin tietoiseksi ja ammattikunnan edustajat pääsisivät tunnettuudessaan kohoamaan vähintään johdannossa mainittujen, elokuvan lopputeksteissä lueteltujen pizzanhakijoiden joukkoon.

7 Lähdeluettelo

Aineistolähteet

Julkaisemattomat käännökset sekä kustannustoimittajan niihin tekemät korjausehdotukset:

Costello, Matthew & Richards, Neil. (2018) *Cherringhamin mysteerit 5: Viimeinen juna Lontooseen. (Last Train to London, suomentanut Oona Juutinen.)* Julkaisematon käännös sekä Johanna Harkkilan tekemät korjausehdotukset.

Costello, Matthew & Richards, Neil. (2018) *Cherringhamin mysteerit 6: Mabbin tilan kirous. (The Curse of Mabb's Farm, suomentanut Oona Juutinen.)* Julkaisematon käännös sekä Johanna Harkkilan tekemät korjausehdotukset.

Costello, Matthew & Richards, Neil. (2018) *Cherringhamin mysteerit 7: Viimeiset juhlat. (The Body in the Lake, suomentanut Oona Juutinen.)* Julkaisematon käännös sekä Johanna Harkkilan tekemät korjausehdotukset.

Costello, Matthew & Richards, Neil. (2018) *Cherringhamin mysteerit 8: Lumisokea. (Snowblind, suomentanut Oona Juutinen.)* Julkaisematon käännös sekä Johanna Harkkilan tekemät korjausehdotukset.

Kirjallisuuslähteet

Antinjuntti, K., Lahdensuu L. & Juva, K. (17.1.2013). Kääntäjille lisää näkyvyyttä. Haettu 20.3.2020 osoitteesta <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000002606530.html>

Arrakoski, O. (2004). Kustannustoimittaminen eilen, tänään, huomenna. Teoksessa Suomen kustannusyhdistys & T. Makkonen. (toim.), *Kustannustoimittajan kirja* (s. 27–47). Tampere: Vastapaino.

Baijars, A. (2002). Mesenaatin duunarina. Teoksessa H. Veivo (toim.), *Kirjallisuus on virhe* (s. 44–53). Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Buzelin, H. (2005). Unexpected allies: How Latour's network theory could complement Bourdieusian analyses in translation studies. *The Translator*, 11(2), 193–218.

Buzelin, H. (2006). Independent Publisher in the Networks of Translation. *TTR: traduction, terminologie, rédaction*, 19(1), 135–173.

Buzelin, H. (2007). Translations "in the making". Teoksessa M. Wolf & A. Fukari (toim.), *Constructing a Sociology of Translation* (s. 135–169). Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.

Buzelin, H. (2011). Agents of translation. Teoksessa Y. Gambier & L. V. Doorslaer (toim.), *Handbook of translation studies: Volume 2* (s. 6–12). Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.

Drufva, J. (28.4.2015) Tuntemattoman sotilaan uusi englanninkielinen käännös ilmestyy vappuaattona. Haettu 1.2.2020 osoitteesta <https://www.kansanuutiset.fi/artikkeli/3365194-tuntemattoman-sotilaan-uusi-englanninkielinen-kaannos-ilmestyy-vappuaattona>

Genette, G. & Lewin, J. E. (1997). *Paratexts: Thresholds of interpretation*. New York; Cambridge: Cambridge University Press.

Hakulinen, A. (1989). Henkilöön viittaaminen puhetilanteessa. Teoksessa Helsingin yliopiston suomen kielen laitos & Hakulinen, A. (toim.), *Suomalaisen keskustelun keinoja: I* (s. 195–219). Helsinki: Helsingin yliopisto.

Hansen, G. (2009). A Classification of errors in translation and revision. Teoksessa *CIUTI-Forum 2008: Enhancing Translation Quality: Ways, Means, Methods* (s. 313–326). Bern: Peter Lang.

Hansen, G. (2010). Translation 'errors'. Teoksessa L. v. Doorslaer & Y. Gambier (tim.), *Handbook of translation studies* (s. 385–389). Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.

Helsingin yliopisto. (2016). Kustannustoimittamisen käytännöt. Haettu 20.3.2020 osoitteesta <https://courses.helsinki.fi/fi/404649/108461940>

Helsingin yliopisto. (2019). Kustannustoimittamisen kurssi. Haettu 20.3.2020 osoitteesta <https://courses.helsinki.fi/fi/kok-407s/129185418>

Jansen, H., & Wegener, A. (2013). Multiple translatorship. Teoksessa H. Jansen, & A. Wegener (toim.), *Authorial and Editorial Voices in Translation 1: Collaborative Relationships Between Authors, Translators, and Performers* (s. 1–42). Montreal: Éditions québécoises de l'oeuvre.

Juva, K. (2019). *Löytöretki suomeen: Kersti Juva*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

KAOS. (2020). KAOSin jäsenkysely 2019. Haettu 19.2.2020 osoitteesta https://mcusercontent.com/8074fd2c18a13e8a3257d0c8e/files/426fbc91-96d4-4ff8-9c85-77e2c73c95e1/KAOS_j%C3%A4senkysely_2019.pdf

Koskinen, K., & Paloposki, O. (2015). *Sata kirjaa, tuhat suomennosta: Kaunokirjallisuuden uudelleenkäyttäminen*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Leino-Kaukiainen, P. (1990). *Kirja koko elämä: Gummeruksen kustannustoiminnan historia*. Jyväskylä: Gummerus.

- Leino-Kaukiainen, P. (2007). Lehistö suomennoskirjallisuuden julkaisijana. Teoksessa S. Höyhtyä, U. Kovala, P. Kujamäki, A. Latikka, O. Paloposki & H. K. Riikonen (toim.), *Suomennoskirjallisuuden historia: 1* (s. 150–157). Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Leppihalme, R. (2007). Kääntäjän strategiat. Teoksessa S. Höyhtyä, U. Kovala, P. Kujamäki, A. Latikka, O. Paloposki & H. K. Riikonen (toim.), *Suomennoskirjallisuuden historia: 2* (s. 365–373). Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Makkonen, T. (2004). Ideasta kirjaksi. Teoksessa Suomen kustannusyhdistys & T. Makkonen. (toim.), *Kustannustoimittajan käsikirja* (s. 11–27) Tampere: Vastapaino.
- Martin, A. (2015). Kääntäminen kustannustoimittajan näkökulmasta. Teoksessa S. Aaltonen, K. Abdallah & N. Siponkoski (toim.) *Käännetyt maailmat: Johdatus käännösviestintään* (s. 165–178). Helsinki: Gaudeamus.
- Mauranen, A. (2004). Corpora, universals and interference. Tirkkonen-Condit, S. (2004) Unique items – over- or under-represented in translated language? Teoksessa P. Kujamäki & A. Mauranen (toim.), *Translation universals: Do they exist?* (s. 65–83). Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.
- Mossop, B. (2014). *Revising and editing for translators*. London: Routledge.
- Mustajoki, A. (2017). Kustannustoimittajia. *Tieteessä Tapahtuu*, 35(1), 47. Haettu 19.2.2020 osoitteesta <https://journal.fi/tt/article/view/60790>
- Mälzer, N. (2013). Head or Legs? Shifts in Texts and Paratexts brought about by Agents of the Publishing Industry. Teoksessa H. Jansen & A. Wegener (toim.), *Authorial and Editorial Voices in Translation 2: Editorial and Publishing Practices* (s. 153–176). Montreal: Éditions québécoises de l'oeuvre.
- Mäntynen, A. (2012). Kieli-ideologiat käytännössä. Sanajärjestyksen normittuminen tietokirjallisuuden suomennostyössä. *Virittäjä* 3 (s. 378–409).

Nergaard, S. (2013). The (In)visible Publisher in Translations: The Publisher's Multiple Translational Voices. Teoksessa H. Jansen & A. Wegener (toim.), *Authorial and Editorial Voices in Translation 2: Editorial and Publishing Practices* (s. 177–208). Montreal: Éditions québécoises de l'oeuvre.

Nieminen, A-S. (30.1.2020). Äänikirjoissa selkeys on valttia, ja se vaikuttaa kustannustoimittajien työskentelyyn. *Journalisti*. Haettu 3.3.2020 osoitteesta <https://www.journalisti.fi/artikkelit/2020/1/nikirjoissa-selkeys-on-valttia-ja-se-vaikuttaa-kustannustoimittajien-tyskent/>

Nyberg, S-B. (2010). Pörssi vai katedraali? *Kiiltomato*. Haettu 1.2.2020 osoitteesta <https://kiiltomato.net/porssi-vai-katedraali/>

Orlov, V. (2004). Käännetty kaunokirjallisuus. Teoksessa Suomen kustannusyhdistys & T. Makkonen. (toim.) *Kustannustoimittajan käsikirja* (s. 141-152). Tampere: Vastapaino; Helsinki: Suomen Kustannusyhdistys.

Paasonen, U. (2001). *Käännöskirjaa valitsemassa. Kulttuurinen yksipuolisuus suomennetun kaunokirjallisuuden valinnoissa*. Käännöstieteen pro gradu -tutkielma. Turku: Turun yliopisto.

Paloposki, O. (2007). Suomentaminen ja suomennokset 1800-luvulla. Teoksessa H. K. Riikonen, U. Kovala, P. Kujamäki & O. Paloposki (toim.) *Suomennoskirjallisuuden historia 1* (s. 102–126). Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Paukku, K. (2007) Kääntäjä kääntää, toimittaja toimittaa. *Kääntäjä* 4 (s. 4).

Pohjalainen, R. (2017) Laadukkaan käännöskirjallisuuden vaali. *Kääntäjä* 4 (s. 7–8).

Pääkkönen, I. (2007). Kultala. Teoksessa S. Höyhty, U. Kovala, P. Kujamäki, A. Latikka, O. Paloposki & H. K. Riikonen (toim.), *Suomennoskirjallisuuden historia: 1* (s. 133–136). Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Silvennoinen, I. (2014). Kahden ideaalin välissä – kustannustoimittajan rooli suomennetun lastenkirjallisuuden julkaisuprosessissa. Käännöstieteen pro gradu -tutkielma. Tampere: Tampereen yliopisto.

Siponkoski, N. (2014). *Translation under Negotiation. The Textual Interplay of Translators and Editors in Contemporary Finnish Shakespeare Translation*. (Acta Wasaensia 304, Literary and cultural studies 8.) Vaasa: Vaasan yliopisto.

SKTL. (2008). Käännöstöiden yleiset sopimusehdot. Haettu 15.1.2020 osoitteesta <https://www.sktl.fi/@Bin/34549/k%C3%A4%C3%A4nn%C3%B6st%C3%B6iden+yleiset+sopimusehdot.pdf>

Solum, K. (2017). (Im)politeness between copy-editors and translators: Working from different islands? *FLEKS-Scandinavian Journal of Intercultural Theory and Practice*, 4(1), s. 1–23.

Solum, K. (2018). The tacit influence of the copy-editor in literary translation. *Perspectives*, 26(4), 543–559.

Suomen kustannusyhdistys. (2020a). Tilastot 2019. Haettu 30.4.2020 osoitteesta <http://tilastointi.kustantajat.fi/PublicReporting/Yearly.aspx?language=FIN>

Suomen kustannusyhdistys. (2020b). Välittömästi kustannustoiminnan palveluksessa ollut henkilöstö -tilasto. Haettu 10.4.2020 osoitteesta <http://tilastointi.kustantajat.fi/PublicReporting/Yearly.aspx?reportName=Employees.txt>

Suomen kustannusyhdistys. (2020c). Koulutuskalenteri. Haettu 3.3.2020 osoitteesta <https://kustantajat.fi/koulutuskalenteri>

Taivalkoski-Shilov, K. (2013). Tracing the Editor's Voice: on Editors' Autobiographies. Teoksessa H. Jansen & A. Wegener (toim.), *Authorial and Editorial Voices in Translation 2: Editorial and Publishing Practices* (s. 65–86). Montreal: Éditions québécoises de l'oeuvre.

Tirkkonen-Condit, S. (2004). Unique items – over- or under-represented in translated language? Teoksessa P. Kujamäki & A. Mauranen (toim.), *Translation universals: Do they exist?* (s. 177–184). Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.

Toury, G. (1995). *Descriptive translation studies – and beyond*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.

Vehmas-Lehto, I. (1999). *Kopiointia vai kommunikointia?: Johdatus käännteoriaan*. Helsinki: Finn Lectura.

Liitteet

Liite A. Kustannustoimittajan tekemät korjaus ehdotukset

Cherringhamin mysteerit 5: Viimeinen juna

Lontooseen -pienoisromaniin

CH5	Alkuperäinen käännös	Korjaus ehdotus	Kommentti / muu merkintä
1	<u>Tahraton</u> kuten aina.	Tiptop-kunnossa kuten aina.	<i>tms.</i>
2	Hän kääntyi ja lähestyi talon tärkeintä <u>huonetta</u> – pientä varastohuonetta.	Hän kääntyi ja lähestyi talon tärkeintä <u>paikkaa</u> – pientä varastohuonetta.	
3	Sen takana, kauempana alamäessä, <u>peltolaakso</u> näytti utuiselta kuunvalossa.	Sen takana, kauempana alamäessä, <u>laakso</u> näytti utuiselta kuunvalossa.	
4	<u>Hän</u> katseli, kuinka hänen poikansa (jolla oli kokemusta Cherringhamin alakoulun kesäriehasta jo kahden vuoden ajalta) suuntasi Jackin kanssa kohti autoa noutamaan painavat rautarenkaat ja nuijan.	<u>Sarah</u> katseli, kuinka hänen poikansa (jolla oli kokemusta Cherringhamin alakoulun kesäriehasta jo kahden vuoden ajalta) suuntasi Jackin kanssa kohti autoa noutamaan painavat rautarenkaat ja nuijan.	
5	Vaikka koulun kesärieha aiheutti Sarahille aina <u>valtavasti</u> kiireitä, se oli silti yksi hänen vuotensa kohokohdista.	Vaikka koulun kesärieha aiheutti Sarahille aina <u>paljon</u> kiireitä, se oli silti yksi hänen vuotensa kohokohdista.	<i>vähän laimeammin</i>
6	Pikkulapsia varten hankittu karuselli <u>pyöri ympäri</u> ja pomppulinna oli täynnä ilmaa, valmiina toimintaan; se hohti oranssina väriläiskänä vasten kirkkaansinistä taivasta.	Pikkulapsia varten hankittu karuselli <u>oli jo käynnissä</u> ja pomppulinna oli täynnä ilmaa, valmiina toimintaan; se hohti oranssina väriläiskänä vasten kirkkaansinistä taivasta.	
7	Kookoskojua vastapäätä Sarah näki <u>paikallisen paloauton</u> valmiina esittelyyn ja – perinteistä puheen ollen – vanhan herra Brendtlin, joka viimeisteli juuri nukketeatteriaan.	Kookoskojua vastapäätä Sarah näki <u>paloauton</u> valmiina esittelyyn ja – perinteistä puheen ollen – vanhan herra Brendtlin, joka viimeisteli juuri nukketeatteriaan.	
8	Kookoskojua vastapäätä Sarah näki paikallisen paloauton valmiina esittelyyn ja – perinteistä puheen ollen – vanhan herra Brendtlin, joka viimeisteli juuri <u>nukketeatteriaan</u> .	Kookoskojua vastapäätä Sarah näki paloauton valmiina esittelyyn ja – perinteistä puheen ollen – vanhan herra Brendtlin, joka viimeisteli juuri <u>nukketeatterikojuaan</u> .	
9	”Daniel <u>tutustutti</u> minut juuri tähän jäätelöön”, mies sanoi.	”Daniel <u>on juuri tutustuttanut</u> minut juuri tähän jäätelöön”, mies sanoi.	
10	Kun Jack sai kookoskojun valmiiksi, Sarah ehdotti, että <u>hän</u>	Kun Jack sai kookoskojun valmiiksi, Sarah ehdotti, että <u>tämä</u>	<i>näin selkeämpi?</i>

	kiertelisi kojuja ja tutkailisi niiden tarjontaa.	kiertelisi kojuja ja tutkailisi niiden tarjontaa.	
11	Jack oli vienyt tytärtään moniin vastaaviin <u>kirkon</u> riehoihin, ja tapahtumien välillä riitti yhtäläisyyksiä.	Jack oli vienyt tytärtään moniin vastaaviin <u>seurakunnan</u> riehoihin, ja tapahtumien välillä riitti yhtäläisyyksiä.	
12	Jack tarkasteli pöytää, joka oli täynnä kynttilöitä, viinipulloja, suklaarasioita ja salaperäisiä <u>paketteja</u> englantilaisia kakkuja.	Jack tarkasteli pöytää, joka oli täynnä kynttilöitä, viinipulloja, suklaarasioita ja salaperäisiä <u>paketteja, joissa oli</u> englantilaisia kakkuja.	
13	”Ei... ei...”, <u>sanoi</u> Tony avatessaan kunkin lipun dramaattisin elkein.	”Ei... ei...” <u>sanoi</u> Tony avatessaan kunkin lipun dramaattisin elkein.	
14	Mies olisi ollut omimmillaan ostajia houkuttelevana <u>torimyyjänä</u> vanhan ajan markkinoilla!	Mies olisi ollut omimmillaan ostajia houkuttelevana <u>torikauppiaana</u> vanhan ajan markkinoilla!	
15	”Entä jos minä en <u>pelaa</u> baseballia?”	”Entä jos minä en <u>osaa pelata</u> baseballia?”	
16	Hän käveli nurmelle maalilla <u>merkitylle</u> heittoviivalle ja tutkaili palloja.	Hän käveli nurmelle maalilla <u>merkitylle</u> heittoviivalle ja tutkaili palloja.	
17	Milloin hän oli viimeksi <u>syötellyt</u> palloja?	Milloin hän oli viimeksi <u>heitellyt</u> palloa?	
18	Myös Sarah oli mystisesti taikunut paikalle tuttuja <u>kyläläisiä</u> , jotka alkoivat nyt taputtaa.	-	<i>kylä vai kaupunki? Suomen mittakaavassa kyllä pikkukaupunki.</i>
19	Jackin mieleen hiipi epäily siitä, että hän oli <u>asunut</u> ansaan, mutta pakomahdollisuutta ei ollut.	Jackin mieleen hiipi epäily siitä, että hän oli <u>astunut</u> ansaan, mutta pakomahdollisuutta ei ollut.	
20	Sitten, yleisölle esiintyen, hän palasi vanhaan syöttörutiiniinsa (hassua, miten se muistui mieleen kaikkien näiden vuosien jälkeenkin) ja tuijotti jalkoihinsa, keinui hieman kannoillaan, keräsi energiaa, veti sitten käsivartensa taakse valmiina <u>laukaisemaan</u> , ja...	Sitten, yleisölle esiintyen, hän palasi vanhaan syöttörutiiniinsa (hassua, miten se muistui mieleen kaikkien näiden vuosien jälkeenkin) ja tuijotti jalkoihinsa, keinui hieman kannoillaan, keräsi energiaa, veti sitten käsivartensa taakse valmiina <u>heittoon</u> , ja...	
21	Pienen näyttämön sivustalla seiso nainen käsivarret velttolina, kasvot <u>shokista</u> tyhjinä; silmät selällään, suu auki ja kiivaasti hengittäen.	Pienen näyttämön sivustalla seiso nainen käsivarret velttolina, kasvot <u>šokista</u> tyhjinä; silmät selällään, suu auki ja kiivaasti hengittäen.	
22	Hän solahti automaattisesti takaisin entiseen ammattirooliinsa: kun muut juoksivat <u>jostakin poispäin</u> , hän juoksi <u>sitä kohti</u> ...	Hän solahti automaattisesti takaisin entiseen ammattirooliinsa: kun muut juoksivat <u>poispäin</u> , hän juoksi <u>kohti</u> ...	
23	” <u>Sydänkohtaus?</u> ” kysyi Sarah, joka oli nyt polvillaan hänen vieressään.	” <u>Sydänkohtausko?</u> ” kysyi Sarah, joka oli nyt polvillaan hänen vieressään.	
24	”Minusta tuntuu kuin olisimme <u>tehneet jotain pahaa</u> ”, Jack sanoi,	”Minusta tuntuu kuin olisimme <u>olleet pahanteossa</u> ”, Jack sanoi,	<i>tai: olisimme syytettyinä pahanteosta</i>

	risti käsivartensa ja kiemurteli liian pienellä tuolillaan.	risti käsivartensa ja kiemurteli liian pienellä tuolillaan.	
25	Sihteeri tiirasi takaisin suurien silmälasiansa yli ja <u>palasi sitten töihinsä.</u>	Sihteeri tiirasi takaisin suurien silmälasiansa yli ja <u>jatkoi sitten töitensä.</u>	
26	Jack kallisti päätään ja nyökkäsi sihteerille, jonka <u>silmät olivat kohonneet tämän suurien silmälasien yli.</u>	Jack kallisti päätään ja nyökkäsi sihteerille, <u>joka katsahti heitä suurten silmälasiansa yli.</u>	
27	”Varovaisesti.”	”Nyt kunnolla/käyttäydytään.”	
28	Rouva Pynchon seisoi hänen <u>yläpuolellaan</u> tiukka ilme kasvoillaan, pöllönsilmät alas tiiraten ja kirjoituslusta kainalossaan.	Rouva Pynchon seisoi hänen <u>edessään</u> tiukka ilme kasvoillaan, pöllönsilmät rävähtämättä tuijottaen ja kirjoituslusta kainalossaan.	
29	Rouva Pynchon seisoi hänen yläpuolellaan tiukka ilme kasvoillaan, pöllönsilmät <u>alas tiiraten</u> ja kirjoituslusta kainalossaan.	Rouva Pynchon seisoi hänen <u>edessään</u> tiukka ilme kasvoillaan, pöllönsilmät <u>rävähtämättä tuijottaen</u> ja kirjoituslusta kainalossaan.	<i>tiiraamista ollut jo aiemmin</i>
30	Kahden vuoden <u>vanhempainilloissa</u> Sarahille oli selvinnyt, että rouva Pynchonilla oli niin koululaisten kuin vanhempienkin keskuudessa maine opettajana, josta kannatti pysyä kaukana.	Kahden vuoden <u>vanhempainiltojen aikana</u> Sarahille oli selvinnyt, että rouva Pynchonilla oli niin koululaisten kuin vanhempienkin keskuudessa maine opettajana, josta kannatti pysyä kaukana.	
31	Ovi avautui ja Cherringhamin ainoa <u>virkapukuinen poliisi</u> astui huoneesta ulos asetellen hattuaan päähänsä.	Ovi avautui ja Cherringhamin ainoa <u>poliisikonstaapeli tms.</u> astui huoneesta ulos asetellen hattuaan päähänsä.	<i>tuntuu vähän oudolta, ei kai ole ainoa?</i>
32	Ovi avautui ja Cherringhamin ainoa virkapukuinen poliisi astui <u>huoneesta ulos</u> asetellen hattuaan päähänsä.	Ovi avautui ja Cherringhamin ainoa virkapukuinen poliisi astui <u>huoneesta</u> asetellen hattuaan päähänsä.	
33	Ovi avautui ja Cherringhamin ainoa virkapukuinen poliisi astui huoneesta ulos asetellen <u>hattuaan</u> päähänsä.	Ovi avautui ja Cherringhamin ainoa virkapukuinen poliisi astui huoneesta ulos asetellen <u>hattua</u> päähänsä.	
34	Rouva Pynchon seurasi heitä <u>hämmentyneenä.</u>	Rouva Pynchon seurasi heitä <u>hämmentyneenä katseellaan.</u>	
35	Mutta aivan takuulla, kaikkien niiden vuosien aikana, jotka Pynchon oli hiipinyt Cherringhamin alakoulun käytävillä, kukaan ei ollut uskaltanut pilaila <u>tämän kustannuksella</u> kuten Jack nyt.	Mutta aivan takuulla, kaikkien niiden vuosien aikana, jotka Pynchon oli hiipinyt Cherringhamin alakoulun käytävillä, kukaan ei ollut uskaltanut pilaila <u>hänen kustannuksellaan</u> kuten Jack nyt.	
36	Ei ollut epäilystäkään, etteikö nainen <u>rakastaisi</u> oppilaitaan ja kouluun.	Ei ollut epäilystäkään, etteikö nainen <u>rakastanut</u> oppilaitaan ja kouluun.	
37	Rouva Harper penkoi <u>pöytänsä,</u> aivan kuin jokin harhateille joutunut paperilappunen olisi sillä	Rouva Harper penkoi <u>kasojaan,</u> aivan kuin jokin harhateille joutunut paperilappunen olisi sillä	

	tavalla mahdollista saada ilmaantumaan.	tavalla mahdollista saada ilmaantumaan.	
38	<u>Mitä tahansa nainen oli etsiskellyt</u> , hän luovutti.	<u>Oli nainen sitten etsinyt mitä hyvänsä</u> , hän luovutti.	<i>suomalaisempi rakenne – näitä on tekstissä jonkin verran, osan voisi kiepauttaa näin päin</i>
39	Rouva Harper kiersi pöytänsä ja tuli puristamaan <u>miehen</u> kättä.	Rouva Harper kiersi pöytänsä ja tuli puristamaan <u>Jackin</u> kättä.	
40	”Toivoisin vain...”, Jack sanoi	”Toivoisin vain...”, Jack sanoi	
41	Aina kun muurista puhuttiin uutisissa, hänellä oli tapana sanoa, ‘ <u>katsokaa</u> , tuossa minä olen, tuo jolla on vasara ja pitkä tukka! Pistämässä Berliinin muuria palasiksi!’	Aina kun muurista puhuttiin uutisissa, hänellä oli tapana sanoa, ‘ <u>Katsokaa</u> , tuossa minä olen, tuo jolla on vasara ja pitkä tukka! Pistämässä Berliinin muuria palasiksi!’	
42	<u>Sitten kyllästy</u> i Länsi-Saksaan ja muutti tänne.	<u>Kyllästy sitten</u> Länsi-Saksaan ja muutti tänne.	
43	Hän sai työpaikan <u>kultasepältä</u> , ja kun omistaja kuoli, Brendl otti liikkeen hoitaakseen.	Hän sai työpaikan <u>kultasepän liikkeestä</u> , ja kun omistaja kuoli, Brendl otti liikkeen hoitaakseen.	
44	”Entä nukketatteriesitykset?” Jack sanoi. ”Esittikö hän niitä <u>aina</u> ?”	”Entä nukketatteriesitykset?” Jack sanoi. ”Esittikö hän niitä <u>alusta asti</u> ?”	
45	He olivat hyvin suloisia yhdessä, käyttäytyivät aina aivan kuin kukaan ei olisi tiennyt <u>heidän</u> ”, rehtori hymyili pienesti ”heilastelevan. He kävivät ravintoloissa yhdessä, ja teekupposella...”	He olivat hyvin suloisia yhdessä, käyttäytyivät aina aivan kuin kukaan ei olisi tiennyt <u>heidän ...</u> ”, rehtori hymyili pienesti, ”heilastelevan. He kävivät ravintoloissa yhdessä, ja teekupposella...”	

Liite B. Kustannustoimittajan tekemät korjausehdotukset

Cherringhamin mysteerit 6: Mabbın tilan kirous -pienoisromaaniin

CH6	Alkuperäinen käännös	Korjausehdotus	Kommentti / muu merkintä
1	Mutta sen sijaan <u>koetti</u> suostutella lehmänsä lähtemään alamäkeen kohti kotia ja lypsettäviksi.	Mutta sen sijaan <u>hän koetti</u> suostutella lehmänsä lähtemään alamäkeen kohti kotia ja lypsettäviksi.	
2	Lehmät syövät <u>silkkaa</u> ruohoa, ja sitten laite lypsää lehmät.	Lehmät syövät <u>pelkkää</u> ruohoa, ja sitten laite lypsää lehmät.	?
3	Vuoden alussa niitä oli ollut kolmekymmentä, mutta sen <u>typerän</u> tuberkuloosihössötyksen jälkeen jäljellä oli nyt vain kaksikymmentäkuusi.	Vuoden alussa niitä oli ollut kolmekymmentä, mutta sen <u>kirotun</u> tuberkuloosihössötyksen jälkeen jäljellä oli nyt vain kaksikymmentäkuusi.	
4	Ne eivät olleet <u>härkiä</u> .	Ne eivät olleet <u>sonneja</u> .	
5	Mutta <u>navetan</u> viereen parkkeerattu traktori oli ilmiliekeissä!	Mutta <u>ladon</u> viereen parkkeerattu traktori oli ilmiliekeissä!	
6	Tomilla oli käsissään <u>ladossa</u> säilytettävä palosammutin, jolla hän osoitti kohti traktoria.	Tomilla oli käsissään <u>navetassa</u> säilytettävä palosammutin, jolla hän osoitti kohti traktoria.	
7	Tomin sättiessä häntä (Charlie mietti, että <u>mies</u> teki sitä hieman liian innokkaasti) sammutin alkoi yhtäkkiä toimia ja päästi kovan, suihkahtavan äänen.	Tomin sättiessä häntä (Charlie mietti, että <u>Tom</u> teki sitä hieman liian innokkaasti) sammutin alkoi yhtäkkiä toimia ja päästi kovan, suihkahtavan äänen.	
8	” <u>Kyseessä</u> on se kirous, Charlie. Tämä paikka on kirottu!”	” <u>Se</u> on se kirous, Charlie. Tämä paikka on kirottu!”	
9	”Charlie, minähän juuri sammutin tulen. Juoksin <u>latoon</u> , hain sammuttimen...”	”Charlie, minähän juuri sammutin tulen. Juoksin <u>navettaan</u> , hain sammuttimen...”	
10	Olisiko <u>tämä</u> voinut olla kyllin vihainen sytyttääkseen traktorin tuleen?	Olisiko <u>hän</u> voinut olla kyllin vihainen sytyttääkseen traktorin tuleen?	
11	”Taisit lähteä ja tulla sitten takaisin. Otit pari kaljaa ja päätit, että näytät <u>mulle</u> , niinkö?”	”Taisit lähteä ja tulla sitten takaisin. Otit pari kaljaa ja päätit, että näytät <u>minulle</u> , niinkö?”	
12	Charlie <u>puraisi kieltään</u> juuri ajoissa.	Charlie <u>sulki suunsa</u> juuri ajoissa.	<i>ei suom. ilmaus</i>
13	”Sääliksi käy sinua, Caitlin, kun joudut sietämään tuollaista <u>tyyppiä</u> .”	”Sääliksi käy sinua, Caitlin, kun joudut sietämään tuollaista <u>tyyppiä</u> .”	
14	”Charlie, ole <u>kiltti</u> .”	”Charlie, älä <u>viitsi</u> .”	
15	”Tilasi on sitä paitsi surkeassa jamassa. Tarvitaan paljon <u>tuuria</u> , että tästä murjusta saisi mitään aikaan, ja ainoa <u>tuuri</u> , jota sulla on, Charlie, on sitä toista sorttia!”	”Tilasi on sitä paitsi surkeassa jamassa. Tarvitaan paljon <u>onnea</u> , että tästä murjusta saisi mitään aikaan, ja ainoa <u>onni</u> , jota sulla on, Charlie, on sitä toista sorttia!”	

16	Tomin Fiesta sinkosi mutaa sivuilleen <u>miehen kiihdyttäessä</u> niin nopeasti kuin mahdollista alas pikkutietä, joka johti tilalta päätielle.	Tomin Fiesta sinkosi mutaa sivuilleen <u>hänen kiihdyttäessään</u> niin nopeasti kuin mahdollista alas pikkutietä, joka johti tilalta päätielle.	
17	<u>Ikäviä asioita riitti.</u>	<u>Epäonnea oli riittämiin.</u>	
18	Mabbin tila vaikutti tosiaan <u>olevan kirottu.</u>	Mabbin tila vaikutti tosiaan <u>kirotulta.</u>	
19	<u>”Helvetin...”</u>	<u>”Helvetti...”</u>	
20	Vaikka Sarah oli anellut vanhempiaan <u>olemaan niin kilttejä ja lopettamaan</u> , he vain jatkoivat, aivan kuin hän olisi itse asiassa pyytännyt heiltä päinvastaista.	Vaikka Sarah oli anellut vanhempiaan <u>olemaan niin ystävällisiä ja lopettamaan / lopettamaan</u> , he vain jatkoivat, aivan kuin hän olisi itse asiassa pyytännyt heiltä päinvastaista.	
21	Mutta kun hän astui ruokailuhuoneeseen – pöydässä oli muodollinen kattaus, kaksi pitkää ja kapeaa kynttilää sekä, kuten tavallista, hienot <u>hopeaiset</u> aterimet, hohtavan valkeat lautaset ja kauniisti taitellut lautasliinat – hän huomasi, että tämän päivän vieraat poikkesivat tavanomaisista.	Mutta kun hän astui ruokailuhuoneeseen – pöydässä oli muodollinen kattaus, kaksi pitkää ja kapeaa kynttilää sekä, kuten tavallista, hienot <u>hopeiset</u> aterimet, hohtavan valkeat lautaset ja kauniisti taitellut lautasliinat – hän huomasi, että tämän päivän vieraat poikkesivat tavanomaisista.	
22	Mutta pöydän ääressä istuivat hiljaa myös kirkkoherra, pastori <u>Hewett</u> , sekä tämän vaimo Emily.	Mutta pöydän ääressä istuivat hiljaa myös kirkkoherra, pastori <u>Hewitt</u> , sekä tämän vaimo Emily.	
23	<u>Se oli epätavanomaista.</u>	<u>Se oli epätavallista.</u>	
24	Sarahin vanhemmat eivät olleet kovin ahkeria kirkkossakävijöitä, mutta he tiesivät, että ainakin pari kertaa vuodessa heidän odotettiin <u>kurtsuvan</u> kirkkoherra vaimoineen lounaalle.	Sarahin vanhemmat eivät olleet kovin ahkeria kirkkossakävijöitä, mutta he tiesivät, että ainakin pari kertaa vuodessa heidän odotettiin <u>kutsuvan</u> kirkkoherra vaimoineen lounaalle.	
25	Sarahin <u>kotona</u> sunnuntai oli vain harvoin lepopäivä.	Sarahin <u>huushollissa</u> sunnuntai oli vain harvoin lepopäivä.	?
26	Näin <u>Ramsayn</u> tekävän tällaisen telkkarissa, etsin reseptin, pyysin lihakauppiasta leikkaamaan kareen oikeanlaiseksi, sitten sidoin sen kruunuksi...”	Näin <u>Gordon Ramsayn</u> tekävän tällaisen telkkarissa, etsin reseptin, pyysin lihakauppiasta leikkaamaan kareen oikeanlaiseksi, sitten sidoin sen kruunuksi...”	
27	Itse asiassa hän oli huomannut, etteivät kirkkoherra ja tämän Emily-vaimo olleet sanoneet sanaakaan koko Mabbin tilalla <u>tapahtuneita</u> outoja tapahtumia käsittelevän keskustelun aikana.	Itse asiassa hän oli huomannut, etteivät kirkkoherra ja tämän Emily-vaimo olleet sanoneet sanaakaan koko Mabbin tilalla <u>sattuneita</u> outoja tapahtumia käsittelevän keskustelun aikana.	
28	Sarahin äiti oli <u>aloittanut aiheesta.</u>	Sarahin äiti oli <u>ottanut aiheen esiin.</u>	
29	<u>Miehen</u> lehmät olivat jotenkin onnistuneet pakenemaan läpi aidan,	<u>Tilan</u> lehmät olivat jotenkin onnistuneet pakenemaan läpi	

	jonka oli pitänyt olla karjankestävä, ja tallanneet vehnäpellon.	aidan, jonka oli pitänyt olla karjankestävä, ja tallanneet vehnäpellon.	
30	Kaikki nämä tapaukset yhdistettyinä huhuun, että Charlie Fox oli antanut potkut ainoalle <u>apulaiselleen</u> , olivat saaneet kyläläiset tulemaan siihen väistämättömään lopputulokseen, että ikiaikainen kirous oli jälleen voimissaan.	Kaikki nämä tapaukset yhdistettyinä huhuun, että Charlie Fox oli antanut potkut ainoalle <u>apumiehelleen</u> , olivat saaneet kyläläiset tulemaan siihen väistämättömään lopputulokseen, että ikiaikainen kirous oli jälleen voimissaan.	
31	1600-luvulla Mabbinn tilan <u>omistivat</u> kolme sisarta.	1600-luvulla Mabbinn tilan <u>omisti</u> kolme sisarta.	
32	<u>Sitten</u> kyläläiset kääntyivät heitä vastaan ja julistivat raivoissaan, että kaikki kolme olivat noitia.	<u>Silloin</u> kyläläiset kääntyivät heitä vastaan ja julistivat raivoissaan, että kaikki kolme olivat noitia.	
33	”Ja hirtettiin, <u>kunnes he kuolivat!</u> ”	”Ja hirtettiin <u>kuoliaaksi!</u> ”	
34	Hänhän tuskin tuns <u>naista</u> .	Hänhän tuskin tuns <u>koko naista</u> .	
35	Sarah lähetti Danielin isänsä työhuoneeseen auttamaan tätä maalaamaan uuden joukon <u>napoleonilaisia</u> sotamiehiä, jotka olivat juuri saapuneet postitse.	Sarah lähetti Danielin isänsä työhuoneeseen auttamaan tätä maalaamaan uuden joukon <u>Napoleonin</u> sotamiehiä, jotka olivat juuri saapuneet postitse.	?
36	Koska Sarah itse asui pikkuruudessa paritalon puolikkaassa keskellä 60-luvulla rakennettua asumalähiötä, <u>hänestää</u> tuntui, että hänen vanhempansa elivät oikeaa luksuselämää.	Koska Sarah itse asui pikkuruudessa paritalon puolikkaassa keskellä 60-luvulla rakennettua asumalähiötä, <u>hänestä</u> tuntui, että hänen vanhempansa elivät oikeaa luksuselämää.	
37	”Kuulostaa melkein siltä, että <u>asia koskee sinua</u> henkilökohtaisesti”, Sarah sanoi pehmeästi ja mietti, mitä Emily seuraavaksi sanoisi.	”Kuulostaa melkein siltä, että <u>koet tämän</u> henkilökohtaisesti”, Sarah sanoi pehmeästi ja mietti, mitä Emily seuraavaksi sanoisi.	?
38	Tämä pysähtyi yllättäen ja <u>kääntyi ympäri</u> niin, että oli kasvokkain Sarahin kanssa.	Tämä pysähtyi yllättäen ja <u>kääntyi</u> niin, että oli kasvokkain Sarahin kanssa.	
39	Hän <u>itki</u> melkein silmät päästään.	Hän <u>oli</u> melkein <u>itkenyt</u> silmät päästään.	
40	Olen törmännyt häneen <u>kylässä</u> .	Olen törmännyt häneen <u>kylällä</u> .	
41	Vuoden alussa <u>kauppa</u> oli konkurssin partaalla, mutta siitä lähtien kun tämä kirouspuhe alkoi, sen naisen kaupan ovi on käynyt jatkuvasti.	Vuoden alussa <u>liike</u> oli konkurssin partaalla, mutta siitä lähtien kun tämä kirouspuhe alkoi, sen naisen kaupan ovi on käynyt jatkuvasti.	
42	<u>Kassakonekin</u> varmaankin kilkattaa koko ajan!	<u>Kassakone</u> varmaankin kilkattaa koko ajan!	
43	Koko juttu menee varmasti ohi – kyseessä on <u>varmastikin</u> pelkkä villitys.”	Koko juttu menee varmasti ohi – kyseessä on <u>kuitenkin</u> pelkkä villitys.”	<i>toisto</i>
44	”Hyvä <u>luoja</u> , eivät.”	” <u>Luojan tähden</u> , eivät.”	

45	Caitlin uskoo, että se kaikki on <u>Paholaisen</u> työtä.	Caitlin uskoo, että se kaikki on <u>paholaisen</u> työtä.	
----	---	---	--

Liite C. Kustannustoimittajan tekemät korjausehdotukset
Cherringhamin mysteerit 7: Viimeiset juhlat -pienoisromaniin

CH7	Alkuperäinen käännös	Korjausehdotus	Kommentti / muu merkintä
1	Hän tajusi, että jossakin kartanon <u>mailla</u> turvamies seurasi häntä monitoristaan.	Hän tajusi, että jossakin kartanon <u>alueella/sisuksissa</u> turvamies seurasi häntä monitoristaan.	
2	Ajaessaan tietä pitkin kohti näyttävää barokkityylistä kartanoa, joka hohti iltapäivän auringossa, Sarah <u>näki selvästi</u> , että myös puutarhaan oli upotettu omaisuus.	Ajaessaan tietä pitkin kohti näyttävää barokkityylistä kartanoa, joka hohti iltapäivän auringossa, Sarah <u>totesi</u> , että myös puutarhaan oli upotettu omaisuus.	
3	Puut oli leikattu muotoon ja oksittu, <u>kumpuilevien nurmien niitty oli siistiä</u> , aidat vastamaalattuja – ja kartanon vieressä kimmelsi kuuluisa <u>koristelampi</u> .	Puut oli leikattu muotoon ja oksittu, <u>kumpuilevat nurmikäntät oli ajettu siististi</u> , aidat olivat vastamaalattuja – ja kartanon vieressä kimmelsi kuuluisa <u>lampi</u> .	?
4	Puut oli leikattu muotoon ja oksittu, kumpuilevien nurmien niitty oli siistiä, <u>aidat vastamaalattuja</u> – ja kartanon vieressä kimmelsi kuuluisa koristelampi.	Puut oli leikattu muotoon ja oksittu, kumpuilevat nurmikäntät oli ajettu siististi, <u>aidat olivat vastamaalattuja</u> – ja kartanon vieressä kimmelsi kuuluisa lampi.	
5	Puut oli leikattu muotoon ja oksittu, kumpuilevien nurmien niitty oli siistiä, aidat vastamaalattuja – ja kartanon vieressä kimmelsi kuuluisa <u>koristelampi</u> .	Puut oli leikattu muotoon ja oksittu, kumpuilevat nurmikäntät oli ajettu siististi, aidat olivat vastamaalattuja – ja kartanon vieressä kimmelsi kuuluisa <u>lampi</u> .	
6	Kun hän oli viimeksi ollut täällä (aika surkeassa maatalousnäyttelyssä kaksi kesää aiemmin), <u>järven</u> vesi oli ollut seisovaa ja vihreää.	Kun hän oli viimeksi ollut täällä (aika surkeassa maatalousnäyttelyssä kaksi kesää aiemmin), <u>lammen</u> vesi oli ollut seisovaa ja vihreää.	
7	<u>Yrjön</u> aikainen huvimaja, joka muistutti muodoltaan klassista temppeeliä, seisoj jälleen ylväänä pienessä saarella keskellä lampea.	<u>Yrjöjen</u> aikainen huvimaja, joka muistutti muodoltaan klassista temppeeliä, loisti jälleen ylväänä pienessä saarella keskellä lampea.	
8	Yrjön aikainen huvimaja, joka muistutti muodoltaan klassista temppeeliä, <u>seisoi</u> jälleen ylväänä pienessä saarella keskellä lampea.	Yrjöjen aikainen huvimaja, joka muistutti muodoltaan klassista temppeeliä, <u>loisti</u> jälleen ylväänä pienessä saarella keskellä lampea.	<i>seissyt ennenkin</i>
9	Jokin aika sitten he olivat selvittäneet Reptonien mailta <u>kadonneen</u> roomalaisen artefaktin kohtalon	Jokin aika sitten he olivat selvittäneet Reptonien mailta <u>löytyneen</u> roomalaisen muinaisesineen kohtalon	
10	Jokin aika sitten he olivat selvittäneet Reptonien mailta kadonneen roomalaisen <u>artefaktin</u> kohtalon	Jokin aika sitten he olivat selvittäneet Reptonien mailta löytyneen roomalaisen <u>muinaisesineen</u> kohtalon	? <i>tai: muinaisen vadin</i>
11	Sulavalinjaisen kartanon taakse oli nimittäin lisätty matala, tiilestä ja	Sulavalinjaisen kartanon taakse oli nimittäin lisätty matala, tiilestä ja	

	puusta rakennettu laajennusosa, jonka selkeissä muodoissa näkyi kalliin arkkitehdin <u>käden jälki</u> .	puusta rakennettu laajennusosa, jonka selkeissä muodoissa näkyi kalliin arkkitehdin <u>kädenjälki</u> .	
12	Parkkipaikka oli lähes täynnä, mutta hän löysi itselleen ruudun, nappasi MacBook Airinsa <u>kainaloonsa</u> , lukitsi auton ja suunnisti kohti sivuovea.	Parkkipaikka oli lähes täynnä, mutta hän löysi itselleen ruudun, nappasi MacBook Airinsa <u>kainaloon</u> , lukitsi auton ja suunnisti kohti sivuovea.	
13	Simon suuteli häntä molemmille poskille ja <u>viipyi</u> hieman pidempään kuin oli varsinaisesti tarpeellista.	Simon suuteli häntä molemmille poskille ja <u>viipyi hänen lähellään</u> hieman pidempään kuin oli varsinaisesti tarpeellista.	
14	”Me olemme edelleen samppanjanjuontivaiheessa, joten sinulla on runsaasti aikaa laittaa <u>kaikki</u> valmiiksi.”	”Me olemme edelleen samppanjanjuontivaiheessa, joten sinulla on runsaasti aikaa laittaa <u>esityksesi</u> valmiiksi.”	<i>toisto</i>
15	”Vieraamme viettävät <u>tres bonne temps</u> !”	”Vieraamme viettävät <u>très bonne temps</u> !”	
16	”Ei sillä, että <u>tietenkään</u> pärjäisimme ilman”, Simon lisäsi nopeasti huomautessaan selvästi tyrmistyksen Sarahin kasvoilla.	”Ei sillä, että <u>mitenkään</u> pärjäisimme ilman”, Simon lisäsi nopeasti huomautessaan tyrmistyksen Sarahin kasvoilla.	
17	”Ei sillä, että <u>tietenkään</u> pärjäisimme ilman”, Simon lisäsi nopeasti <u>huomatessaan selvästi</u> tyrmistyksen Sarahin kasvoilla.	”Ei sillä, että <u>mitenkään</u> pärjäisimme ilman”, Simon lisäsi nopeasti <u>huomatessaan</u> tyrmistyksen Sarahin kasvoilla.	
18	<u>Unen näit</u> , Sarah ajatteli.	<u>Älä unta näe</u> , Sarah ajatteli.	?
19	Tämä voisi hyvin olla elokuvasali West Endissä, hän ajatteli, tarttui läppäriinsä ja nosti sen <u>pöydälle huoneen etualalla</u> .	Tämä voisi hyvin olla elokuvasali West Endissä, hän ajatteli, tarttui läppäriinsä ja nosti sen <u>huoneen etualalla olevalle pöydälle</u> .	
20	Sarah asteli <u>tavalla, jonka toivoi näyttävän itsevarmalta, lavan poikki valkokankaan eteen</u> ja klikkasi seuraavan dian esiin.	Sarah asteli <u>lavan poikki valkokankaan eteen tavalla, jonka toivoi näyttävän itsevarmalta</u> , ja klikkasi seuraavan dian esiin.	
21	Samoin <u>sosiaalisen arvon</u> ja kulttuurisen merkityksen kannalta.	Samoin <u>sosiaalisten suhteiden</u> ja kulttuurisen merkityksen kannalta.	? [katkoviivaa sanan alla]
22	Ja hän tiesi, ettei se johtunut ainoastaan <u>alkupalojen virrasta</u> ja kaikesta siitä kuplajuomasta, jota Simonin tarjoilijoiden armeija oli kaatanut lasihin viimeisen tunnin aikana.	Ja hän tiesi, ettei se johtunut ainoastaan <u>alkupalaröykkiöstä</u> ja kaikesta siitä kuplajuomasta, jota Simonin tarjoilijoiden armeija oli kaatanut lasihin viimeisen tunnin aikana.	<i>mietin jotain sähkövirtaa ☺</i>
23	Tony Standish, hänen vanha ystävänsä ja <u>hänen perheensä</u> asianajaja	Tony Standish, hänen vanha ystävänsä ja <u>perheen</u> asianajaja	
24	June Rigby, <u>kirkkovaltuuston</u> puheenjohtaja	June Rigby, <u>kunnanvaltuuston</u> puheenjohtaja	<i>ehkä kuitenkin tässä 'kunta', kun ovat kunnan asioita hoitamassa, eivät kirkkoon liittyviä</i>

25	Sarah näki myös monia muita <u>kylästä</u> tuttuja ihmisiä, joiden nimiä hän ei tiennyt.	Sarah näki myös monia muita <u>kylältä</u> tuttuja ihmisiä, joiden nimiä hän ei tiennyt.	
26	Simon marssi hänen vierelleen, taputti <u>hänelle</u> :	Simon marssi hänen vierelleen, taputti <u>hänelle ja sanoi</u> :	
27	”Harry ei ole tyytyväinen ennen kuin hänen <u>kalkkunakakkunsa</u> täyttävät Euroopan jokaisen pakastimen”, Lee jatkoi.	”Harry ei ole tyytyväinen ennen kuin hänen <u>kalkkunavalmisteensa</u> täyttävät Euroopan jokaisen pakastimen”, Lee jatkoi.	?
28	”Minä <u>ihan</u> odotan sitä”, sanoi Lee ja kohotti lasiaan Marielle	”Minä <u>odotan</u> sitä innolla”, sanoi Lee ja kohotti lasiaan Marielle	
29	Ja viini totta tosiaan <u>virtasi nyt</u> .	Ja viini totta tosiaan <u>virtasi</u> .	
30	Pöydässä oli <u>paikkoja</u> kahdellekymmenelle, eikä Simon ollut säästellyt kuluissa.	Pöydässä oli <u>paikka</u> kahdellekymmenelle, eikä Simon ollut säästellyt kuluissa.	
31	Mutta nyt, kolme tuntia tapahtuman alkamisen jälkeen, kaikki muodollisuuden teeskentely oli lentänyt ulos ikkunasta ja kielenkantimet olivat <u>hellittäneet</u> niin, että ne heiluivat jo suorastaan holtittomasti.	Mutta nyt, kolme tuntia tapahtuman alkamisen jälkeen, kaikki muodollisuuden teeskentely oli lentänyt ulos ikkunasta ja kielenkantimet olivat <u>hellinneet</u> niin, että ne heiluivat jo suorastaan holtittomasti.	
32	Hänen työnkuvaansa kuului myös kirjoittaa tästä historiallisesta illallisesta <u>viralliseen lehdistötiedotteeseen</u> sekä ottaa valokuvia ystävyyskaupunkisopimuksen allekirjoitustilaisuudessa viikon kuluttua.	Hänen työnkuvaansa kuului myös kirjoittaa tästä historiallisesta illallisesta <u>virallinen lehdistötiedote</u> sekä ottaa valokuvia ystävyyskaupunkisopimuksen allekirjoitustilaisuudessa viikon kuluttua.	
33	Hänen työnkuvaansa kuului myös kirjoittaa tästä historiallisesta illallisesta <u>virallinen lehdistötiedote</u> sekä <u>valokuvien ottaminen</u> ystävyyskaupunkisopimuksen allekirjoitustilaisuudessa viikon kuluttua.	Hänen työnkuvaansa kuului myös kirjoittaa tästä historiallisesta illallisesta <u>virallinen lehdistötiedote</u> sekä <u>ottaa valokuvia</u> ystävyyskaupunkisopimuksen allekirjoitustilaisuudessa viikon kuluttua.	
34	Illalliskutsut olivat paljastaneet kaikenlaista <u>kiehtovaa käytöstä</u> – hänellä ja Gracella riittäisi maanantaina jutun ja naurun aihetta...	Illalliskutsut olivat paljastaneet kaikenlaista <u>kiehtovaa</u> – hänellä ja Gracella riittäisi maanantaina jutun ja naurun aihetta...	
35	Laurent oli kuusissakymmenissä, mahtaileva ja punakka mies, jolla oli entisen <u>rugby-pelaajan</u> tanakka kroppa	Laurent oli kuusissakymmenissä, mahtaileva ja punakka mies, jolla oli entisen <u>rugbyn-pelaajan</u> tanakka kroppa	
36	Viimeiseen pariin vuoteen oli sisältynyt puolisen tusinaa matkaa Ranskaan ”tutkiskelutarkoituksissa”, ja Sarahin kuuleman perusteella Lee oli juuri sen tyyppinen kaveri, joka ottaisi <u>sellaisen tutkiskelun</u> kirjaimellisesti.	Viimeiseen pariin vuoteen oli sisältynyt puolisen tusinaa matkaa Ranskaan ”tutkiskelutarkoituksissa”, ja Sarahin kuuleman perusteella Lee oli juuri sen tyyppinen kaveri, joka ottaisi <u>tutkiskelun</u> kirjaimellisesti.	

37	Juuri ennen kuin he olivat käyneet <u>pöytään</u> Sarah oli huomannut Cherringhamin valtuuston varapuheenjohtajan kuiskuttavan pikaisesti jotakin Marien kauniiseen pikku korvaan...	Juuri ennen kuin he olivat käyneet <u>pöytään</u> , Sarah oli huomannut Cherringhamin valtuuston varapuheenjohtajan kuiskuttavan pikaisesti jotakin Marien kauniiseen pikku korvaan...	
38	Ystävyyskaupunkisopimus vauhdittaisi sitä pientä ranskalaisten kiinteistöjen välitysbisnestä, jolla Cecil oli laajentanut toimintaansa Cotswoldsista Ranskan aurinkoiseen <u>eteläkärkeen</u> .	Ystävyyskaupunkisopimus vauhdittaisi sitä pientä ranskalaisten kiinteistöjen välitysbisnestä, jolla Cecil oli laajentanut toimintaansa Cotswoldsista Ranskan aurinkoiseen <u>etelöosaan</u> .	<i>ei kärjen muotoinen</i>
39	Silloin pöydän päädyssä potkaistiin tuolit sivuun, musiikki alkoi raikua, ja Sarah näki, että lattialle oli muodostunut <u>letkajenkkajono</u> Simon sen etunenässä.	-	<i>olisiko vain 'tanssijono'? tai 'jono tanssijoista'?</i>
40	Tony Standish, kuten aina, näytti <u>yllättävän avarakatseiselta</u> .	Tony Standish, kuten aina, <u>näytti sietävän tätäkin ilmiötä hyvin</u> .	<i>? suhtautui rauhallisen kiinnostuneesti? (ei voi NÄYTTÄÄ avarakatseiselta)</i>
41	Yhtäkkiä <u>se kaikki</u> tuntui liian kiusalliselta.	Yhtäkkiä <u>kaikki</u> tuntui liian kiusalliselta.	
42	Ja niin he pian tekivätkin – <u>kovaan ääneen</u> .	Ja niin he pian tekivätkin – <u>kovaäänisesti</u> .	
43	”Samppanjaa! Samppanjaa!” <u>toistivat tanssijat</u> Simonin takana.	”Samppanjaa! Samppanjaa!” <u>toistivat tanssijat kuorona</u> Simonin takana.	
44	Hän pohti, minne tämä ilta vielä <u>johtaisi...</u>	Hän pohti, minne tämä ilta vielä <u>johtaisi</u> .	
45	Seisoessaan <u>ulkona soratiellä</u> kauniin vanhan kartanon edustalla hänen oli vaikea uskoa, että sisällä juhlat vielä jatkuivat.	Seisoessaan <u>soratiellä</u> kauniin vanhan kartanon edustalla hänen oli vaikea uskoa, että sisällä juhlat vielä jatkuivat.	
46	Oliko hän todella piilotellut komerossa ranskalaisen pormestarin kanssa samalla kun hänen oma asianajajansa hiiviskeli ympäri huonetta kuiskaillen <u>'pysykää piiloissanne, kyllä minä teidät vielä löydän...'</u> ?	Oliko hän todella piilotellut komerossa ranskalaisen pormestarin kanssa samalla kun hänen oma asianajajansa hiiviskeli ympäri huonetta kuiskaillen <u>'kyllä minä teidät vielä löydän...'</u> ?	
47	Mutta Sarah oli jo <u>kadonnut</u> .	Mutta Sarah oli jo <u>poissa</u> .	<i>?</i>
48	Etelä-Ranskassa sitä ei <u>tällä hetkellä</u> tarvittaisi.	Etelä-Ranskassa sitä ei <u>tähän aikaan</u> tarvittaisi.	
49	Hän oli <u>poistunut</u> porealtaasta kun meno oli muuttunut liian villiksi.	Hän oli <u>lähtenyt</u> porealtaasta kun meno oli muuttunut liian villiksi.	
50	Laurent ei pitänyt siitä, että hänet ahdistettiin nurkkaan, ja niinpä tuo <u>kohtaaminen</u> ei ollut mennyt ihan odotusten mukaan.	Laurent ei pitänyt siitä, että hänet ahdistettiin nurkkaan, ja niinpä tuo <u>tapaaminen</u> ei ollut päättynyt ihan odotusten mukaan.	<i>?</i>
51	Laurent ei pitänyt siitä, että hänet ahdistettiin nurkkaan, ja niinpä tuo	Laurent ei pitänyt siitä, että hänet ahdistettiin nurkkaan, ja niinpä tuo	<i>?</i>

	kohtaaminen ei ollut <u>mennyt</u> ihan odotusten mukaan.	kohtaaminen ei ollut <u>päättynyt</u> ihan odotusten mukaan.	
52	Mutta <u>entäs</u> sitten?	Mutta <u>entä</u> sitten?	
53	Rikas paskiainen <u>kaipasi vähän</u> palauttamista takaisin maan pinnalle.	Rikas paskiainen <u>kaipasikin</u> palauttamista takaisin maan pinnalle.	
54	Siinä <u>sanottiin</u> , että heidän täytyi tavata -- heti.	Siinä <u>joku kirjoitti</u> , että heidän täytyi tavata -- heti.	<i>muuten 'heidän' viittaa Marieen</i>
55	Simon isoäiteineen oli esitellyt heille kartanon <u>maita</u> .	Simon isoäiteineen oli esitellyt heille kartanon <u>tiluksia</u> .	
56	Nukkumaan?	Varmaan nukkumaan?	
57	Oliko siellä <u>valo päällä</u> ?	Oliko siellä <u>lamppu</u> ?	
58	Vene jatkoi liukuaan, kolahti kiviin ja saavutti sitten <u>saaren nurmisen rannan</u> .	Vene jatkoi liukuaan, kolahti kiviin ja saavutti sitten <u>ruohikkoisen rantapenkereen</u> .	?
59	Ja ainoa, <u>mitä Laurent Bourdin saattoi tehdä</u> , oli sanoa ”Non.”	Ja ainoa, <u>mihin Laurent Bourdin pystyi</u> , oli sanoa ”Non.”	
60	<u>Unelmaa</u> , hän ajatteli.	<u>Unelmamme</u> , hän ajatteli.	?
61	Hän ja Katherine olivat suunnitelleet muuttavansa tänne <u>eläkepäivillään</u> .	Hän ja Katherine olivat suunnitelleet muuttavansa tänne <u>eläkepäivikseen</u> .	
62	He eläisivät hullua elämää; <u>englantilaista elämää kahdelle amerikkalaiselle</u> .	He eläisivät hullua elämää; <u>kahden amerikkalaisen englantilaista elämää</u> .	
63	Miten hauskaa se tulisikaan olemaan, he olivat yhdessä <u>todenneet</u> .	Miten hauskaa se tulisikaan olemaan, he olivat yhdessä <u>miettineet</u> .	
64	Kunnes <u>tämä oli</u> poissa.	Kunnes <u>oli</u> poissa.	
65	Hän käveli <u>sohjoisella</u> pellolla ja väisteli kohtia, joissa ruohotuppaiden välissä oli liejuisia mutakasoja.	Hän käveli <u>kostealla</u> pellolla ja väisteli kohtia, joissa ruohotuppaiden välissä oli liejuisia mutakasoja.	<i>sohjo on lunta</i>
66	Riley vaikutti oppineen suunnistamaan pellolla, ja <u>koira</u> hädin tuskin likasi tassujaan	Riley vaikutti oppineen suunnistamaan pellolla, ja <u>se</u> hädin tuskin likasi tassujaan	
67	”Sano Tonylle <u>moi</u> .”	”Sano Tonylle <u>terveisä</u> .”	
68	Cherringham saattoi olla pieni kylä, mutta ihmiset olivat ihmisiä kaikkialla, New Yorkin <u>kaduista</u> aina tänne pikkukaupungin kyläteihin asti.	Cherringham saattoi olla pieni kylä, mutta ihmiset olivat ihmisiä kaikkialla, New Yorkin <u>kaduilta</u> aina tänne pikkukaupungin kyläteille.	
69	Cherringham saattoi olla pieni kylä, mutta ihmiset olivat ihmisiä kaikkialla, New Yorkin kaduista aina tänne pikkukaupungin <u>kyläteihin asti</u> .	Cherringham saattoi olla pieni kylä, mutta ihmiset olivat ihmisiä kaikkialla, New Yorkin kaduilta aina tänne pikkukaupungin <u>kyläteille</u> .	
70	”On parasta, <u>että</u> kerron kun pääset tänne.”	”On parasta, <u>jos</u> kerron kun pääset tänne.”	
71	” <u>Tottakai</u> .”	” <u>Totta kai</u> .”	

72	Sitten – <u>jälleen kerran, kenties ystävän vaistot kertoen, että jotakin oli tekeillä</u> – Sarah sanoi: ”Kiitos.”	Sitten – <u>aistien, että Jack vaelsi taas muistoissaan</u> – Sarah sanoi: ”Kiitos.”	<i>jotain tällaista? Tää on outo...</i>
73	<u>Ja päivä nyt alkaneena ja jotakin ilmassa</u> , Jack sanoi: ”Ei ongelmaa. Nähdään pian.”	<u>Päivä oli päässyt käyntiin ja oli aika ravistaa muistot, ja Jack sanoi: ”Ei ongelmaa. Nähdään pian.”</u>	
74	Moitteettomassa toimistossa seistessään Jack tunsi näyttävänsä <u>kodittomalta</u> .	Moitteettomassa toimistossa seistessään Jack tunsi näyttävänsä <u>asunnottomalta</u> .	?
75	Pelkään pahoin, että kyseessä on kauhea tapaus.	Olen pahoillani, kauhea tapaushan tämä on.	<i>päästään eroon suht engl. rakenteesta ja yhdestä 'kyse'-sanasta</i>

Liite D. Kustannustoimittajan tekemät korjausehdotukset

Cherringhamin mysteerit 8: Lumisokea -pienoisromaaniin

CH8	Alkuperäinen käännös	Korjausehdotus	Kommentti / muu merkintä
1	Niin monet kävelivät niitä pitkin, tulossa... tulossa...	Niin monet kävelivät niitä pitkin, tullessaan... tullessaan...	
2	Siellä <u>oli</u> muitakin ihmisiä.	Siellä <u>oli ollut</u> muitakin ihmisiä.	
3	Hän näki mielessään heidän kasvonsa, heidän hymynsä, muttei muistanut heistä yhdenkään <u>nimiä</u> .	Hän näki mielessään heidän kasvonsa, heidän hymynsä, muttei muistanut heistä yhdenkään <u>nimeä</u> .	
4	Ei vaan pari pehmeää hiutaletta, jotka laskeutuivat hänen kuivalle, halkeilleelle kielelleen.	<u>Kyse ei ollut vain parista pehmeästä hiutaleesta</u> , jotka laskeutuivat hänen kuivalle, halkeilleelle kielelleen.	
5	Ja vaikka Archyn tohvelit suojasivatkin hänen jalkojaan, lumihiihtaleet <u>laskeutuivat</u> hänen paljaille nilkoilleen	Ja vaikka Archyn tohvelit suojasivatkin hänen jalkojaan, lumihiihtaleet <u>osuivat</u> hänen paljaille nilkoilleen	[<i>nuoli edellisen kappaleen laskeutuivat-sanaan</i>]
6	Lumi tarttui takkiin, sen <u>tumman punaisiin</u> ja sinisiin raitoihin.	Lumi tarttui takkiin, sen <u>tummanpunaisiin</u> ja sinisiin raitoihin.	
7	Archy käveli eteenpäin <u>vapisten</u> jokaisella askeleella, ja hänet piti liikkeellä vain tieto siitä, että edessäpäin, tämän nyt lumivalkeaksi muuttuneen polun päässä, olisi kylä ja siellä publi, ja että hänen tarvitsi ainoastaan – niin kovin kylmissään kuin hän olikin – jatkaa siihen suuntaan, johon hän nyt oli matkalla.	Archy käveli eteenpäin <u>täristen</u> jokaisella askeleella, ja hänet piti liikkeellä vain tieto siitä, että edessäpäin, tämän nyt lumivalkeaksi muuttuneen polun päässä, olisi kylä ja siellä publi, ja että hänen tarvitsi ainoastaan – vaikka hän oli niin kovin kylmissään – jatkaa siihen suuntaan, johon hän nyt oli matkalla.	<i>jos kylmästä</i>
8	Archy käveli eteenpäin vapisten jokaisella askeleella, ja hänet piti liikkeellä vain tieto siitä, että edessäpäin, tämän nyt lumivalkeaksi muuttuneen polun päässä, olisi kylä ja siellä publi, ja että hänen tarvitsi ainoastaan – <u>niin kovin kylmissään</u> kuin hän olikin – jatkaa siihen suuntaan, johon hän nyt oli matkalla.	Archy käveli eteenpäin täristen jokaisella askeleella, ja hänet piti liikkeellä vain tieto siitä, että edessäpäin, tämän nyt lumivalkeaksi muuttuneen polun päässä, olisi kylä ja siellä publi, ja että hänen tarvitsi ainoastaan – <u>vaikka hän oli niin kovin kylmissään</u> – jatkaa siihen suuntaan, johon hän nyt oli matkalla.	
9	Archy kaatui rajusti ja putosi suoraan polvilleen, nykyään niin epäluotettaville <u>polvilleen lumeen</u> , harmaat hiukset valkeiden hiutaleiden peitossa.	Archy kaatui rajusti ja putosi suoraan polvilleen, nykyään niin epäluotettaville <u>polvilleen, lumeen</u> . Hänen harmaat hiuksensa olivat valkeiden hiutaleiden peitossa.	
10	Archy kaatui rajusti ja putosi suoraan polvilleen, nykyään niin epäluotettaville polvilleen lumeen,	Archy kaatui rajusti ja putosi suoraan polvilleen, nykyään niin epäluotettaville polvilleen, lumeen,	

	harmaat hiukset valkeiden hiutaleiden peitossa.	Hänen harmaat hiuksensa olivat valkeiden hiutaleiden peitossa.	
11	Aivan hänen vieressään <u>kasvoi käppyräinen</u> pensas.	Aivan hänen vieressään <u>oli kitukasvuinen</u> pensas.	
12	Sen oksilla <u>oli</u> kuivuneita marjoja.	Sen oksilla <u>näkyi</u> kuivuneita marjoja.	
13	<u>Kivuliailla naarmuilla ei ollut väliä.</u>	<u>Kirpaisevat naarmut eivät nyt haitanneet.</u>	?
14	<u>Ja hänen</u> täytyi vain jatkaa suoraan eteenpäin.	<u>Hänen</u> täytyi vain jatkaa suoraan eteenpäin.	
15	”Keli on muuttumassa pahaksi”, Ellie sanoi baaritiskin takaa <u>ja katsahti</u> pubin ikkunasta ulkona riehuvaan lumisateeseen.	”Keli on muuttumassa pahaksi”, Ellie sanoi baaritiskin takaa <u>katsahtaessaan</u> pubin ikkunasta ulkona riehuvaan lumimyräkkään.	
16	”Keli on muuttumassa pahaksi”, Ellie sanoi baaritiskin takaa <u>ja</u> katsahti pubin ikkunasta ulkona riehuvaan <u>lumisateeseen</u> .	”Keli on muuttumassa pahaksi”, Ellie sanoi baaritiskin takaa katsahtaessaan pubin ikkunasta ulkona riehuvaan <u>lumimyräkkään</u> .	<i>suomeksi riittää kaikkia hyviä synonyymeja, käytetään niitä elävöittämään tekstiä</i>
17	”Eivät taida olla tottuneita <u>pahoihin</u> lumipyryihin.”	”Eivät taida olla tottuneita <u>tällaisiin</u> lumipyryihin.”	
18	<u>Tulee</u> kuulemma vielä ihan kunnon lumimyrsky.	<u>Tästä tulee</u> kuulemma vielä ihan kunnon lumimyrsky.	
19	Tiedätte, milloin pitää kaivaa <u>aura-autot ja tiesuola esiin</u> , eikö niin?	Tiedätte, milloin pitää kaivaa <u>aura-autot esiin ja suolata tiet</u> , eikö niin?	
20	Pidä huolta, Ellie.	Ole varovainen kotimatalla.	? <i>tuo ei istu suomeen</i>
21	Tällaisella säällä ei tee hyvää olla <u>liikaa</u> ulkosalla.	Tällaisella säällä ei tee hyvää olla liian pitkään ulkosalla.	?
22	New Yorkissa asuessaan hänellä oli ollut iso kaupunkimaasturi, joka ei ollut millänsäkään <u>oli edessä</u> sitten jäätä, lunta, sadetta – tai ihan mitä tahansa.	New Yorkissa asuessaan hänellä oli ollut iso kaupunkimaasturi, joka ei ollut millänsäkään <u>kohdatessaan</u> jäätä, lunta, sadetta – tai ihan mitä tahansa.	
23	Ploughmanin parkkipaikalta pois peruuttaessaan Jack tunsi, kuinka renkaat taistelivat <u>lumen kanssa</u> .	Ploughmanin parkkipaikalta pois peruuttaessaan Jack tunsi, kuinka renkaat taistelivat <u>lumessa</u> .	
24	Vaikka hänen proomulleen ei ollutkaan pitkä matka, Jack <u>aisti</u> , että oli paras edetä hitaasti ja rauhallisesti.	Vaikka hänen proomulleen ei ollutkaan pitkä matka, Jack <u>tunsi</u> , että oli paras edetä hitaasti ja rauhallisesti.	
25	Jack <u>odotti pääsevänsä</u> takaisin Harmaahanhelle ja nauttimaan myrskystä sieltä käsin...	Jack <u>toivoi pääsevänsä pian</u> takaisin Harmaahanhelle ja nauttimaan myrskystä sieltä käsin...	
26	Pensasaidat tien molemmilla puolilla näyttivät <u>riveiltä lumiukkoja</u> ; raskas, märkä takertui niihin tiukasti.	Pensasaidat tien molemmilla puolilla näyttivät <u>lumiukkoriveiltä</u> ; raskas, märkä lumi takertui niihin tiukasti.	?

27	Pensasaidat tien molemmilla puolilla näyttivät riveiltä lumiukkoja; raskas, <u>märkä</u> takertui niihin tiukasti	Pensasaidat tien molemmilla puolilla näyttivät lumiukkoriveiltä; raskas, <u>märkä lumi</u> takertui niihin tiukasti.	
28	Jack oli kokeillut jarrutusta – <u>pehmeästi painamalla</u> se toimi.	Jack oli kokeillut jarrutusta – <u>jarrupoljinta pehmeästi painamalla</u> se onnistui.	
29	Jack oli kokeillut jarrutusta – pehmeästi painamalla se <u>toimi</u> .	Jack oli kokeillut jarrutusta – jarrupoljinta pehmeästi painamalla se <u>onnistui</u> .	
30	Ainoa tapa, jolla hän saattoi estää jarruja <u>lyömästä lukkoon</u> , oli ajaa ja jarrutella varovasti.	Ainoa tapa, jolla hän saattoi estää jarruja <u>lukittautumasta</u> , oli ajaa ja jarrutella varovasti.	
31	Pientä liukkautta tuntui, mutta hän erotti jäljet, jotka pari muuta <u>tästä ajanutta</u> autoa olivat jättäneet lumeen.	Pientä liukkautta tuntui, mutta hän erotti jäljet, jotka pari <u>edellä</u> ajanutta autoa olivat jättäneet lumeen.	
32	Hän muistutti itseään siitä, että näin <u>kauniit</u> ja voimakkaat myrskyt saattoivat muuttua vaarallisiksi yhdessä silmänräpäyksessä.	Hän muistutti itseään siitä, että näin <u>upeat</u> ja voimakkaat myrskyt saattoivat muuttua vaarallisiksi yhdessä silmänräpäyksessä.	?
33	Hänellä oli martiniaineksensa, muutama pihvi pakastimessa ja runsaasti ruokaa <u>Rileyille</u> .	Hänellä oli martiniaineksensa, muutama pihvi pakastimessa ja runsaasti ruokaa <u>Riley-koiralle</u> .	<i>muistuttaisin lukijoita</i>
34	Jack <u>saapui</u> mutkaan, jonka kohdalla tien oikealla puolella olevat pellot tekivät tietä metsälle.	Jack <u>tuli</u> mutkaan, jonka kohdalla tien oikealla puolella olevat pellot tekivät tietä metsälle.	
35	Jack saapui mutkaan, jonka kohdalla tien oikealla puolella olevat pellot tekivät tietä metsälle.	Jack tuli mutkaan, jonka kohdalla tien oikealla puolella olevat pellot <u>muuttuivat metsäksi</u> .	
36	Ja silloin hän yhtäkkiä näki, kuinka aavemainen, valkean lumen peitossa oleva hahmo juoksi keskelle <u>tietä ja kääntyi</u> Sprinten ajovalojen osuessa tähän kesken tien ylityksen.	Ja silloin hän yhtäkkiä näki, kuinka aavemainen, valkean lumen peitossa oleva hahmo juoksi keskelle <u>tietä. Mies kääntyi</u> Sprinten ajovalojen osuessa tähän kesken tien ylityksen.	
37	<u>Hahmo jähmettyi ja vain seiso</u> <u>paikoillaan.</u>	<u>Lumimies seiso</u> <u>jähmettyneenä keskellä tietä.</u>	<i>jotenkin tuo 'hahmon' toistuminen häiritsee. Kaipa Jack näkee, että kyseessä on mies?</i>
38	Eikä Jackille jäänyt muuta vaihtoehtoa kuin iskeä jarrut pohjaan ja <u>kääntää</u> rattia.	Eikä Jackille jäänyt muuta vaihtoehtoa kuin iskeä jarrut pohjaan ja <u>vääntää</u> rattia.	
39	Ja aivan kuten hänen isänsä <u>olisi</u> ennustanut, Sprite lähti hurjaan sivuluisuun.	Ja aivan kuten hänen isänsä <u>oli</u> ennustanut, Sprite lähti hurjaan sivuluisuun.	
40	Sen sijaan, että auto olisi kääntynyt oikealle ja <u>hidastunut</u> , ratin kääntämisen ja jarrujen	Sen sijaan, että auto olisi kääntynyt oikealle ja <u>vauhti hidastunut</u> , ratin kääntämisen ja jarrujen	

	polkaisemisen yhdistelmä sai pienen auton pyörimään.	polkaisemisen yhdistelmä sai pienen auton pyörimään.	
41	Jack pumppasi jarruja kevyesti toivoen saavansa auton hidastamaan <u>jopa siinä vaiheessa kun</u> se pyörähti ensin kerran ja sitten heti uudelleen.	Jack pumppasi jarruja kevyesti toivoen saavansa auton hidastamaan, <u>mutta</u> se pyörähti ensin kerran ja sitten heti uudelleen.	
42	Ja <u>kuka</u> tahansa se sekopää keskellä tietä olikaan... mies saattoi hyvinkin seistä siellä yhä, ja auto sinkoaisi hyrrän lailla tätä kohti.	Ja <u>se</u> sekopää keskellä tietä saattoi hyvinkin seistä siellä yhä, ja pian auto sinkoaisi hyrrän lailla häntä kohti.	
43	Ja kuka tahansa se sekopää keskellä tietä olikaan... <u>mies saattoi</u> hyvinkin seistä siellä yhä, ja auto sinkoaisi hyrrän lailla tätä kohti.	Ja se sekopää keskellä tietä <u>saattoi</u> hyvinkin seistä siellä yhä, ja pian auto sinkoaisi hyrrän lailla häntä kohti.	
44	Ja kuka tahansa se sekopää keskellä tietä olikaan... mies saattoi hyvinkin seistä siellä yhä, ja <u>auto</u> sinkoaisi hyrrän lailla tätä kohti.	Ja se sekopää keskellä tietä saattoi hyvinkin seistä siellä yhä, ja <u>pian auto</u> sinkoaisi hyrrän lailla häntä kohti.	
45	Ja kuka tahansa se sekopää keskellä tietä olikaan... mies saattoi hyvinkin seistä siellä yhä, ja auto sinkoaisi hyrrän lailla <u>tätä</u> kohti.	Ja se sekopää keskellä tietä saattoi hyvinkin seistä siellä yhä, ja pian auto sinkoaisi hyrrän lailla <u>häntä</u> kohti.	
46	<u>Sitten</u> raskas tömähdys, kun renkaat upposivat matalaan ojaan tien laidassa.	<u>Sitten kuului</u> raskas tömähdys, kun renkaat upposivat matalaan ojaan tien laidassa.	
47	Ja ainakin tuo oja, <u>joka nappasi vasemman puolen renkaat</u> , pysäytti auton – niin pahasti kuin törmäys tärähtikin.	Ja ainakin tuo oja, <u>jonne vasemman puolen renkaat jäivät</u> , pysäytti auton – vaikka törmäys olikin ikävä.	
48	Ja ainakin tuo oja, joka nappasi vasemman puolen renkaat, pysäytti auton – <u>niin pahasti kuin törmäys tärähtikin</u> .	Ja ainakin tuo oja, jonne vasemman puolen renkaat jäivät, pysäytti auton – <u>vaikka törmäys olikin ikävä</u> .	
49	Hän käänsi päätään oikealle, koetti nähdä tielle ja etsi katseellaan aavemaista hahmoa, johon oli ollut <u>lähellä</u> törmätä.	Hän käänsi päätään oikealle, koetti nähdä tielle ja etsi katseellaan aavemaista hahmoa, johon oli ollut <u>vähällä</u> törmätä.	
50	Jack kiersi ikkunan auki ja antoi lumen valahtaa <u>kuskin istuimelle</u> .	Jack kiersi ikkunan auki ja antoi lumen valahtaa <u>istuimelle viereensä</u> .	<i>ettei jonkun toisen istuin</i>
51	Lunta tuiskutti sivusuunnassa, a inhaa tavaraa, joka tuntui pyrkivän jokaikiseen pienimpäänkin koloon, jota hänen takkinsa ei <u>suojaannut</u> .	Lunta tuiskutti sivusuunnassa, a inhaa tavaraa, joka tuntui pyrkivän jokaikiseen pienimpäänkin koloon, jota hänen takkinsa ei <u>peittänyt</u> .	
52	<u>Lumessa näkyivät auton pyörähtämisjäljet</u> .	<u>Auton pyörähtämisjäljet näkyivät lumessa</u> .	
53	Mutta mitä se kaveri oli <u>tehnyt täällä</u> , ryntäilemässä tien poikki?	Mitä se kaveri oli <u>täällä tehnyt</u> , ryntäilemässä tien poikki?	
54	Mutta mitä se kaveri oli tehnyt täällä, <u>ryntäilemässä</u> tien poikki?	Mitä se kaveri oli tehnyt täällä, <u>ryntäilemässä sillä tavalla</u> tien poikki?	

55	<u>Hahmo oli vaikuttanut ilmestyneen hänen edessään olevasta metsästä.</u>	<u>Mies oli varmaan ilmestynyt tienvarren metsästä.</u>	
56	Jack lähti kävelemään <u>kohti metsää.</u>	Jack lähti kävelemään <u>puiden sekaan.</u>	
57	<u>Tämä</u> oli todennäköisesti eksyksissä.	<u>Mies</u> oli todennäköisesti eksyksissä.	
58	<u>Kuka</u> tahansa se mies oli, hän ajatteli, toivotaan että hän juoksi takaisin sinne mistä oli tullutkin.	<u>Oli</u> mies sitten kuka hyvänsä, hän ajatteli, toivotaan että hän juoksi takaisin sinne mistä oli tullutkin.	<i>engl. rakenne</i>
59	Mutta sitten, <u>viimeinen</u> liikahtus eteenpäin, Spriten vasen takarengas sai pitoa ja nykäisi auton pois ojasta takaisin tielle.	Mutta sitten, <u>vielä yksi</u> liikahtus eteenpäin, Spriten vasen takarengas sai pitoa ja nykäisi auton pois ojasta takaisin tielle.	
60	Mutta sitten, viimeinen liikahtus eteenpäin, <u>Spriten</u> vasen takarengas sai pitoa ja nykäisi auton pois ojasta takaisin tielle.	Mutta sitten, vielä yksi liikahtus eteenpäin, <u>ja Spriten</u> vasen takarengas sai pitoa ja nykäisi auton pois ojasta takaisin tielle.	
61	Mutta sitten, viimeinen liikahtus eteenpäin, Spriten vasen takarengas sai pitoa ja nykäisi auton <u>pois ojasta</u> takaisin tielle	Mutta sitten, vielä yksi liikahtus eteenpäin, ja Spriten vasen takarengas sai pitoa ja nykäisi auton <u>ojasta</u> takaisin tielle.	
62	Toivon mukaan se sekopää oli <u>jo takaisin sisätiloissa kotonaan</u> (missä ikinä se olikaan) nukkumassa päänsä selväksi turvassa ja lämpimässä.	Toivon mukaan se sekopää oli <u>jo kotonaan</u> (missä ikinä se olikaan) nukkumassa päänsä selväksi turvassa ja lämpimässä.	
63	Toivon mukaan se sekopää oli jo takaisin sisätiloissa kotonaan (missä ikinä se olikaan) <u>nukkumassa päänsä selväksi turvassa ja lämpimässä.</u>	Toivon mukaan se sekopää oli jo kotonaan (missä ikinä se olikaan) <u>turvassa ja lämpimässä nukkumassa päänsä selväksi.</u>	
64	<u>Yhteisöstä huolehtimisen</u> koulutuksessa.	<u>Yhteisöpedagogiikan</u> koulutuksessa.	<i>jotain virallisen ja kapulakielisemmän kuuloista</i>
65	Toivottavasti mies pääsi ongelmitta kotiin... mistä <u>tahansa hän sitten tulikaan.</u>	Toivottavasti mies pääsi ongelmitta kotiin... mistä <u>lie tulikin.</u>	
66	Hetkeen Alan ei vastannut <u>siihen mitään.</u>	Hetkeen Alan ei vastannut <u>mitään.</u>	
67	Koulut olivat sulkeneet ovensa <u>aikaisin</u> ja hän arveli, että Sarahkin oli luultavasti tullut kotiin alkuiltapäivästä.	Koulut olivat sulkeneet ovensa <u>normaalia aikaisemmin</u> ja hän arveli, että Sarahkin oli luultavasti tullut kotiin alkuiltapäivästä.	
68	Mutta silti – <u>siitä ei olisi vaivaa</u> tarkastaa, miten kaikilla meni.	Mutta silti – <u>ei olisi mikään iso vaiva</u> tarkastaa, miten kaikilla meni.	
69	Jack veti tuolin proomunsa paapuurin puoleisen ikkunan eteen, niin että <u>hän saattoi</u> katsella sakeaa lumisadetta samalla kun jutteli Sarahin kanssa.	Jack veti tuolin proomunsa paapuurin puoleisen ikkunan eteen, niin että <u>saattoi</u> katsella sakeaa lumisadetta samalla kun jutteli Sarahin kanssa.	<i>[sana merkitty sulkuihin]</i>
70	Tulee olemaan jännittävää nähdä, miten kylä pärjää <u>seuraavan päivän kanssa.</u>	Tulee olemaan jännittävää nähdä, miten kylä pärjää <u>huomenna.</u>	

71	Jääkylmää juomaa <u>jääkylmälle illalle</u> .	Jääkylmää juomaa <u>jääkylmänä iltana</u> .	
72	Ja sinähän tunnet kaikki veneissään <u>yhä tähän</u> vuodenaikaan asuvat ihmiset, etkö tunnekin?	Ja sinähän tunnet kaikki veneissään <u>tähän</u> vuodenaikaan asuvat ihmiset, etkö tunnekin?	
73	No, sinä <u>kerroit</u> asiasta Alanille.	No, sinä <u>ilmoitit</u> asiasta Alanille.	
74	” <u>Tein sen mielelläni</u> ”, Jack sanoi.	” <u>Ilo oli minun puolellani</u> ”, Jack sanoi.	
75	Ja <u>hän tiesi</u> , että tämä puhelu, Sarahin ja tämän lasten voinnin tarkastaminen, oli tosiaan ollut hänelle mieluisaa.	Ja <u>oli totta</u> , että tämä puhelu, Sarahin ja tämän lasten voinnin tarkastaminen, oli tosiaan ollut hänelle mieluisaa.	
76	” <u>En usko</u> ”, Sarah sanoi <u>virnistäen</u> , ” <u>että olen koskaan nähnyt sinua noin perusteellisesti kerrospukeutuneena</u> .”	” <u>En usko, että olen koskaan nähnyt sinua noin perusteellisesti kerrospukeutuneena</u> ”, Sarah sanoi <u>virnistäen</u> .	<i>siirretään loppuun, toimii ääneen lukiessa paremmin</i>
77	Sen sanottuaan Sarah avasi oven ja Daniel astui ulos <u>tilaan, joka oli joskus ollut pieni piha</u> , mutta muistutti nyt Etelänavasta irronnutta jäälauttaa.	Sen sanottuaan Sarah avasi oven ja Daniel astui ulos <u>pienelle pihalle, joka oli joskus ollut puutarha</u> , mutta muistutti nyt Etelänavasta irronnutta jäälauttaa.	
78	Sarah piti ovea auki vain <u>pienen hetken ajan</u> ja katseli, kuinka Daniel tarttui lumilinnanrakennustyökaluihinsa (eli harvoin käytettyyn lumilapioon) ja lähti sitten rämpimään paksussa lumessa.	Sarah piti ovea auki vain <u>hetkisen</u> ja näki, kuinka Daniel tarttui lumilinnanrakennustyökaluihinsa, eli harvoin käytettyyn lumilapioon, ja lähti sitten rämpimään paksussa lumessa.	
79	Sarah piti ovea auki vain pienen hetken ajan ja <u>katseli</u> , kuinka Daniel tarttui tarttui lumilinnanrakennustyökaluihinsa (eli harvoin käytettyyn lumilapioon) ja lähti sitten rämpimään paksussa lumessa.	Sarah piti ovea auki vain hetkisen ja <u>näki</u> , kuinka Daniel tarttui lumilinnanrakennustyökaluihinsa, eli harvoin käytettyyn lumilapioon, ja lähti sitten rämpimään paksussa lumessa.	<i>’katseli’ pidempiaikaista</i>
80	Sarah piti ovea auki vain pienen hetken ajan ja katseli, kuinka Daniel tarttui tarttui lumilinnanrakennustyökaluihinsa (<u>eli harvoin käytettyyn lumilapioon</u>) ja lähti sitten rämpimään paksussa lumessa.	Sarah piti ovea auki vain <u>hetkisen</u> ja näki, kuinka Daniel tarttui lumilinnanrakennustyökaluihinsa, <u>eli harvoin käytettyyn lumilapioon</u> , ja lähti sitten rämpimään paksussa lumessa.	<i>sulut aika raskaat, pilkut tilalle</i>
81	Kinokset olivat niin <u>korkeita</u> , että poika onnistui hädin tuskin nostelemaan jalkojaan ja ottamaan askelia eteenpäin.	Kinokset olivat niin <u>korkeat</u> , että poika onnistui hädin tuskin nostelemaan jalkojaan ja ottamaan askelia eteenpäin.	
82	Sarah sulki oven tiukasti, katse yhä kuopuksessaan, joka rakasti <u>tätä lunta</u> tavalla, jolla vain nuoret pojat sitä saattoivat rakastaa.	Sarah sulki oven tiukasti, katse yhä kuopuksessaan, joka rakasti <u>lunta</u> tavalla, jolla vain pikkupojat sitä saattoivat rakastaa.	
83	Sarah sulki oven tiukasti, katse yhä kuopuksessaan, joka rakasti tätä lunta tavalla, jolla vain <u>nuoret pojat</u> sitä saattoivat rakastaa.	Sarah sulki oven tiukasti, katse yhä kuopuksessaan, joka rakasti tätä lunta tavalla, jolla vain <u>pikkupojat</u> sitä saattoivat rakastaa.	

84	Luuletko, että se sulaa ennen <u>viikonloppua ja Lucyn bileitä</u> ?	Luuletko, että se sulaa ennen <u>Lucyn bileitä tänä viikonloppuna</u> ?	
85	<u>Sinun on varmaan pakko vain</u> odottaa ja katsoa.	<u>Ei voi muuta kuin</u> odottaa ja toivoa parasta.	
86	Sinun on varmaan pakko vain odottaa ja <u>katsoa</u> .	Ei voi muuta kuin odottaa ja <u>toivoa parasta</u> .	
87	<u>Tapa, jolla</u> -	<u>Tuo miten</u> –	?
88	Danielilla oli huippuhauska aamu <u>lumenpinoamisen</u> ja tunneleiden kaivamisen parissa.	Danielilla oli huippuhauska aamu <u>lumikasojen</u> ja tunneleiden kaivamisen parissa.	
89	Muroja kulhoon kaatava Chloe puolestaan hermoili tulevan viikonlopun <u>suurista</u> syntymäpäiväjuhlista.	Muroja kulhoon kaatava Chloe puolestaan hermoili tulevan viikonlopun <u>tärkeistä/merkittävistä</u> syntymäpäiväjuhlista.	?
90	Mutta toisaalta, Sarah ajatteli, tuon ikäisenä <u>ja bileet luvassa</u> olisin varmaan itse tuntenut samoin.	Mutta toisaalta, Sarah ajatteli, tuon ikäisenä olisin varmaan itse tuntenut samoin, <u>jos olisi ollut bileet luvassa</u> .	
91	Tämä on paras mahdollinen perhe, jonka <u>yksin</u> kykenen muodostamaan.	Tämä on paras mahdollinen perhe, jonka <u>itse/itsekseni</u> kykenen muodostamaan.	<i>itse? itsekseni?</i>
92	<u>Pelkäänpä, että joudut jäämään tänne</u> .	<u>Sinä joudut jäämään kotiin</u> .	<i>rakenne engl.</i>
93	Pelkäänpä, että joudut jäämään <u>tänne</u> .	Sinä joudut jäämään <u>kotiin</u> .	
94	Jos lumen määrästä saattoi päätellä <u>mitään</u> , koko Cherringham olisi luultavasti kiinni.	Jos lumen määrästä saattoi päätellä <u>jotain</u> , koko Cherringham olisi luultavasti kiinni.	
95	Ja vaikka Jack oli soittanut Sarahille edellisiltana, hän oli herännyt mielessään ajatus <u>vaeltaa</u> Sarahin luo ja piipahtaa katsomassa, miten siellä pärjäiltiin.	Ja vaikka Jack oli soittanut Sarahille edellisiltana, hän oli herännyt mielessään ajatus <u>kävellä</u> Sarahin luo ja piipahtaa katsomassa, miten siellä pärjäiltiin.	?
96	Mutta jotenkin... <u>idea tuntui oikealta</u> .	Mutta jotenkin... <u>ajatus tuntui hyvältä</u> .	
97	<u>Ja hän</u> aloitti suuren seikkailunsa...	<u>Ja niin hän</u> aloitti suuren seikkailunsa...	
98	<u>Ja tuulen puhaltaessa osa kinoksista kohosi metrin mittaisiksi</u> .	<u>Ja tuulisissa paikoissa kinokset saattoivat kohota metrinkin</u> .	
99	Jack käveli rauhallista tahtia ja asetti <u>jalan toisen eteen varoen</u> .	Jack käveli rauhallista tahtia ja asetti <u>varoen jalan toisen eteen</u> .	
100	Kuinka nuo miehet olivat kohdanneet kylmän ja jään ja tehneet tismalleen <u>samaa, mitä</u> hän teki nyt.	Kuinka nuo miehet olivat kohdanneet kylmän ja jään ja tehneet tismalleen <u>samoin, kuin</u> hän teki nyt.	
101	Hän tahtoi vierailun vaikuttavan huolettomalta – ei siltä, että vanha mies <u>huolehti liikaa</u> uusista ystävistään.	Hän tahtoi vierailun vaikuttavan huolettomalta – ei siltä, että vanha mies <u>kantoi liikaa huolta</u> uusista ystävistään.	

102	<u>Hän</u> mietti, oliko Alan mahtanut saada selville mitään.	<u>Jack</u> mietti, oliko Alan mahtanut saada selville mitään.	
103	<u>Edellisillan tapahtumat, ja tuo mysteerinen mies... Jack ei saanut niitä mielestään.</u>	<u>Hän ei saanut mielestään edellisillan tapahtumia ja sitä mysteeristä miestä.</u>	
104	He kaikki <u>pysähtyivät ja vilkuttivat</u> Jackille.	He kaikki <u>vilkuttivat</u> Jackille.	
105	Alakoulu oli suoraan hänen edessään... ja täysin hiljainen, sillä <u>koulu</u> oli suljettu lumen takia.	Alakoulu oli suoraan hänen edessään... ja täysin hiljainen, sillä <u>koulut</u> oli suljettu lumen takia.	
106	<u>Varmistaa, että autolle ja kadulle johtaa polkuja.</u>	<u>Tehdä polut autolle ja kadulle.</u>	
107	<u>Ainakin kaivaa</u> Sarahin maasturin lumen alta.	<u>Kaivaa ainakin</u> Sarahin maasturin lumen alta.	
108	Jack tunsu Sarahin <u>liian</u> hyvin – Sarah ei koskaan ajattelisi hänestä niin.	Jack tunsu Sarahin <u>tarpeeksi</u> hyvin – Sarah ei koskaan ajattelisi hänestä niin.	
109	Ja ehkä, hän mietti, <u>Sarahilla olisi nyt jonkinlainen käsitys siitä</u> , mistä edellisillan kaveri oli ollut peräisin.	Ja ehkä, hän mietti, <u>Sarah olisi keksinyt</u> , mistä edellisillan kaveri voisi olla peräisin.	
110	Ja ehkä, hän mietti, Sarahilla olisi nyt jonkinlainen käsitys siitä, mistä edellisillan kaveri <u>oli ollut</u> peräisin.	Ja ehkä, hän mietti, Sarah olisi keksinyt, mistä edellisillan kaveri <u>voisi olla</u> peräisin.	
111	<u>Ja eikös se vain näyttänytkin</u> hauskalta puuhalta...	<u>Se vasta näytti</u> hauskalta puuhalta...	
112	Jack ja Daniel asettivat lapionsa nojaamaan aitaa vasten, pudistelivat lunta takeistaan, kuorivat hansikkaat käsistään ja kävelivät lumeen kaivettua <u>polkua pitkin</u> etuovelle.	Jack ja Daniel asettivat lapionsa nojaamaan aitaa vasten, pudistelivat lunta takeistaan, kuorivat hansikkaat käsistään ja kävelivät lumeen kaivettua <u>polkua</u> pitkin etuovelle.	
113	Mutta Jack oli elementissään työskennellessään rinta rinnan Danielin kanssa, <u>opettamassa</u> tälle kuinka lunta kasattiin polun molemmille puolille...	Mutta Jack oli elementissään työskennellessään rinta rinnan Danielin kanssa, <u>opettaen</u> tälle kuinka lunta kasattiin polun molemmille puolille...	
114	<u>”Toki, Daniel”</u> , sanoi Jack.	<u>”Kyllä vain”</u> , sanoi Jack.	<i>nimiä voisi välillä karsia, ei ole kovin suomalaista sanoa puhelkumppanin nimeä.</i>
115	<u>”Avaaminen</u> olisi turhaa”, Sarah sanoi.	<u>”Sen avaaminen</u> olisi turhaa”, Sarah sanoi.	
116	Olin aikoinani aika etevä <u>pulkan päällä</u> .	Olin aikoinani aika etevä <u>pulkkailija</u> .	
117	Sarah katseli Jackin virnistystä – ja <u>aisti</u> , että tänä aamuna eläköitynyt poliisi oli poissa, ja tämän tilalla oli newyorkilainen lapsi koko päivän seikkailut edessään.	Sarah katseli Jackin virnistystä ja <u>ajatteli</u> , että tänä aamuna eläköitynyt poliisi oli poissa, ja tilalla oli newyorkilainen lapsi, jolla oli seikkailut mielessään.	

118	Sarah katseli Jackin virnistystä – ja aisti, että tänä aamuna eläköitynyt poliisi oli poissa, ja <u>tämän tilalla</u> oli newyorkilainen lapsi koko päivän seikkailut edessään.	Sarah katseli Jackin virnistystä <u>ja ajatteli</u> , että tänä aamuna eläköitynyt poliisi oli poissa, ja <u>tilalla</u> oli newyorkilainen lapsi, jolla oli seikkailut mielessään	
119	Sarah katseli Jackin virnistystä – ja aisti, että tänä aamuna eläköitynyt poliisi oli poissa, ja tämän tilalla oli newyorkilainen <u>lapsi</u> koko päivän <u>seikkailut edessään</u> .	Sarah katseli Jackin virnistystä <u>ja ajatteli</u> , että tänä aamuna eläköitynyt poliisi oli poissa, ja tilalla oli newyorkilainen <u>lapsi</u> , jolla oli seikkailut mielessään.	

Summary

University of Helsinki

Faculty of Arts

English Translation

Oona Juutinen: *Might this be more clear?* The role of a publishing editor in the production process of literary translation

Master's Thesis, 61 pages; Attachments 23 pages; English Summary, 12 pages

May 2020

1 Introduction

This thesis examines the influence of the publishing editor in literary translation. Through the means of a case study, the present thesis describes the production process of a translated novel and the role of the publishing editor in this process. Due to the limited scope of the research, the focus will be on one of the phases of the production process (described in more detail in chapter 2), namely that of copyediting. The research data consists of English-to-Finnish translations of four novellas and the publishing editor's suggested corrections on said translations. Through examining these suggestions, this thesis aims to understand the linguistic effect a publishing editor can have on a literary translation.

The theoretical framework of this thesis is based on the application of Latour's actor-network theory (ANT) to translation studies, specifically to the study of the production processes of and agents involved in literary translation (see e.g. Buzelin 2005, 2006, 2007, 2011). Mapping these processes and agents through the study of a translation "in the making" (Buzelin 2007) enables the research of the collaborative nature of translation, also termed multiple translatorship (Jansen & Wegener 2013: 5).

The central research question consists of two parts: 1. What kind of phases does the production process of a literary translation contain, and what role does the publishing editor play in this process? And: 2. What kind of suggested corrections can the publishing editor make in a literary translation and how could these be categorized?

The first research question will be approached by mapping, through the use of literature sources, the typical production process of a translated novel in Finland and the role of the editor in this process. The second research question will be approached through analysis and categorization of the suggested corrections made by the publishing editor into the literary translation studied in this thesis.

In the second chapter, I will discuss the typical production process of a translated novel and the nature of the collaboration between a translator and a publishing editor. The third chapter will provide an overview of the theoretical framework used in this study: the study of translations "in the making" as well as concepts such as the translating agent. The fourth chapter presents the data and methods of the study, after which the fifth chapter will discuss the findings. Finally, in the sixth chapter, I will present my conclusions.

2 Translated fiction and the publishing editor

In order to study the influence a publishing editor can have on a literary translation, this study examines the production process of a translated text. While a text must naturally be written and published in its original language before it can be translated into other languages, in this thesis I define the production process as starting from when a Finnish publisher becomes aware of a literary work and decides to purchase the translation rights.

According to Martin (2015: 165–178), the typical production process of a literary translation can be divided into following phases: *selecting the book*, *selecting the translator*, *commissioning a sample translation*, *beginning collaboration*, *copyediting*, and *proof-reading* (English translation OJ). Additionally, based on Genette (2009), the current research considers the process to also contain a sixth phase, termed *writing the publisher's peritexts*. The level of influence the publishing editor has during these phases varies depending on the publishing house. However, it is common in Finland for publishing editors to at least get to voice their opinion when it comes to both the selection of texts to be translated and the translators to do the job. Similarly, it is common for the publishing editor to be very involved in creating the peritexts, often writing jacket copy and possibly also coming up with a new title for the translated work.

The publishing editor's linguistic influence on a translation, which is the focus point of this research, generally begins during the copyediting phase. This phase begins when the translator sends their translation to the publisher. The publishing editor then proceeds to read the translation and add their suggested corrections as well as possible comments, either in the margins with a pencil (if the translation is printed on paper) or digitally in a word processor. Often the publishing editor will check the translation against the source-language text, or possibly against another translation, written in a language they understand. Should neither one of these options be possible, the editor will simply have to read the translation and focus on its inner logic while considering their suggested corrections. (Martin 2015; Orlov 2004.)

When the publishing editor has read through the text and made their suggestions, the text will be returned to the translator, who will then react to the suggestions. Possible strategies include consenting to the editor's suggestion, ignoring the suggestion, or coming up with a third option based on the suggestion (Siponkoski 2014: 85). After this, the translator will send the finalized translation back to the publisher.

3 Theoretical background

The field of translation studies often neglects the publishing editor; research tends to focus on published translations, which makes it very difficult if not impossible to distinguish the translator's voice from that of the editor (Taivalkoski-Shilov 2013). Such a narrow focus often leads to emphasizing the translator's authority and the perception that literary translations are products of one person's translation process (Siponkoski 2014: 3).

One approach which has challenged this individualistic view of translation and translatorship is the application of actor-network theory to translation studies (see e.g. Buzelin 2005, 2007, 2011). In this approach, the focus of research is no longer on completed translations but on processes and agents instead (see e.g. Buzelin 2005, 2007). These agents (such as publishing editors, literary scouts and even the publisher's sales personnel), who influence a literary translation yet are not the translator named on the title page of a book, are termed *translating agents* (Buzelin 2005: 214). This reality, then, in which the agency of a translator is intertwined with that of other agents, can be described with the term *multiple translatorship* (Jansen &

Wegener 2013: 6). Both terms hence make visible the fact that "translation is frequently collaborative in nature" (Jansen & Wegener 2013: 6) and that, in literary translation, the person officially named as the translator is rarely the only one translating (Buzelin 2005: 214).

In order to further problematize the individualistic view of translation and to study the role of various translating agents, such as the publishing editor, Buzelin (2007) suggests changing the focus of translation studies from finalized products to *translations in the making*. This means studying the production process of translations, for example via ethnographic methods (see e.g. Buzelin 2007) or written sources, such as the correspondence between a translator and a publishing editor (Bogic 2010) or the dialogue between a translator and a publishing editor in the digital comments of translated manuscripts (Siponkoski 2014; Solum 2017, 2018). Examining these processes can offer a unique opportunity to study the effect agents other than the translator might have on a literary translation. In this research, the production process of one literary translation, and specifically the linguistic effect of the publishing editor, will be studied through the suggested corrections made by the publishing editor during the copyediting phase.

4 Data and method

The research data consists of the Finnish translations of four novellas, all belonging to the *Cherringham* series by Matthew Costello and Neil Richards, as well as the suggested corrections made by the publishing editor on said translations. The translations are my own and were commissioned as an authentic assignment.

The data of the study consists of the first four chapters of each translated novella and the editor's suggestions related to these chapters. The selection of the first chapters was made based on my experience as a translator and a publishing editor: in my experience, the first chapters often are where the translator is still struggling to immerse themselves in the world of the text and to adapt to the author's style, which could lead to clunky solutions and more suggested corrections from the publishing editor; similarly, should the publishing editor suffer from time pressure during the copyediting phase, this would likely cause the number of suggestions to lessen towards

the end of the text. Therefore, it was theorized that the first chapters would provide the most suggested corrections for analysis.

The method employed was to study the copyediting phase and the linguistic effect of the publishing editor by gathering the suggested corrections and possible related comments, and then categorizing the corrections according to their directness, following Solum (2017), into three categories: strong suggestions, explanations and weak suggestions. Following this, the suggested corrections were categorized following Orlov (2004) according to the type of error they concerned. The categories were as follows: *mistakes in spelling and punctuation*, *smallish linguistic errors*, *clear translation errors*, *factual and terminological errors*, *smallish stylistic corrections* and *bungled sentence structure*. Besides these, the category of *pragmatic adaptations*, defined following Vehmas-Lehto (1999), was added based on the data.

5 Findings and discussion

The following sections discuss the findings of this study by examining the three categories presented in Solum (2017): strong suggestions, explanations and weak suggestions.

5.1 Strong suggestions

According to Solum (2017), a strong suggestion is a suggested correction in which the editor writes their own suggestion for the translation without explaining or modifying it in any way. In this research, a suggested correction was categorized as strong when the editor had simply underlined, crossed out or used proofreading symbols to mark the section their correction concerned and added their own suggestion above or next to it.

Strong suggestions were found in all of the categories listed in Orlov (2004).

Errors in spelling and punctuation. Many strong suggestions were found in the category of *errors in spelling and punctuation*. The majority of these errors were due to carelessness of the translator, such as mistyped words or missing words. In such cases, the editor had marked the errors with proofreading symbols and added the missing elements. Similarly, the editor used strong suggestions to correct simple

punctuation errors. All errors in this category were rather simple, and the editor's use of strong suggestions indicates that they assume the translator will, upon seeing the suggested correction, understand the motivation behind it.

Smallish linguistic errors. Similarly, in the category of smallish linguistic errors, the editor utilized mainly strong suggestions. In these cases, the translator had made a clear error in the target language, which the editor had then marked as needing a correction. The suggested corrections concerned a large variety of small linguistic errors, such as mistakes in the spelling of compound words or in subject-verb agreement. As in the previous category, the editor had mainly corrected these errors without explaining or modifying their suggestions in any way.

Clear translation errors. Clear translation errors were defined following Hansen (2010), and the category covers misunderstandings of an element in the source text, factual errors and lexical interference. Especially lexical interference was found in the data. In such cases, the editor had often made a strong suggestion by underlining the erroneous translation and writing their own suggestion above it. Again, by not modifying or explaining the suggestion in any way, the editor clearly assumed that the translator would understand the need for the suggested correction upon seeing it.

Factual and terminological errors. The majority of errors, and presumably therefore also the suggested corrections, in this category were rather simple. Presumably for this reason the editor had relied largely on strong suggestions, again either underlining or crossing out the word they considered erroneous and writing their own suggestion in its immediate vicinity. Based on the data, the editor hence appears to view corrections relating to this category as self-explanatory, this warranting the use of strong suggestions.

Stylistic errors. This is the only category which Orlov (2004) illustrates with examples. The examples provided are omitting or adding repetitive elements. Especially suggestions aimed at omission were found in the data. The majority of such suggestions were made by underlining the repetitive elements and occasionally also connecting them with arrows. Additionally, the editor had written their own suggestion for a synonym above one of the occurrences. In the data, only a few occasions were found where the editor had also added a comment in which repetition was explicitly

mentioned. It therefore stands to reason that the editor assumes the translator will realize that repetition is an unwanted feature in a literary translation.

Strong suggestions were also made in connection to other types of stylistic choices. In these cases, however, a clear difference could be observed between the strong suggestions made in this category versus other categories: whereas many suggestions in the previously mentioned categories were made by crossing out a word, in connection to style, the editor had mainly underlined the word or words in question. It therefore appears that there are differences of degree also within the category of strong suggestions, and that the editor presented their suggestions relating to grammatical issues more strongly than they did suggestions relating to matters of style.

Bungled sentence structure. This category was clearly the largest and contained especially corrections to the syntax of the translation. Such corrections related mainly to syntactical interference, defined here following Hansen (2009: 321) as unwanted projection of word order or sentence structure from source language to target language. Literary translators commonly believe that it is precisely on the level of syntax that interference often ‘slips through’ (Mauranen 2004: 67), and this phenomena was clearly visible in the large number of strong suggestions made by the editor.

Pragmatic adaptations. This category, based on Vehmas-Lehto (1999), was added during analysis to those in Orlov (2004), in order to include suggestions that caused the translation to deviate from the source text. These suggested pragmatic adaptations were mainly additions and omissions of various kinds. The strong suggestions in this category concerned culture-specific phenomena, such as the text referring to the British celebrity chef Gordon Ramsay with his last name only. In this case, the editor had added the first name of Ramsay into the text, apparently believing the chef to not be as known in Finland as he is in the Anglo-American world. Such a pragmatic adaptation aims to equalize culture-specific background knowledge between the source language readers and the target language readers (Vehmas-Lehto 1999: 103). The strong suggestions indicate that the editor finds pragmatic adaptations of this type

common enough solutions so that they do not need to be explained or discussed in any way.

5.2 Explanation

Explanations were defined following Solum (2017) as suggested changes where the editor explains the reasoning behind their proposition. In the data, explanations were usually written in the margin of the page, and sometimes an arrow was drawn from the suggested correction to the top or bottom of the page, where a longer explanation could be written.

No explanations were utilized in connection to the categories of *Errors in spelling and punctuation* and *Smallish linguistic errors*. It therefore appears that suggestions clearly motivated by grammatical correctness were perceived by the editor as being self-explanatory.

Translation errors. While the editor utilized many strong suggestions in relation to translation errors, there were also several cases where they had added an explanation to clarify the reasoning behind a certain suggestions. Many such suggestions had to do with lexical interference, defined here following Hansen (2009: 321) as a phenomenon where elements, such as words, in the source language are transferred into the target language. Many of the suggestions in this category utilized features of both strong suggestions and explanations, for example by combining a crossed out word in the translation and an explanation for the correction added in the text margin.

Factual and terminological errors. Suggested corrections relating to terminological errors were explained especially when the element that the suggested correction concerned was not obviously erroneous. This was the case for example when the chosen translation equivalent was not incorrect as such but did, in the context it occurred, slightly change the meaning of the sentence. In such cases, the editor appears to have felt the need to explicate their reasoning, possibly fearing that the translator might otherwise not understand the motivation behind the suggested correction and would not make the proposed change.

Stylistic errors. The systematic aim to omit repetition from the translation was also visible in the category of explanations. Whereas the strong suggestions related to

repetition presented in the previous section concerned repetition the editor could easily mark, for example by underlining the repetitive elements, explanations were utilized when the repetitive elements were further away from each other, such as on different pages. Similarly, explanations were utilized when the suggested correction related to the common phenomenon of unique lexical items being under-represented in translated texts (Tirkkonen-Condit 2004). For example, the editor suggested replacing the word *lumisade* (*snowfall*), which was often repeated in the translation, with the word *lumimyräkkä* (*blizzard*), and in their explanation explicitly referred to the aim of increasing lexical variety in the translation.

Bungled sentence structure. As mentioned in the previous section, many of the suggestions related to bungled sentence structure had to do with syntactical interference. In some cases, the editor also explained the motivation behind a suggested correction, often explicitly referring to syntactical interference with comments such as *engl. rakenne* (*English sentence structure*). In contrast to strong suggestions, then, such explanations can be seen to contain a pedagogical element: by drawing the translator's attention to a recurring phenomenon and offering a suggestion for an alternative translation, the editor provides the translator with potential translation strategies they can utilize in the future.

Pragmatic adaptations. Whereas the editor appeared to find some pragmatic adaptations self-evident, some suggested pragmatic adaptations were also explained. This was the case especially with omissions, for example when the editor had crossed out a line of dialogue in which one of the characters addresses their interlocutor by first name. Whereas this can be very natural in English, in Finnish it is quite rare (Hakulinen 1989: 213), which the editor also referred to in their explanation, stating: *Nimiä voisi välillä karsia, ei ole kovin suomalaista sanoa puhekumppanin nimeä* (*Could cut back on names, it's not very Finnish to use the name of one's interlocutor*).

5.3 Weak suggestions

Weak suggestions were defined following by Solum (2017) as proposed changes where the editor modified their suggestion in some way, for example by using a question mark or an adverb such as *maybe* or *possibly*. In this research, a suggestion was also categorized as weak if the editor presented several alternate translation

suggestions. Whereas strong suggestions were sometimes presented by crossing out the original translation, crossing out did not occur in connection to weak suggestions. Instead, weak suggestions were made by underlining or drawing a dashed line below the word(s) to which the suggestion related.

In the data there were no weak suggestions made in the categories of *errors in spelling and punctuation*, *smallish linguistic errors* and *translation errors*.

Stylistic errors. The majority of weak suggestions related to this category. In many cases, the editor utilized an abbreviation such as *esim.* (*for example*), indicating that other similar options would also be acceptable. Other types of weak suggestions found in the data were presenting one or two possible translations and modifying them with a question mark, and presenting a translation option by beginning with *Olisiko...?(How about...?)* Such strategies appear to emphasize the translator's authority in deciding how to deal with the suggestion, while also giving the translator an indication of the elements that could help resolve a translation problem.

Bungled sentence structure. Whereas the strong suggestions and explanations related to this category largely had to do with interference, many of the weak suggestions related to unclear sentences. In some cases, the editor had marked such sentences with a dashed line, added their suggestion above and also drawn a large question mark next to it. Another strategy found in the data was presenting two different translation suggestions, separated by a word such as *tai (or)*. Modifying their suggestion in this way, the editor appeared to signal their uncertainty about the communicational aim of the sentence and thus about their ability to suggest another way of presenting it.

6 Conclusion

Through the method of a case study, this thesis studied the role of a publishing editor in the production process of a literary translation, with a focus on the copyediting phase. Based on literature sources, it appears that there are several phases in the production process during which the editor can have a substantial effect on the translation, from the selection of the translator even up to whether a certain book will be chosen for translation and publication at all. Besides this, publishing editors are often responsible for writing jacket copy and can also have an influence on the

translated title of the book, which means that they also have a substantial effect on what Genette (2009) has termed the publisher's peritexts.

In the analysis, the copyediting phase and the publishing editor's linguistic effect were studied. Based on the data, the editor aimed to influence the translation on various linguistic levels: suggested corrections were presented in all of the directness categories from Solum (2017) and concerned the numerous error categories listed in Orlov (2004).

While the analysis was not quantitative, certain tendencies could be observed: for example, the editor made only strong suggestions to what were perceived as errors in spelling and punctuation. This indicates that grammatical correctness is a strong norm, which all of the agents involved in the process are expected to be aware of and agree on. Weak suggestions were often utilized in relation to stylistic matters. When the editor had made a strong suggestion relating to stylistic matters, the suggestions were largely marked by underlining rather than crossing out. This could be read to indicate that the editor considers style to be an area over which the translator exercises more creative control than when it comes to matters of grammaticality.

Explanations were utilized especially when the reason for the suggested correction was a recurring issue in the translation, such as interference that was visible on the level of syntax. Through explanations, the publishing editor appeared to attempt to guide the translator's attention towards a translation strategy that could be useful both later in the same translation as well as potentially in future translations. Especially when the translator is a beginner, as was the case here, such editing strategies can have an important pedagogical effect, teaching the translator to pay specific attention to specific elements in the text and to avoid similar errors in the future. Such suggestions could therefore lead to the linguistic effect of the editor to carry on to the production processes of other translations, too, even ones that the editor themselves is not involved with in any kind of way.

The publishing editor's observed tendency to omit repetition, to add unique lexical items to the text and to equalize culture-specific background knowledge between the source language readers and the target language readers via pragmatic adaptations all appear to indicate a degree of awareness of translation strategies. Additionally, the

large number of suggestions made by the publishing editor, as well as the fact that they offered alternative translations instead of merely marking sections they were not satisfied with, suggests that translators indeed "are by no means the only ones to have an impact on the final state of the translated text (Mälzer 2013: 153). The results of this study therefore support the findings in earlier research (see e.g. Buzelinin 2005, Mälzer 2013, Siponkoski 2014) that a publishing editor can have a manifold effect on a literary translation and therefore indeed be a considered a translating agent. While this thesis is a case study and the results are therefore not generalizable, the analysis does indicate that examining "translations in the making" can be a productive approach to studying the multiple translatorship of a literary translation.